

**Stichting
Molenaarspensioenfonds**

Jaarverslag 2023

Inhoudsopgave

BESTUURSVERSLAG	3
Voorwoord	4
Meerjarenoverzicht van kerncijfers en kengetallen	6
1 Visie, missie en strategie.....	8
1.1 Toekomstvisie	8
1.2 Visie en missie	8
1.3 Strategie	9
2 Karakteristieken van het MPF	10
2.1 Profiel van de organisatie	10
2.1.1 Samenstelling bestuur	11
2.1.2 Sleutelfuncties.....	16
2.1.3 Samenstelling verantwoordingsorgaan	17
2.1.4 Raad van toezicht.....	18
2.1.5 Klachtenregeling, geschillenregeling en geschillencommissie	18
2.1.6 Bij het MPF betrokken partijen.....	20
3 Verslag van het bestuur van MPF	23
3.1 Bestuursbesluiten	24
3.2 Governance	29
3.2.1 Bestuurlijke commissiestructuur	29
3.2.2 Code pensioenfondsen	29
3.2.3 Diversiteitsbeleid	31
3.2.4 Geschiktheid en functioneren bestuur	31
3.2.5 Integriteitsbeleid.....	32
3.2.6 Gedragscode	32
3.2.7 AVG	32
3.2.8 Toezichthouders AFM, DNB en AP.....	33
3.3 Communicatie	34
3.4 Belangrijke ontwikkelingen.....	35
3.4.1 Sociaal-economische en financiële ontwikkelingen	35
3.5 Vermogensbeheer.....	38
3.5.1 Samenvatting van het beleggingsbeleid	38
3.5.2 Maatschappelijk verantwoord beleggen	42
3.5.3 Evaluaties en besluitvorming.....	41

3.5.4 Evaluatie financieel resultaat 2023.....	42
3.5.5 Z-score.....	44
3.6 Risico en beheersing	45
3.7 Uitvoeringskosten	50
3.7.1 Transparantie	50
3.7.2 Kosten van pensioenbeheer	50
3.7.3 Kosten vermogensbeheer	53
3.7.4 Bestuursoordeel over kosten.....	55
3.7.5 Gebeurtenissen na balansdatum.....	55
VERANTWOORDING EN TOEZICHT	56
Het oordeel van het Verantwoordingsorgaan	57
Reactie van het bestuur op het oordeel van het verantwoordingsorgaan	62
Het verslag van de Raad van Toezicht	63
Reactie van het bestuur op het verslag van de Raad van Toezicht	67
JAARREKENING.....	68
Balans.....	69
Staat van baten en lasten	71
Resultaat naar bronnen	73
Kasstroomoverzicht	74
Toelichting op de grondslagen.....	75
Toelichting op de balans	83
Toelichting op de staat van baten en lasten	98
OVERIGE GEGEVENS.....	106
Actuariële verklaring.....	107
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant.....	109
Verantwoording Code Pensioenfondsen, februari 2024	119

BESTUURSVERSLAG

Voorwoord

Beste lezer,

Voor u ligt het jaarverslag 2023 van Stichting Molenaarspensioenfonds (hierna: het MPF). Dit jaarverslag bestaat uit het verslag van het bestuur en de jaarrekening.

Bestuursverslag

Het bestuur informeert de lezer in het bestuursverslag over de kerncijfers, de visie, missie en strategie, de organisatie van het pensioenfonds en de kenmerken van de pensioenregeling. Tevens doet het bestuur verslag van de beleidsmatige onderwerpen die in 2023 door het bestuur behandeld zijn. Verder geeft het bestuur op een transparante manier inzage in de kosten van het vermogensbeheer en de pensioenadministratie. Tot slot zijn ook het verslag van de raad van toezicht en het oordeel van het verantwoordingsorgaan in het bestuursverslag opgenomen.

Jaarrekening, actuariële verklaring en controleverklaring

De jaarrekening gaat over het fondsvermogen en de veranderingen daarin gedurende het jaar 2023. De actuariële verklaring en de controleverklaring treft u onder de overige gegevens aan.

De bedragen in dit jaarverslag zijn afgerond op en vermeld in een veelvoud van duizend euro (€ 1.000) tenzij expliciet anders is aangegeven.

Belangrijkste bestuurlijke aangelegenheden

Aanbevelingen accountant, certificerend actuaaris, raad van toezicht en verantwoordingsorgaan jaarwerk 2022

Het bestuur heeft de aanbevelingen van de accountant, de certificerend actuaaris, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan naar aanleiding van het jaarwerk 2022 besproken en over de opvolging aan voormelde partijen gerapporteerd. Tevens zijn de aanbevelingen ook verwerkt.

Strategie

Het bestuur van het MPF heeft met het oog op de toekomst van het pensioenfonds een strategisch plan opgesteld. Belangrijk speerpunt van dit plan was in eerste instantie 'Draagvlakverbreding'. Het bestuur heeft het jaar 2021 gebruikt om de mogelijkheden tot een collectieve waardeoverdracht (hierna CWO) naar de beoogde kandidaat te verkennen.

Deze verkenning heeft geleid tot de keuze voor BPL Pensioen als beoogd overname kandidaat. Eind september 2022 hebben de besturen van het MPF en BPL Pensioen gezamenlijk geconcludeerd dat het in dit stadium niet mogelijk was om een beheerste overgang per 1 januari 2023 te realiseren en dat het daarmee voor deelnemers en werkgevers niet verantwoord was om het CWO-traject door te zetten. Daarom is besloten om het CWO-traject te beëindigen. Het pensioenfonds blijft daarmee voortbestaan en is nu volledig gericht op de toekomst.

Project Wtp

Na het afzien van de CWO in 2022 richt het bestuur van het MPF zich nu volledig op de benodigde aanpassingen voor het pensioenfonds en de pensioenregeling in verband met de Wet toekomst pensioenen (Wtp). Het bestuur heeft daartoe in 2022 een stuurgroep opgericht. De stuurgroep, bestaande uit een afvaardiging van het bestuur en de sociale partners, vergadert zo'n tweemaal per maand.

Het bestuur is in dit kader met de sociale partners in de graan be- en verwerkende industrie in gesprek over de gevolgen en de besluiten die door sociale partners genomen moeten worden. Het bestuur heeft de sociale partners onder meer gefaciliteerd door diverse informatieve sessies over het Pensioenakkoord aan te bieden. Bestuur en sociale partners hebben besloten met behoud van rollen en verantwoordelijkheden gezamenlijk op te trekken.

Naast de sociale partners is het bestuur met het verantwoordingsorgaan in gesprek gegaan over de Wtp en de rol van het verantwoordingsorgaan daarbij. Ook het verantwoordingsorgaan is door het bestuur gefaciliteerd met informatieve sessies over de Wtp.

Om te waarborgen dat alle werkzaamheden voor de implementatie van de nieuwe pensioenregeling effectief en efficiënt verlopen is het project Wtp ingericht en is een onafhankelijk projectmanager aangesteld; het project wordt begeleid door

Montae & Partners. Het project wordt uitgevoerd aan de hand van een projectplan. Beoogd wordt om de nieuwe pensioenregeling per 1 januari 2026 in te voeren.

Ontwikkeling financiële positie

Dankzij de gestegen rente is de financiële situatie van het fonds in 2023 ten opzichte van de voorgaande jaren verbeterd. Sinds 31 december 2022 ligt de beleidsdekkingsgraad boven het minimum vereist eigen vermogen. Een herstelplan is sinds voornoemde datum niet meer van toepassing.

Pensioenregeling

Het MPF heeft de opdracht van sociale partners voor de uitvoering van de pensioenregeling per 1 januari 2023 aanvaard. Sociale partners hebben besloten om de premie in 2024 te handhaven op 30,40%. Door de opgelopen rente ligt de premiedekkingsgraad vanaf begin 2023 ruim boven de 100%. De toegenomen premiedekkingsgraad is een goede ontwikkeling omdat de financiële positie zich daarmee sneller verbetert en de kans op toeslagen wordt vergroot.

Oekraïne

Sinds februari 2022 is sprake van een oorlogssituatie in de Oekraïne. Het MPF monitort scherp de eventuele impact van deze oorlogssituatie op het pensioenfonds. Dit betreft o.a. het voldoen aan sanctiewetgeving, het mogelijke effect op de beleggingsportefeuille, cybersecurity en de eventuele effecten binnen de graanbe- en verwerkende industrie. Voor de fondsen waarin het MPF belegt waar sprake is van beleggingen in Rusland heeft onze vermogensbeheerder Aegon, conform de sanctiewetgeving een melding gedaan aan DNB. Het verkopen van deze beleggingen is helaas nog niet mogelijk geweest, maar zal gebeuren zodra dit wel het geval is.

Vasstelling bestuursverslag

Het bestuur van het MPF heeft het jaarverslag 2023 en de daarbij behorende staten voor DNB vastgesteld op 24 juni 2024.

Het bestuur van het MPF bedankt iedereen die zich in 2023 voor het MPF ingezet heeft.

Stichting Molenaarspensioenfonds
Rijswijk, 24 juni 2024

R. Hagendijk, werkgeversvoorzitter
R. Barnhoorn, werknemersvoorzitter

Meerjarenoverzicht van kerncijfers en kengetallen

	2023	2022	2021	2020	2019
Franchise (x € 1,00)	16.322	14.802	14.544	14.167	13.785
Maximum grondslag (x € 1,00)	50.634	44.904	43.767	43.065	42.142
Maximum jaarsalaris (x € 1,00)	66.956	59.706	58.311	57.232	55.927
Werkgevers (aantal)	130	137	148	152	147
Deelnemers (aantal)					
Premiebetalend	3.294	3.250	3.387	3.450	3.222
Arbeidsongeschikt	83	121	71	75	79
Totaal actief	3.377	3.371	3.458	3.525	3.301
Gewezen deelnemers (slapers)	5.693	6.476	6.185	5.924	6.246
Totaal deelnemers	9.070	9.847	9.643	9.449	9.547
Pensioengerechtigden (aantal)					
Ouderdompensioen	1.836	1.773	1.707	1.670	1.627
Nabestaandenpensioen	713	704	692	689	676
Wezenpensioen	22	22	28	29	27
Totaal pensioengerechtigden	2.571	2.499	2.427	2.388	2.330
Pensioenen					
Premiebijdragen	31.735	30.704	29.702	27.297	24.497
Kostendeekkende premie	30.303	43.748	45.277	46.472	34.731
Gedempte kostendeekkende premie	30.503	27.939	26.608	22.847	20.220
Feitelijke premie	31.735	30.704	29.702	27.297	24.446
Uitkeringen	10.510	9.895	9.438	8.823	8.274
Afkoop kleine pensioenen	133	123	284	149	105
Kosten					
Uitvoeringskosten	2.849	2.504	2.565	2.676	2.069
Uitvoeringskosten per deelnemer (x € 1,00)	479	427	436	452	368
Totaal beleggingskosten (incl. transactiekosten)	1.640	1.760	1.903	1.776	1.555
Beleggingskosten per deelnemer (x € 1,00)	276	300	323	300	276
Vermogen en solvabiliteit					
Aanwezig vermogen	624.610	550.277	775.046	769.581	677.402
Vereist eigen vermogen	72.725	63.873	83.842	77.290	68.626
Minimaal vereist eigen vermogen (FTK)	18.978	17.309	24.430	25.694	22.895
Algemene reserve	22.481	2.223	14.396	-13.127	-22.761
Pensioenverplichtingen	529.404	484.224	670.691	698.596	624.696
Herverzekeringsdeel technische voorziening	175.765	173.064	254.400	282.374	280.725
Technische voorziening excassokosten	-	-	6.199	6.881	6.840
Voorziening VUT graan	244	316	388	460	532
Spaarfonds gemoedsbezwaarden	301	294	300	281	268
Actuele dekkingsgraad	118,0%	113,6%	114,5%	109,1%	107,3%
Beleidsdekkingsgraad	118,4%	114,0%	111,8%	102,5%	106,4%
Vereiste dekkingsgraad (eigen beheer)	113,7%	113,2%	112,4%	110,9%	110,9%
Minimaal vereiste dekkingsgraad (eigen beheer)	105,4%	105,6%	105,8%	106,0%	106,5%
Minimaal vereiste dekkingsgraad (totaal fonds)	103,6%	103,6%	103,6%	103,6%	103,6%

BESTUURSVERSLAG

	2023	2022	2021	2020	2019
Beleggingsportefeuille					
Vastgoedbeleggingen	-	-	15.583	14.411	11.954
Aandelen	196.363	162.459	211.215	196.696	161.679
Vastrentende waarden	245.459	205.485	285.045	267.547	217.826
Overige beleggingen	-53	-3.158	39	58	51
	441.769	364.786	511.883	478.713	391.511
 Totaal belegd vermogen in herverzekerde depots	 100.971	 103.297	 112.492	 111.665	 113.625
Beleggingsrendement					
Beleggingsopbrengsten	46.540	-169.222	8.149	68.848	80.625
Totaal rendement portefeuille (excl. renteaftdekking)	13,52%	-17,92%	11,98%	9,11%	17,05%
Totaal rendement portefeuille (incl. renteaftdekking)	12,04%	-32,46%	1,56%	17,23%	27,61%
Benchmarkrendement portefeuille	13,44%	-16,92%	11,28%	7,83%	16,38%
Kosten vermogensbeheer (excl. transactiekosten)	1.407	1.374	1.499	1.499	1.250
Kosten vermogensbeheer in % gemiddeld belegd vermogen	0,29%	0,30%	0,25%	0,25%	0,26%
Transactiekosten	234	385	404	434	305
Transactiekosten in % gemiddelde belegd vermogen	0,05%	0,08%	0,07%	0,08%	0,06%
 Z-score	 0,168	 -0,453	 0,601	 0,753	 0,469
Performancetoets	0,69	0,74	1,31	1,19	1,00

1 Visie, missie en strategie

1.1 Toekomstvisie

Het Nederlandse pensioenstelsel wordt met zijn verplichtstelling en zijn solidariteitsbeginsel gezien als één van de beste pensioenstelsels in de wereld. Het bestuur van het MPF twijfelt daarom niet aan het nut van een breed gedragen bedrijfstakpensioenfonds, dat zonder winstoogmerk ingelegde pensioengelden zo efficiënt mogelijk beheert. Het bestuur van het MPF volgt de brede maatschappelijke discussie rondom pensioen.

In 2023 en volgende jaren richt MPF zich vooral op de implementatie van de Wtp en het wijzigen van de pensioenregeling waarbij rekening wordt gehouden met eventuele consolidatie na implementatie. Duidelijk is dat het gaat om een complex traject met veel keuzes en besluiten waarbij meerdere stakeholders betrokken zijn. Het bestuur is met de sociale partners in de graan be- en verwerkende industrie in gesprek over de gevolgen en de besluiten die door sociale partners moeten worden genomen. In 2023 en volgende jaren wordt verder invulling gegeven aan de implementatie van de Wtp.

1.2 Visie en missie

De visie van het MPF is om de deelnemers nu en in de toekomst op een transparante wijze een adequaat pensioen te bieden. De missie is op een verantwoorde wijze, door optimaal beheer en toezicht, de verplichtingen aan de deelnemers waarmaken.

De zes kernwaarden voor het MPF zijn:

1. betrouwbaar;
2. transparant;
3. betrokken;
4. deskundig;
5. bereikbaar;
6. duurzaam.

Het karakter van de sector dient zichtbaar te zijn in het MPF. De stakeholders moeten zich kunnen vinden in waar het MPF voor staat. Voor de deelnemers is het belangrijk dat zij kunnen aangeven wat zij verwachten van het MPF en dat het MPF waarmaakt wat het belooft en dit zichtbaar maakt.

1.3 Strategie

Het bestuur van het MPF neemt bij zijn beslissingen bewust de visie, de missie en de kernwaarden van het MPF in ogenschouw. Het strategisch plan is een overkoepelend plan van aanpak dat het strategisch kompas van het bestuur vormt. De strategie van het MPF (streven naar schaalvergroting om de kosten te drukken) is onveranderd gebleven maar de visie van het bestuur op hoe deze schaalvergroting tot stand moet komen is wel gewijzigd: van draagvlakverbreding naar het opgaan in een ander pensioenfonds. Nu de CWO per 1 januari 2023 niet is doorgegaan richt het MPF zich de komende jaren op de implementatie van de Wet toekomst pensioenen waarbij consolidatie in de toekomst niet is uitgesloten.

De strategie van het MPF geeft antwoord op vragen als 'Waar gaat de organisatie heen?', 'Welke doelen streeft het MPF na?' en 'Welke middelen gaat het MPF inzetten?'.

Het MPF heeft als doel om deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden binnen de werkingssfeer van de verplichtstellingsbeschikking te beschermen tegen de geldelijke gevolgen van ouderdom, overlijden en arbeidsongeschiktheid. Het streven hierbij is om een pensioenregeling van 75% middelloon met jaarlijkse indexatie tegen marktconforme kosten uit te voeren en optimaal te beheren.

Opdracht MPF

Het MPF heeft als opdracht uitvoering te geven aan het uitvoeringsreglement zoals dat geldt voor aangesloten werkgevers, deelnemers, premievrije deelnemers, gewezen deelnemers en uitkeringsgerechtigden.

Doelgroepen MPF

De doelgroepen van het MPF zijn:

- (gewezen) deelnemers;
- pensioengerechtigden;
- werkgevers.

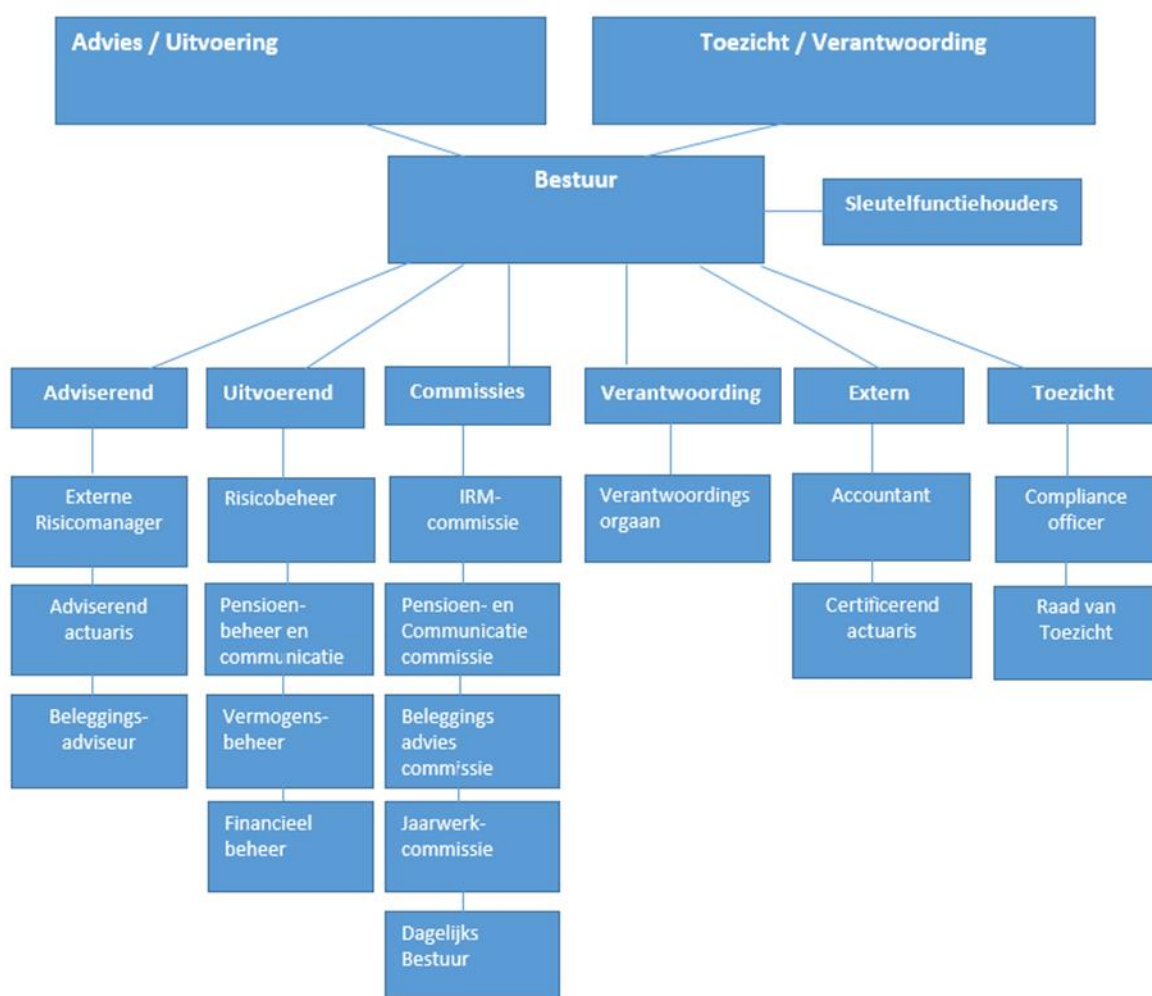
De bij het pensioenfonds betrokken sociale partners, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan zijn betrokken bij en geïnformeerd over de speerpunten van het strategisch plan van het MPF inclusief de toekomstvisie van het bestuur. Het bestuur van het MPF monitort het strategisch plan jaarlijks en actualiseert dit als daar aanleiding toe is.

2 Karakteristieken van het MPF

2.1 Profiel van de organisatie

Het MPF, statutair gevestigd te Amsterdam, is in 2003 opgericht als verplicht gesteld bedrijfstakpensioenfonds. Voor deze datum bestond de voorganger van deze stichting, de Stichting Pensioenfonds voor het Molenaarsbedrijf en aanverwante bedrijven, statutair gevestigd te Amsterdam en opgericht in 1959. De laatste statutenwijziging heeft plaatsgevonden op 14 oktober 2020. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41149465. Het MPF is een bedrijfstakpensioenfonds dat is aangesloten bij de Pensioenfederatie. De Pensioenfederatie bevordert samen met en namens haar leden de doorontwikkeling, instandhouding en uitvoering van een kwalitatief goed en betrouwbaar pensioenstelsel in Nederland.

Hieronder is de organisatie van het MPF schematisch weergegeven. Onder advies/uitvoering vallen de uitbestedingspartijen waaronder Appel pensioenuitvoering. Toezicht/verantwoording betreffen de toezichthouders.

Figuur 1 Organisationschema van het MPF per 31 december 2023.

Beheer belegd vermogen en opgebouwde pensioenaanspraken

- Sinds de omvorming tot een verplicht gesteld bedrijfstakpensioenfonds in 2003 is de administratie en het belegd vermogen van het pensioenfonds onderverdeeld in 3 depots. Gezamenlijk vormen deze depots het pensioenvermogen waar alle deelnemers aanspraak op maken.
- Er is geen sprake van losse depots die toe te wijzen zijn aan specifieke deelnemers: het herverzekerd depot heeft betrekking op alle pensioenen opgebouwd voor 1 januari 2006;
- het depot vrij vermogen heeft betrekking op alle pensioenen opgebouwd vanaf 1 januari 2006. Dit depot is in eigen beheer;
- depot 0 heeft betrekking op aanspraken van de basis- en aanvullende regeling binnen het garantiecontract, zonder winstdeling. De winstdeling is in het verleden contant door Aegon met het fonds afgerekend. Deze aanspraken komen volledig voor rekening en risico van Aegon.

Het beheer van de opgebouwde pensioenaanspraken is ondergebracht bij Appel Pensioenuitvoering. De bestuursondersteuning is ondergebracht bij Montae & Partners.

2.1.1 Samenstelling bestuur

Het bestuur van het MPF is een paritair bestuur dat bestaat uit zeven leden: drie vertegenwoordigers namens werkgevers, drie vertegenwoordigers namens werknemers en één vertegenwoordiger namens pensioengerechtigden. Vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid behartigt het bestuur op evenwichtige wijze de belangen van alle betrokkenen bij het MPF. Deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en aangesloten bedrijven kunnen rekenen op deskundig en integer handelen door het bestuur van het MPF.

Bestuursleden mogen alleen worden benoemd als DNB een positief besluit heeft afgegeven. Naar het oordeel van DNB moeten de personen die het beleid van een pensioenfonds (mede) bepalen voldoende deskundig zijn en beschikken over de juiste competenties met het oog op het behartigen van de belangen van de (gewezen) deelnemers en overige belanghebbenden. Ook worden zij beoordeeld op betrouwbaarheid, integriteit en het beschikbaar hebben van voldoende tijd voor het pensioenfonds. De bestuursleden worden daarom door DNB getoetst op geschiktheid. Het bestuur wordt bijgestaan door externe adviseurs.

De samenstelling van het bestuur van het MPF was per 31 december 2023 als volgt.

Naam	Geboortjaar	Functie	Vertegenwoordiging	Aftredend op
Werkgevers				
De heer R. Hagendijk	1952	werkgeversvoorzitter	Nevedi	26 november 2027
De heer I.J.R. de Vries	1961	plv. werkgeversvoorzitter	Nevedi	19 mei 2027
De heer R.A. Kip	1958	Lid	Nevedi	19 mei 2027
Werknemers				
De heer R. Barnhoorn	1964	werknemersvoorzitter	FNV	26 november 2027
De heer J.W. Eggen	1963	Lid en sleutelfunctiehouder risicobeheer	De Unie	1 januari 2028
Mevrouw U.S. van den Bout-Kisoen	1974	plv. werknemersvoorzitter	CNV Vakmensen	4 augustus 2024
Pensioengerechtigden				
De heer W.B.E. Rutgers	1965	Lid	FNV	1 maart 2026

Het bestuur van het MPF heeft met ingang van 2017 een bestuurderservaringsplaats ingesteld. Het bestuur van het MPF stelt zo jonge bestuurders in de gelegenheid om ervaring op te doen. De zittingstermijn is steeds voor de duur van een jaar en de betreffende persoon heeft de status van toehoorder. Met ingang van september 2023 wordt de bestuurderservaringsplaats ingevuld door de heer J. Wiggelinkhuizen.

BESTUURSVERSLAG

Nevenfuncties

De leden van het bestuur van het MPF en het expertlid BAC hebben in het verslagjaar de volgende nevenfuncties verricht:

De heer R. Hagendijk	Voorzitter RvC Rabo Regio Schiphol Voorzitter Kringraad Rabo MRA Lid Algemene Leden Raad Rabo Lid spoedcommissie Rabo Voorzitter VvE Aquaradius
De heer IJ.R. de Vries	Mede eigenaar van Diergeneeskundig Centrum Z.O.-Drenthe BV (tot 31-12-2023) Interim hoofd afdeling ARTS bij de Faculteit Diergeneeskunde Universiteit Utrecht Docent Faculteit Diergeneeskunde Universiteit Utrecht Lid ledenraad en Ethiekcommissie vereniging Achmea
De heer R.A. Kip	Algemeen directeur Stichting IZZ en IZZ BV Voorzitter Raad van Toezicht Stichting Deltion, MBO Lid Raad van Commissarissen NV de Stadserve en Stadserve Vastgoed Lid van het bestuur van het Verenigd Zorgzorgcollectief (qualitate qua vanuit IZZ, branche-vereniging inhoudelijke zorg collectiviteiten Lid bestuur Stichting De Baak te Noordwijk. 50% eigenaar van Kip&Co BV.
De heer R. Barnhoorn	Pensioenfondsbestuurder/adviseur FNV Lid bestuur Bedrijfspensioenfonds voor het Bakkersbedrijf - Werknemersvoorzitter/lid dagelijks bestuur - Lid risicocommissie - Lid pensioencommissie Lid belanghebbendenorgaan kring D St. De Nationale APF Lid commissie van beroep Stichting Pensioenfonds ABP (tot 31-12-2023) Lid commissie van beroep BPL (Landbouw) (tot 31-12-2023)
De heer J.W. Eggen	Adviseur Pensioenen bij De Unie Bestuurslid Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Zoetwarenindustrie - Lid Risico Adviescommissie - Lid Pensioen Uitbestedings Adviescommissie Vereffenaar Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Reisbranche i.l. Lid Belanghebbendenorgaan kring D De Nationale APF Bestuurslid Bpf MITT Lid van de Pensioenuitbestedings- en communicatiecommissie
Mevrouw U.S. van den Bout-Kisoen	Pensioenfondsbestuurder CNV Vakmensen Bestuurslid Bedrijfstakpensioenfonds voor de Handel in Bouwmaterialen - Sleutelfunctiehouder Risicobeheer - Sleutelfunctiehouder Actuarieel - Voorzitter actuarieel, risicobeheer en governance commissie (ARGC) Bestuurslid Pensioenfonds Vervoer - aandachtsgebied: vermogensbeheer & risicomanagement en AO/IC, finance en uitbesteding, IT, cybercrime, digitalisering en ESG. Bestuurslid Ondernemingspensioenfonds NN CDC (gesloten okt 2022) Aandachtsgebied: balansbeheer, pensioen, communicatie & governance
De heer W.B.E. Rutgers	Pensioenbestuurder FNV Bestuurslid Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Mode-, Interieur-, Tapijt-, en Textielindustrie

	- Lid beleggingscommissie Bestuurslid Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Koopvaardij - Portefeuillehouder Finance, AO en IT - Lid werkgroep Pensioenakkoord Niet-uitvoerend bestuurder bij Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Media PNO
De heer R. Albrecht (expertlid BAC; geen bestuurslid)	Bestuurslid Pensioenfonds Alliance Voorzitter beleggingsadviescommissie SPRH Docent, SPO Ethics trainer, Charco & Dique Lid commissie ethiek en commissie advocacy, CFA Society VBA Netherlands Investment consultant Adviseur Roccade

Bestuurlijke commissies en werkgroepen

Het bestuur van het MPF werkt met vaste en tijdelijke bestuurlijke commissies en projectgroepen. In het verslagjaar kende het MPF, naast het Dagelijks Bestuur, de volgende vier commissies en de volgende stuurgroep:

- pensioen- en communicatiecommissie (PCC);
- beleggingsadviescommissie (BAC);
- jaarwerkcommissie (JWC);
- integraal risicomanagementcommissie (IRMC);
- stuurgroep Wtp.

De commissies en de stuurgroep worden bemenst door bestuursleden. Hieraan kunnen adviseurs en externe deskundigen worden toegevoegd. De commissies/stuurgroep bereiden bestuursbesluiten voor en zien toe op een correcte uitvoering van de genomen besluiten. In vergelijking met een stuurgroep heeft een commissie een structureel karakter en zijn de bevoegdheden formeel vastgelegd in een reglement.

Bij de bemensing van de commissies is, waar mogelijk, rekening gehouden met de pariteit binnen het bestuur van het MPF. Het voordeel van het instellen van bestuurlijke commissies is dat het bestuur van het MPF de focus kan houden op de uitgezette beleidslijnen. De commissies brengen na een gedegen voorbereiding advies uit aan het bestuur van het MPF over onderwerpen die binnen het aandachtsgebied van de betreffende commissie vallen.

Naast voormelde commissies kent het bestuur van het MPF ook nog een controlecommissie aan welke commissie de door het pensioenfonds te betalen facturen voor akkoord worden voorgelegd. De commissie bestaat uit twee bestuursleden waarvan de samenstelling rouleert. Elk jaar wordt één van de leden door een ander bestuurslid vervangen. Hierdoor wordt de totale zittingsduur van een bestuurslid in deze commissie twee jaar. De controlecommissie bestond op 31 december 2023 uit de heer Eggen en de heer Rutgers. Eind januari 2024 is de heer Eggen vervangen door de heer De Vries.

a. *Dagelijks Bestuur*

Het DB bestaat uit de werkgeversvoorzitter en de werknemersvoorzitter van het bestuur. Het DB:

- vertegenwoordigt het bestuur en is namens het bestuur bevoegd om uitvoeringsbesluiten te nemen die voortvloeien uit vastgesteld beleid;
- is primair aanspreekpunt voor de dagelijkse gang van zaken betreffende bestuursondersteuning en de uitvoeringswerkzaamheden;
- ondertekent vastgelegde besluiten, notulen van bestuursvergaderingen, formele teksten die in het bestuur genomen besluiten verwoorden, formele brieven die namens het pensioenfonds verzonden worden;
- bereidt samen met bestuursondersteuning de bestuursvergaderingen voor;
- monitort de strategie van het pensioenfonds en de uitvoering van de actiepunten in dat kader;
- ziet toe op de opvolging van de bevindingen van de bestuurlijke commissies, de controlerend accountant, de certificerend actuaire, de houders van sleutelfuncties zoals genoemd in de statuten van het pensioenfonds, de externe compliance officer, de functionaris gegevensbescherming, het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht in het geval die zijn voortgekomen uit het bestuursverslag van enig jaar;

- kan voorstellen met betrekking tot de uitvoering van beleid ter besluitvorming indienen bij het bestuur. De taken en bevoegdheden van het DB zijn vastgelegd in het reglement van het DB.

De taken en bevoegdheden van het DB zijn vastgelegd in het reglement van het DB.

Het Dagelijks Bestuur bestond op 31 december 2023 uit de volgende bestuursleden:

- de heer Hagendijk (werkgeversvoorzitter)
- de heer Barnhoorn (werknemersvoorzitter)

Het DB vergaderde in 2023 tien keer. Daarnaast kwam het DB nog vier keer bij elkaar voor gesprekken de compliance officer en de functionaris gegevensbescherming.

b. Pensioen- en Communicatiecommissie (PCC)

De PCC adviseert de commissie onder meer over het opstellen en aanpassen van (beleids)documenten van het pensioenfonds waaronder de statuten en pensioenreglementen, het (jaarlijks) vaststellen van de pensioenpremies en parameters van het pensioenfonds, het aanpassen van de uitbesteding in het algemeen en de dienstverleningsovereenkomst met de uitvoerder(s) in het bijzonder, het beleidsplan communicatie en het jaarplan communicatie, inhoud en vormgeving communicatie in het algemeen, zowel schriftelijk als digitaal.

De PCC heeft het mandaat voor:

- het realiseren van statuten- en reglementswijzigingen nadat het bestuur erover heeft besloten;
- het overleggen met en aansturen van de adviserend actuaris, waaronder met betrekking tot het vaststellen van de pensioenpremies en de parameters;
- het uitwerken van de aanpassing van de dienstverleningsovereenkomst met de uitvoerder(s), nadat het bestuur erover heeft besloten, en het overleggen met en aansturen van de uitvoerder;
- het aansturen van de functionaris gegevensbescherming van het fonds in het kader naleving van het privacybeleid;
- de tekst van standaard brieven aan (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en werkgevers;
- het geven van akkoord voor de uitvoering van niet-wettelijk verplichte communicatie, waaronder brochures en fotografie;
- het geven van opdracht voor onderzoeken en de goedkeuring van kosten daarvan op het gebied van communicatie;
- het geven van goedkeuring van planningen met betrekking tot communicatietrajecten;
- de verwerking van onderwerpen in communicatie-uitingen nadat het bestuur hierover heeft besloten.

De commissie kan voorstellen ter besluitvorming indienen bij het bestuur. De taken en bevoegdheden van de PCC zijn vastgelegd in het reglement van de PCC.

De PCC bestond op 31 december 2023 uit de volgende bestuursleden:

- de heer Kip (voorzitter)
- de heer Barnhoorn
- de heer De Vries

De commissie vergaderde in 2023 vijf keer. Daarnaast vergaderde de commissie nog drie keer met de directie van Appel Pensioenuitvoering.

c. Beleggingsadviescommissie (BAC)

De BAC monitort:

- de afspraken die zijn vastgelegd in de uitbestedingsovereenkomst en de dienstverleningsovereenkomst met de vermogensbeheerder;
- de resultaten van het beleggingsbeleid waarover wordt gerapporteerd in maand- en kwartaalrapportages;
- de risicobeheersmaatregelen die zijn vastgelegd in de beleggingsmandaten en beleggingsrichtlijnen waarover wordt gerapporteerd in maand- en kwartaalrapportages;
- de risicobeheersmaatregelen die zijn vastgelegd in de beleggingsmandaten en beleggingsrichtlijnen waarover wordt gerapporteerd in de risicorapportage;
- de financiële en niet-financiële risico's voortvloeiend uit de uitvoering van het beleggingsbeleid.

De BAC adviseert het bestuur over de beleggingsbeginselen (welke beginselen in het strategisch beleggingsplan (Investment Policy Statement, hierna: IPS) opgenomen zijn), het beleggingsbeleid (waaronder ALM en opstellen beleggingsplan), de beleggingsportefeuille, investeringen en desinvesteringen en het risicobeleid inzake de beleggingen. Het IPS wordt jaarlijks door de BAC opgesteld en door het bestuur vastgesteld. Datzelfde geldt voor het jaarlijks beleggingsplan.

De BAC heeft mandaat voor besluiten inzake aanpassing rentehedge die binnen bestaand beleid passen (rebalancing en aanpassingen bij overschrijding bandbreedtes), voorbereiding van contractaangelegenheden, het geven van additionele onderzoekopdrachten aan de vermogensbeheerder en de evaluatie van beleggingscategorieën.

De BAC rapporteert haar bevindingen (monitoring) minimaal vier keer per jaar aan het bestuur. De BAC kan voorstellen ter besluitvorming indienen bij het bestuur. De taken en bevoegdheden van de BAC zijn vastgelegd in het reglement van de BAC.

De Beleggingsadviescommissie bestond op 31 december 2023 uit de volgende bestuursleden:

- mevrouw Van den Bout-Kisoen (voorzitter)
- de heer Hagendijk
- de heer Albrecht (expert-lid; geen bestuurslid)

De commissie vergaderde in 2023 zes keer.

d. Jaarwerkcommissie

De jaarwerkcommissie is primair verantwoordelijk voor het jaarwerkproces en stuurt dat aan. De commissie onderhoudt tijdens het jaarwerkproces en zo nodig daarbuiten de contacten met de verschillende actoren die bij het jaarwerkproces betrokken zijn. De commissie coördineert de contacten en informatie-uitwisseling van de actoren onderling en van de actoren met de commissie.

De commissie adviseert het bestuur inzake de inhoud van het jaarverslag en legt het concept bestuursverslag aan het bestuur, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan voor. De commissie rapporteert aan het bestuur. De commissie kan voorstellen inzake het jaarwerkproces ter besluitvorming indienen bij het bestuur. De taken en bevoegdheden van de JWC zijn vastgelegd in het reglement van de JWC.

De Jaarwerkcommissie bestond op 31 december 2023 uit de volgende bestuursleden:

- de heer De Vries (voorzitter)
- de heer Barnhoorn

Per 1 juli 2023 is de heer Teuwen als lid en voorzitter van de jaarwerkcommissie teruggetreden. De heer De Vries is toegetreden als lid en voorzitter van de jaarwerkcommissie.

De commissie vergaderde in 2023 zes keer.

e. IRM-commissie

De IRM-commissie houdt zich bezig met de tijdige, juiste en correcte uitvoering van het risicomanagementbeleid zoals dat door het bestuur is vastgesteld. Daarnaast ziet de commissie erop toe dat het Dagelijks Bestuur en de overige bestuurlijke commissies de monitoring van de operationele risico's waarvoor zij verantwoordelijk zijn, tijdig en adequaat uitvoeren, waaronder de wijze waarop de administrateur en vermogensbeheerder de risico's m.b.t. de dienstverlening beheren. De IRM-commissie is tevens belast met de vervulling van de sleutelfunctie risicobeheer. Ter ondersteuning wordt gebruik gemaakt van een externe partij. De taken en bevoegdheden van de IRM-commissie zijn vastgelegd in het reglement van de IRM-commissie.

De IRM-commissie bestond op 31 december 2023 uit de volgende bestuursleden:

- de heer Eggen (voorzitter)
- de heer Rutgers

De heer Hagendijk woont als toehoorder de vergaderingen van de IRM-commissie bij.

De commissie vergaderde in 2023 zeven keer.

f. Stuurgroep Wtp

De stuurgroep Wtp heeft zich bezig gehouden met alle voorbereidende werkzaamheden in het kader van de Wtp.

Bij de stuurgroep Wtp zijn de volgende bestuursleden betrokken:

- de heer Hagendijk
- de heer Barnhoorn

De overige leden van de stuurgroep bestaan uit de sociale partners en de projectmanager Wtp.

De stuurgroep vergaderde in 2023 tien keer.

2.1.2 Sleutelfuncties

Het MPF heeft de sleutelfuncties als volgt ingericht:

Sleutelfunctie	Houder van de functie	Vervuller van de functie
Risicomanagement	Bestuurslid (Voorzitter IRM-commissie)	IRM-commissie, ondersteund door externe partij
Interne audit	Bestuurslid tot en met 30 juni 2023 daarna externe partij	Uitbesteed aan externe partij
Actuariel	Uitbesteed aan certificerend actuaris	Uitbesteed aan certificerend actuaris

De functie van houder sleutelfunctie Interne Audit is gedurende de eerste helft van 2023 vervuld door een bestuurslid en is gedurende de tweede helft van het jaar 2023 door een externe partij vervuld.

Deze inrichting is door DNB goedgekeurd.

De sleutelfuncties vergaderen regulier over belangrijke dossiers van het MPF. In 2023 kwamen zij vier keer in vergadering bijeen.

Tijdens de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel hebben de sleutelfunctiehouders een belangrijke taak in beoordeling en toetsing. Hierbij kan o.a. gedacht worden aan onderwerpen zoals invaren, datakwaliteit, evenwichtigheid en het overbruggingsplan. De sleutelfunctiehouders hebben elk een eigen verantwoordelijkheid en betrokkenheid in het gehele traject.

Interne auditfunctie

InAudit is aangesteld als houder en vervuller van de interne audit functie (IAF). Conform de door het bestuur goedgekeurde Interne Audit Charter is voor 2023 een auditjaarplan opgesteld door de sleutelfunctiehouder interne audit en door het bestuur goedgekeurd. Conform dit jaarplan zijn de volgende audits uitgevoerd: actuariële functie, administreren aanspraken (gewezen) deelnemers en (toekennen) pensioenuitkeringen aan pensioengerechtigden, waardeoverdrachten, administreren verzekerde regeling bij Appel (inclusief procesflow van en naar AEGON). De bevindingen in de auditrapportages worden door het bestuur besproken en van een managementreactie voorzien waarna het bestuur de aanbevelingen oppakt.

Actuariële functie

Triple A is aangewezen als actuariële sleutelfunctiehouder. De actuariële sleutelfunctiehouder heeft in 2023 vier kwartaalrapportages uitgebracht, waarin de sleutelfunctiehouder verantwoording aflegt over de volgende werkzaamheden die voor het fonds verricht zijn:

- controle van de door het fonds vastgestelde technische voorzieningen per maandultimo op basis van een schattingsmethode;
- beoordelen methodieken, modellen en aannames;
- beoordelen (kwaliteit) van basisgegevens;
- Toetsen van gehanteerde aannames aan de praktijk;
- Beoordelen gedragslijn nieuwe verplichtingen;

- Bijdragen aan efficiënt risicobeheer.
- Naast voormelde werkzaamheden heeft de actuariële sleutelfunctiehouder op regelmatige basis contact gehad met de overige sleutelfunctiehouders.

Risicobeheer functie

Het pensioenfonds heeft in 2023, rekening houdend met de fase van volwassenheid van het fonds en IRM, weer stappen gezet in de werking van het IRM en het transparant maken en inzichtelijk maken van het risicoprofiel van het pensioenfonds. Er zijn, anders dan de reeds besproken strategische, operationele en thematische risico's in de risicoparagraaf van dit jaarverslag, geen andere risico's die thans materieel zijn en de doelmatigheid van het IRM kunnen aantasten. Mogelijk wijzigt dit door de komst van het nieuwe pensioencontract. Hier is echter nog geen analyse op uitgevoerd.

2.1.3 Samenstelling verantwoordingsorgaan

Het bestuur van het MPF legt jaarlijks verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan over het beleid en de wijze waarop dat beleid is uitgevoerd. Door het verantwoordingsorgaan wordt jaarlijks een oordeel gegeven over de beleidskeuzes, de handelswijze en het gevoerde beleid van het bestuur van het MPF.

Dit oordeel wordt voor commentaar voorgelegd aan het bestuur van het MPF. Het oordeel van het verantwoordingsorgaan en de reactie van het bestuur van het MPF hierop worden integraal opgenomen in het verslag van het bestuur onder 'Verantwoording en toezicht'.

De taken en bevoegdheden van het verantwoordingsorgaan zijn conform de Pensioenwet en vastgelegd in de statuten van het pensioenfonds en in het reglement van het verantwoordingsorgaan.

De samenstelling van het verantwoordingsorgaan was per 31 december 2023 als volgt:

Naam	Geboortejaar	Functie	Vertegenwoordiging	Aftredend op
De heer L. Mertens	1983	voorzitter	Werknemers	1 juli 2024
De heer F. Oteman	1963	lid	Werkgevers	1 juli 2026
Vacature			Pensioengerechtigden	
De heer M.A. Proost	1971	lid	Werknemers	1 juli 2025
De heer E. van Benthem	1960	lid	Werkgevers	1 juli 2026
De heer B.J.M. van Raaij	1951	lid	Pensioengerechtigden	1 januari 2025

Er is in juni 2023 een vacature ontstaan voor een lid van het verantwoordingsorgaan namens de pensioengerechtigden die op 31 december 2023 nog niet was ingevuld.

Nevenfuncties

De leden van het verantwoordingsorgaan hebben in het verslagjaar de volgende nevenfuncties verricht:

De heer L. Mertens	Applicatiebeheerder en ontwikkelaar in het Diaconessenhuis in Utrecht Freelance IT consultant op projectbasis Plaatsvervangend lid Pensioenraad, Pensioenfonds Zorg en Welzijn
De heer M.A. Proost	medewerker laboratorium/ postkamer C.Z.A.V. Wemeldinge voorzitter ondernemingsraad C.Z.A.V. lid CAO-commissie graan be- en verwerkende bedrijven CNV lid CAO-onderhandelingsdelegatie CNV
De heer E. van Benthem	Directeur Van Benthem Diervoerders Vollenhove bv Lid CAO onderhandelingscommissie Nevedi Penningmeester Stichting Ruitersportcentrum De Boswal

De heer F. Oteman	HR Manager bij AgruniekRijnvallei Holding B.V. Lid CAO-Graan Commissie van Nevedi
De heer B.J.M. van Raaij	Als ZZP'er werkzaam: Van Raaij VIP management & advies Veelal actief als interim manager en adviseur voor meerdere/verschillende opdrachtgevers in de agrarische sector/mengvoederindustrie Actueel (vrijwilligers)werk in 2023: Zonnebloem afd. Regio IJsselstreek Voorzitter en bestuurslid activiteiten; van daaruit gekozen tot afgevaardigde in de Nationale vergadering van de Zonnebloem CNV Sectorraad Zelfstandige Professionals, sinds oktober 2023 voorzitter en plaatsvervangend afgevaardigde in de Bondsraad CNV CNV Belastingsservice: docent, coördinator en invuller provincie Gelderland Chauffeur Rolstoelbus Zutphen e.o. Secretaris en boekhouder DW Vorwerk Beleggingsmij. BV te Doetinchem (Fiscale Boekhouding en beleggen voor een lijfrentebeleggings-BV) Boekhouder voor GoodBookShop te Doetinchem (een Christelijke boekwinkel (stichting) BTW boekhouding en opstellen jaarrekening Zonnepark 5 B.V. Algemeen Directeur: ontwikkelen van nieuwe zonneparken in gemeente Zutphen VO-lid BPF Kappers

2.1.4 Raad van toezicht

De raad van toezicht bestaat uit drie onafhankelijke deskundigen en heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. De raad van toezicht is ten minste belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur van het MPF.

De taken en bevoegdheden van de raad van toezicht zijn conform de Pensioenwet en neergelegd in de statuten van het pensioenfonds en het reglement van de raad van toezicht.

De samenstelling van de raad van toezicht was per 31 december 2023 als volgt:

Naam	Geboortjaar	Functie	Aftredend op
De heer R. Waals	1960	Voorzitter	1 januari 2026
Mevrouw M.C. Menko	1962	Lid	1 juli 2027
De heer A.T. Uçar	1976	Lid	1 juli 2025

Nevenfuncties

De leden van de raad van toezicht hebben in het verslagjaar de volgende nevenfuncties verricht:

Mevrouw M.C. Menko	Bestuurslid Stichting Nederlands Investment Managers Forum Voorzitter bestuur Vereniging van Eigenaren 'De Hofmeester' Voorzitter bestuur Vereniging van Eigenaren 'Pootstraat 16-18-20, Delft' Ondersteuning BAC Diaconie Den Haag Bestuurslid Pension Scholarship Trust Lid Raad van Toezicht algemeen pensioenfonds STAP
De heer R. Waals	geen
De heer A.T. Uçar	Uitvoerend bestuurder Bpf Schoonmaak (Plv.) lid Werkgroep Pensioenen Stichting van de Arbeid Lid Raad van Commissarissen Wassenaarsche Bouwstichting

2.1.5 Klachtenregeling en externe geschilleninstantie

Klachtenregeling

De klachtenregeling is van toepassing op klachten van belanghebbenden over de uitvoering van de pensioenregeling. Klachten worden in beginsel door Appel Pensioenuitvoering behandeld. Indien de belanghebbende zich niet met de inhoud van de beslissing kan verenigen, kan deze de klacht in tweede instantie laten behandelen door het bestuur van het MPF. De procedures zijn vastgelegd in de klachtenregeling van het MPF. In 2023 is er geen beroep gedaan op het bestuur van het MPF om klachten te behandelen.

Op 1 juli 2023 is de Wet toekomst pensioenen (Wtp) in werking getreden. Onder de Wtp gelden nieuwe wettelijke bepalingen ten aanzien van klachten en geschillen. Deze wettelijke bepalingen zijn nader uitgewerkt en aangevuld in de Gedragslijn Goed omgaan met klachten van de Pensioenfederatie. De klachtenregeling van het MPF is aangepast aan de nieuwe wetgeving en de Gedragslijn Goed omgaan met klachten en in werking getreden op 1 januari 2024. Daarnaast rapporteert het MPF over klachten in het jaarverslag, overeenkomstig met de vereisten uit de Gedragslijn Goed omgaan met klachten.

Aantal behandelde klachten over 2023:

Onderwerp	Afgehandeld	Geëscaleerd	Geschil
Service en klantgerichtheid	0	0	0
Behandelingsduur	0	0	0
Informatieverstrekking	0	0	0
Deelnemersportaal	0	0	0
Keuzebegeleiding	0	0	0
Pensioenberekening en - betaling	1	0	0
Registratie werknemersgegevens/datakwaliteit	0	0	0
Toepassing wet- en regelgeving: algemeen	0	0	0
Toepassing wet- en regelgeving: invaren, transitie	0	0	0
Financiële situatie	0	0	0
Duurzaamheid	0	0	0
Overig	1	0	0
Totaal	2	0	0

Externe geschilleninstantie

Onderdeel van de nieuwe regelgeving inzake de behandeling van klachten is de introductie van een externe geschilleninstantie, de Geschillen Instantie Pensioenfonds (GIP). Het MPF is verplicht aangesloten bij de GIP. De GIP is per 1 januari 2024 operationeel. De GIP kan als externe onafhankelijke partij de klachten behandelen waar de belanghebbende met het MPF niet is uitgekomen (daarmee is de klacht een geschil). De procedure voor het doen van een beroep op de GIP ligt vast in de klachtenregeling van het MPF.

De geschillenregeling die nog van toepassing was in 2023 voorzag in de behandeling van geschillen tussen de deelnemer en het MPF. Van een geschil was sprake als een deelnemer zich niet kon verenigen met een inhoudelijk (uitsluitend) jegens hem genomen besluit van het bestuur van het MPF. Deze behandeling vond plaats door de onafhankelijke, externe geschillencommissie. De geschillencommissie zou beslissen met inachtneming van het bepaalde in het pensioenreglement, de redelijkheid en de billijkheid. Een beslissing van de geschillencommissie was voor partijen niet bindend.

In 2023 zijn geen geschillen aanhangig gemaakt.

Ombudsman Pensioenen

De Ombudsman Pensioenen, het onafhankelijk instituut voor bemiddeling van klachten en geschillen, is per 1 januari 2024 onderdeel van de GIP. Wanneer belanghebbende een geschil voorlegt aan de GIP, kan worden gevraagd om bemiddeling of om advies. Verzoeken tot bemiddeling worden behandeld door de Ombudsman Pensioenen.

Indien de Ombudsman Pensioenen het geschil door bemiddeling niet kan oplossen kunnen belanghebbenden de GIP daarna alsnog verzoeken om advies. De Ombudsman Pensioenen blijft, ondanks dat het instituut nu onderdeel uitmaakt van de GIP, onafhankelijk in zijn oordelen.

2.1.6 Bij het MPF betrokken partijen

De volgende partijen waren in het boekjaar betrokken bij het MPF:

Actuaris

Certificerend

Triple A Risk Finance Certification

De heer G.N.M. Koning

Hoogoorddreef 54

1101 BE Amsterdam

Adviserend

AethiQs

De heer F. Verschuren

Rodezand 34 - Minervahuis III

3011 AN Rotterdam

Accountant

Ernst & Young Accountants LLP

De heer J. Slager

Wassenaarseweg 80

2596 CZ Den Haag

Adviseurs

Vermogensbeheer

Sprenkels & Verschuren

De heer R. van Asselt

De Entree 95

1101 BH Amsterdam

Risicomanagement

AethiQs

De heer L. de Rijke

Rodezand 34 - Minervahuis III

3011 AN Rotterdam

Uitbesteding

Projective Group NL B.V.

De heer H. Uyan

Princenhof Park 19

3972 NG Driebergen-Rijsenburg

Sleutelfunctiehouder en – vervuller actuariële functie

Triple A Risk Finance Certification

De heer G.N.M. Koning

Hoogoorddreef 54

1101 BE Amsterdam

Sleutelfunctiehouder en - vervuller interne auditfunctie

InAudit BV

De heer R. Henriques
Sprankerenseweg 16
6974 BC Leuvenheim
Compliance officer

GBA-Accountants
De heer R. Mersch
Eisenhowerlaan 134
2517 KN Den Haag

Functionaris Gegevensbescherming (FG)

Lumen Group
De heer E. Braakman
Reactorweg 301
3542 AD Utrecht

Bestuursondersteuning

Montae & Partners
Verrijn Stuartlaan 1F
2288 EK Rijswijk ZH

Ondersteuner RvT
Pensioensecretaris.nl

Pensioenuitvoeringsorganisatie (PUO)
pensioen- en financiële administratie

Appel Pensioenuitvoering
Edvard Munchweg 107-B
1328 MK ALMERE

Het bestuur van het MPF heeft in het boekjaar de dagelijkse uitvoering van de werkzaamheden uitbesteed aan pensioenuitvoeringsorganisatie Appel Pensioenuitvoering. Deze werkzaamheden betreffen de pensioen- en financiële administratie. Conform de eisen van de Pensioenwet blijft het bestuur verantwoordelijk voor de juiste uitvoering van de uitbesteede taken.

Tijdens vergaderingen van het bestuur van het MPF en de bestuurlijke commissies zijn, wanneer nodig, vertegenwoordigers van de pensioenuitvoeringsorganisatie aanwezig voor toelichting van de op kwartaalbasis op te leveren rapportages inzake de Dienstverleningsovereenkomst (DVO), klachten- en geschillen en IRM.

Appel Pensioenuitvoering beschikt over een ISAE 3402 type II-verklaring. (ISAE staat voor International Standard on Assurance Engagements). Deze verklaring geeft inzicht in de bedrijfsprocessen en of de daarin opgenomen interne controles in opzet en bestaan adequaat zijn (type I) en dat de werking van de processen is getoetst gedurende een periode van een heel jaar en of deze processen effectief hebben gefunctioneerd (type II). De ISAE 3402 type II -audit wordt ieder jaar herhaald.

Appel Pensioenuitvoering heeft eind maart 2024 aan het bestuur van het MPF de ISAE 3402 type II-rapportage over 2023 opgeleverd. Deze rapportage wordt in de eerste lijn beoordeeld door de pensioen- en communicatiecommissie van het pensioenfonds en in tweede lijn door de IRM-commissie van het pensioenfonds waarna de resultaten in een bestuursvergadering besproken worden. Het bestuur van het MPF heeft in de bestuursvergadering op 21 mei 2024 de ISAE 3402 type II-rapportage van Appel Pensioenuitvoering over 2023 behandeld en kennisgenomen van de beheersmaatregelen. Het rapport kende geen oordeel met beperkingen. Daarnaast waren er geen bevindingen.

Naast de ISAE 3402 type II-rapportage over 2023 heeft Appel Pensioenuitvoering ook een ISAE 3000A type II-rapportage over 2023 opgeleverd.

Deze rapportage geeft inzicht in het volwassenheidsniveau dat Appel Pensioenuitvoering behaalt voor alle normen uit het Good Practice Informatiebeveiliging normenkader van DNB. Het rapport kende geen oordeel met beperkingen. Er was sprake van één bevinding die inmiddels is opgelost. Het vereiste volwassenheidsniveau is door deze bevinding niet aangetast.

In het kader van het uitbestedingsbeleid van het pensioenfonds evalueerde het bestuur van het MPF in mei 2024 de dienstverlening van Appel Pensioenuitvoering over 2023. Het MPF is tevreden over de dienstverlening van Appel en wil dit continueren.

Vermogensbeheer

Aegon Investment Management B.V.
Aegonplein 20
2591 TV Den Haag

Het beheer van het fondsvermogen is opgedragen aan Aegon Investment Management B.V. (Aegon). De voorwaarden zijn vastgelegd in een vermogensbeheerovereenkomst met serviceafspraken over het niveau van de dienstverlening.

Aan Aegon is de bevoegdheid verleend alle beleggingstransacties aan te gaan, zoals opgenomen in die overeenkomst en het jaarlijks door het bestuur vast te stellen beleggingsplan dat onderdeel uitmaakt van het Investment Policy Statement (IPS) van het MPF.

De beheerafspraken worden tenminste één keer per jaar in een mandaat vastgelegd. Aegon rapporteert vier keer per jaar aan het bestuur over de uitgevoerde transacties en het behaalde rendementen. Tevens verstrekt Aegon vier keer per jaar een risicorapportage aan het bestuur.

Aegon beschikt over een ISAE 3402 type II-verklaring. Deze verklaring waarborgt dat de bedrijfsprocessen en de daarin opgenomen interne controles in opzet en bestaan adequaat zijn (type I) en dat de werking van de processen is getoetst gedurende een periode van minimaal zes maanden (type II).

De ISAE 3402 type II-rapportage wordt in de eerste lijn beoordeeld door de beleggingsadviescommissie van het pensioenfonds en in tweede lijn door de IRM-commissie van het pensioenfonds waarna de resultaten in een bestuursvergadering besproken worden.

Het bestuur van het MPF heeft in de bestuursvergadering op 22 april 2024 de ISAE 3402 type II-rapportage van Aegon over 2023 behandeld en kennisgenomen van de beheersmaatregelen. Het rapport kende geen oordeel met beperkingen. Daarnaast waren er geen bevindingen.

Evaluatie externe partijen

Het bestuur van het MPF voert conform het uitbestedingsbeleid periodiek evaluatiegesprekken met de adviserend en certificerend actuaris, de accountant, de diverse adviseurs, Appel Pensioenuitvoering en Montae & Partners. Doel is de verrichte werkzaamheden te evalueren, bevindingen te delen en de kwaliteit van de werkzaamheden te optimaliseren.

3 Verslag van het bestuur van MPF

In het verslagjaar kwam het bestuur van het MPF elf keer in vergadering bijeen. In dit hoofdstuk worden de belangrijkste gebeurtenissen en besluiten van het bestuur van het MPF kort weergegeven.

3.1 Bestuursbesluiten

Opdrachtaanvaarding 2023

Op grond van artikel 102A Pensioenwet zorgt het MPF voor de formele opdrachtaanvaarding van de door sociale partners aan het MPF opgedragen pensioenregeling. In 2023 heeft het MPF de opdracht van sociale partners aanvaard.

Het MPF toetste daartoe de door sociale partners opgedragen pensioenregeling aan de volgende criteria:

- ambitie, doelstellingen, beleidsuitgangspunten en risicohouding;
- toekomstbestendigheid en evenwichtigheid;
- administratieve en communicatieve uitvoerbaarheid;
- financiële haalbaarheid.

Indien niet voldaan wordt aan deze criteria en/of uitvoering van de door sociale partners opgedragen pensioenregeling niet kan plaatsvinden met inachtneming van artikel 105 en 143 PW zal het MPF de opdracht niet aanvaarden. Wanneer de opdracht is aanvaard en gedurende de periode waarvoor die opdracht is aanvaard duidelijk wordt dat niet langer voldaan kan worden aan de criteria en/of uitvoering van de door sociale partners opgedragen pensioenregeling niet kan plaatsvinden met inachtneming van artikel 105 en 143 PW zal het MPF sociale partners verzoeken de pensioenregeling te wijzigen.

Sinds 2020 is de afspraak tussen het MPF en sociale partners dat indien de pensioenregeling niet gewijzigd wordt dan wel de wijziging ontoereikend is, het MPF de pensioenregeling en/of de premie zodanig zal wijzigen dat weer voldaan wordt aan de criteria en sociale partners hierover zo spoedig mogelijk zullen worden geïnformeerd. Nu het MPF door het nemen van één of beide maatregelen de rol van sociale partners vervult, zal het MPF hier zeer terughoudend in zijn en de betreffende maatregelen alleen toepassen als laatste maatregel. Indien sociale partners zich niet kunnen verenigen met de aanpassing waartoe door het MPF is besloten, kunnen sociale partners deze overeenkomst opzeggen met inachtneming van de geldende opzegtermijn. Gedurende deze opzegtermijn wordt de pensioenregeling uitgevoerd conform het bestuursbesluit van het MPF. Het MPF heeft bij de vaststelling van de pensioenregeling 2023 beoordeeld of de afweging van belangen van de (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en werkgevers evenwichtig is toegepast en kwam tot een positieve conclusie.

Kenmerken van de pensioenregeling

De pensioenregeling van het MPF kan worden gekenmerkt als een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling met een pensioenleeftijd van 68 jaar. De pensioenregeling kan conform artikel 10 van de Pensioenwet gekwalificeerd worden als een uitkeringsovereenkomst.

Pensioenregeling 2023

De kenmerken van de pensioenregeling zijn in 2023 als volgt.

Het pensioensysteem is middelloon.

De pensioenleeftijd is 68 jaar.

Het pensioengevend salaris is 12 x het vaste maandsalaris, vermeerderd met de ploegentoeslag, de vakantietoeslag, de persoonlijke toeslag (als bedoeld in de cao) en de consignatietoeslag.

Het maximum pensioengevend salaris is € 66.956.

De franchise is € 16.322.

De maximale pensioengrondslag (maximum pensioengevend salaris -/- franchise) is € 50.634.

Het maximumloon van de excedentregeling is € 128.810.

Het opbouwpercentage ouderdomspensioen is 1,640% van de pensioengrondslag.

Het nabestaandenpensioen op opbouwbasis is 70% van het te bereiken ouderdomspensioen.

Het wezenpensioen is 11% van het te bereiken ouderdomspensioen.

De premie bedraagt 30,40% van de pensioengrondslag (pensioengevend salaris – franchise)

De bijdrage van de werkgever is (minimaal) 20,27% van de pensioengrondslag.

De bijdrage van de werknemer is (maximaal) 10,13% van de pensioengrondslag.

Er is geen toetredingsleeftijd.

Pensioenregeling 2024

De kenmerken van de pensioenregeling zijn in 2024 als volgt.

Het pensioensysteem is middelloon.

De pensioenleeftijd is 68 jaar.

Het pensioengevend salaris is 12 x het vaste maandsalaris, vermeerderd met de ploegentoeslag, de vakantietoeslag, de persoonlijke toeslag (als bedoeld in de CAO) en de consignatietoeslag.

Het maximum pensioengevend salaris is € 71.628.

De franchise is € 17.545.

De maximale pensioengrondslag (pensioengevend salaris -/- franchise) is € 54.083.

Het maximumloon excedentregeling is € 137.800.

Het opbouwpercentage ouderdomspensioen is 1,640% van de pensioengrondslag.

Het nabestaandenpensioen op opbouwbasis is 70% van het te bereiken ouderdomspensioen.

Het wezenpensioen is 11% van het te bereiken ouderdomspensioen.

De premie bedraagt 30,40% van de pensioengrondslag (pensioengevend salaris – franchise).

De bijdrage van de werkgever is (minimaal) 20,27% van de pensioengrondslag.

De bijdrage van de werknemer is (maximaal) 10,13% van de pensioengrondslag.

Er is geen toetredingsleeftijd.

Risicobereidheid en haalbaarheidstoets

Het MPF heeft de risicobereidheid vastgesteld. Het MPF heeft een risicobewuste houding die uitgedrukt wordt in kwalitatieve en kwantitatieve criteria. Het huidige beleggingsbeleid is in lijn met deze risicobereidheid.

Jaarlijks voert het MPF een haalbaarheidstoets uit die inzicht geeft in de samenhang tussen de financiële opzet van het pensioenfonds, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. Met de haalbaarheidstoets monitort het MPF in hoeverre het pensioenresultaat en de afwijking van het slechtweerscenario nog steeds aansluiten bij de oorspronkelijk gewekte verwachtingen. De haalbaarheidstoets 2023 laat zien dat de resultaten binnen de gestelde grenzen vallen. Het MPF heeft de uitkomsten van de haalbaarheidstoets 2023 in september met de sociale partners gedeeld. Bij de invoering van een nieuwe pensioenregeling en bij significante wijzigingen wordt een aanvangshaalbaarheidstoets uitgevoerd.

Toeslagbeleid

Het MPF kent vanaf 1 januari 2016 een voorwaardelijk toeslagbeleid waarbij wordt aangesloten bij de ontwikkeling van het prijsindexcijfer. Op dit toeslagbeleid is het vanaf 1 januari 2015 geldende financiële toetsingskader van toepassing waaronder het toekomstbestendig indexeren. Toekomstbestendig betekent dat niet alleen het komend jaar maar naar verwachting ook de daaropvolgende jaren de betrokken indexatie kan worden toegekend.

De wettelijke grenzen voor toekomstbestendige toeslagen zien er als volgt uit:

Beleidsdekkingsgraad	Toeslagverlening
< 110%	Geen toeslagverlening
Tussen 110% en toeslagverleningsdekkingsgraad (De toeslagverleningsdekkingsgraad is de dekkingsgraad waarbij de volledige toeslagambitie (prijsindex) kan worden waargemaakt).	Gedeeltelijke toekomstbestendige toeslagverlening.
> Toeslagverleningsdekkingsgraad	Volledige toeslagverlening. Wanneer er na het verlenen van toeslagen een overschot is (vermogen boven dekkingsgraad gelijk aan de toeslagverleningsdekkingsgraad) mag dit overschot binnen de fiscale grenzen voor 1/5e deel worden aangewend om gemiste toeslagen in te halen en eventuele kortingen uit het verleden goed te maken.

Het MPF bepaalt jaarlijks aan de hand van de beleidsdekkingsgraad ultimo oktober of een toeslag kan worden verleend. Voor de verhoging van de pensioenaanspraken en pensioenrechten hanteert het MPF als maatstaf het prijsindexcijfer (CPI voor

alle huishoudens, afgeleid) tussen 1 oktober van het voorafgaande jaar en 1 oktober van het jaar waarop de toeslag betrekking heeft. Voor de voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald.

Indexatie per 1 januari 2023

Op grond van de beleidsstaffel en de beleidsdekkingsgraad ultimo oktober kon per 1 januari 2023 op basis van het alternatieve ingroeipad naar rato een toeslag van 2,19% worden toegekend over de reeds opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten. Het bestuur maakte een zorgvuldige afweging in belangen, toepasbaarheid en haalbaarheid bij het toekennen van een hogere indexatie. Het bestuur van het MPF houdt rekening met de komende grote wijziging van het pensioenstelsel en wil daarbij een solide beleid voeren met zo min mogelijke negatieve financiële gevolgen voor de deelnemers en gepensioneerden. Dat is de reden dat de toeslag is vastgesteld op 2,19%.

Bescheiden Indexatie per 1 januari 2024

Op basis van het huidige beleid zou het toeslag percentage per 1 januari 2024 0% zijn geweest.

Echter het CBS maakt vanaf de verslagmaand juni 2023 gebruik van een nieuwe methode voor het meten en verwerken van energieprijzen in de CPI. Het bestuur heeft besloten de nieuwe methode met terugwerkende kracht (ook) toe te passen over de periode 1 oktober 2022 tot 1 oktober 2023 en over de periode 1 oktober 2021 tot 1 oktober 2022. Het bestuur vindt het passend en in het belang van de deelnemers om gebruik te maken van de nieuwe CBS-methode wat de mogelijkheid geeft van een toeslag per 1 januari 2024 van 0,74%.

Inhaaltoeslag

Indien het MPF in enig jaar de pensioenaanspraken en -rechten niet (volledig) heeft verhoogd kan op een later tijdstip tot compensatie worden overgegaan voor de niet betaalde toeslagen. De toeslagachterstand is per 1 januari 2024 gedaald naar 21,96%.

Premiebeleid

Met ingang van 1 juli 2023 zijn de parameters van artikel 23a Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen gewijzigd. Overeenkomstig het advies Commissie Parameters van november 2022 worden de maximaal te hanteren rendementen verlaagd, daarnaast wordt de (langetermijn) inflatie verhoogd. Dit heeft een verhogend effect op de gedempte kostendekkende premie van het fonds. Het overgangsrecht van artikel 36b Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen biedt fondsen evenwel de mogelijkheid om het voor de gedempte premie tot en met 2025 gefixeerde verwacht rendement op vastrentende waarden, tussentijds opnieuw vast te zetten.

Hoewel er nog twee premiejaren resteren in de huidige dempingsperiode van vijf jaar (2021-2025) heeft MPF in overleg met de sociale partners ervoor gekozen om de rendementscurve voor vastrentende waarden tussentijds te actualiseren door gebruik te maken van het overgangsrecht. Voor het verwacht rendement voor de periode 2024-2028 zijn de volgende parameters gekozen:

- Verwacht rendement op vastrentende waarden gelijk aan de rentetermijnstructuur per 30 september 2023;
- Verwacht rendement op zakelijke waarden gelijk aan de maximale parameters per 1 juli 2023;
- Afslag voor toeslagverlening gelijk aan prijsinflatie op basis van het ingroeipad zoals vastgesteld per 30 september 2023. Het ingroeipad is gebaseerd op de toenmalige meest recente ramingen van het Centraal Planbureau. In dit geval gaat het om de op 17 augustus 2023 gepubliceerde ramingen.

	2023	2022
Feitelijke premie en vrijval voorziening door betaling premies	31.735	30.704
Zuiver kostendekkende premie	30.303	43.748
Gedempte kostendekkende premie	30.503	27.939

Premie 2023

De feitelijke premie 2023 is hoger dan de gedempte kostendekkende premie. De premiemarge (verschil tussen feitelijke en gedempte kostendekkende premie) is positief. Hiermee voldoet de premiestelling aan de wettelijke vereisten. Het MPF monitort nauwgezet of het huidige systeem van premiebepaling op de langere termijn houdbaar is. Dit vanwege de aanhoudende lage rente en de consequenties daarvan op het kostendekkend zijn van de premie.

Voor het effect op de dekkingsgraad zijn (nog) geen afspraken met sociale partners vastgelegd. Wel was het MPF de afgelopen jaren met sociale partners in gesprek om tot afspraken te komen over het verhogen van de premiedekkingsgraad. Het bestuur van het pensioenfonds wordt daarin bijgestaan door zijn adviserend actuaire. Door het bestuur werd een premiedekkingsgraad van 90% wenselijk geacht, met een minimum van 80%. Met de sociale partners is in 2020 een minimale premiedekkingsgraad van 70% overeengekomen. Dit leidde destijds tot een verhoging van de premie en een verlaging van de pensioenopbouw vanaf 2021. Wijzigingen in de marktomstandigheden en met name de rentestijging in het tweede halfjaar van 2022, hebben de premiedekkingsgraad sindsdien (fors) doen toenemen tot ver boven de 100%.

Advies verantwoordingsorgaan

Conform artikel 115a lid 3 sub j van de Pensioenwet heeft het verantwoordingsorgaan adviesrecht op de samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten. Het verantwoordingsorgaan adviseerde het bestuur positief met betrekking tot het vaststellen van de premie 2024.

Abtn

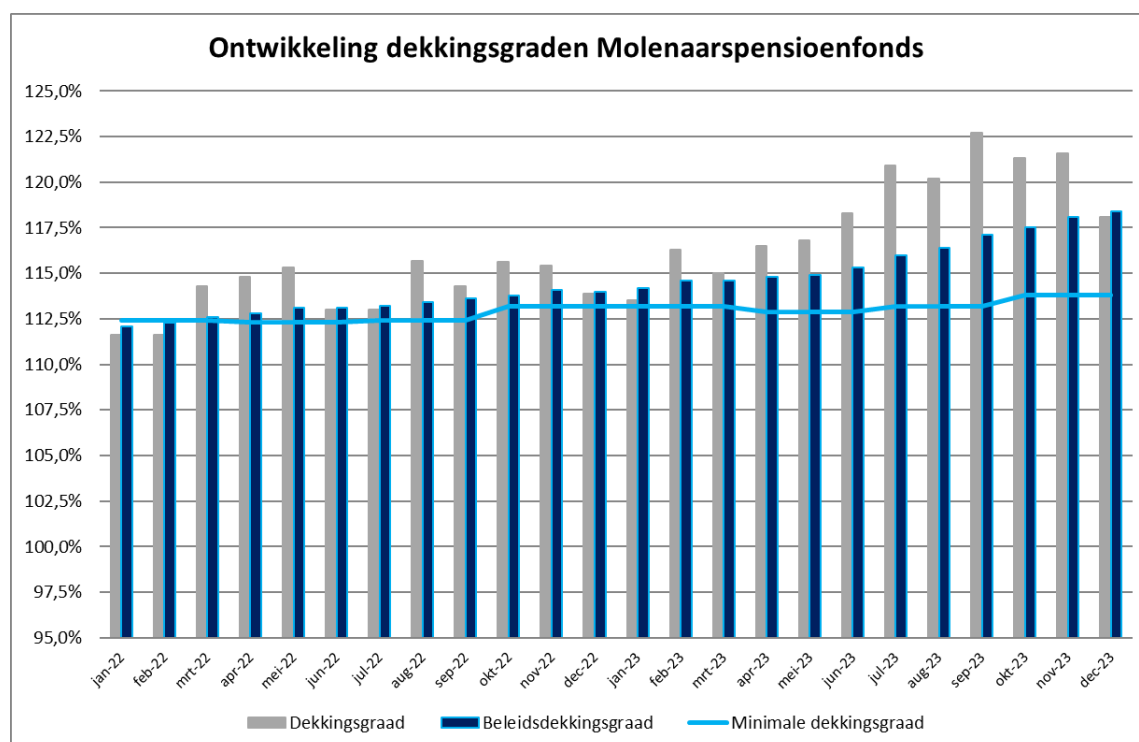
De actuariële en bedrijfstechnische nota (hierna: Abtn) geeft de centrale criteria aan op basis waarvan het (financieel) beleid van het MPF wordt gevoerd. De inhoud van de Abtn beoogt hiermee op hoofdlijnen inzicht te geven in het functioneren van het MPF op alle beleidsterreinen. Het MPF actualiseert de Abtn elk jaar. Het MPF heeft de geactualiseerde Abtn in 2023 tijdig, dat is voor 31 december, via het Digitaal Loket Rapportage bij DNB ingediend. Tevens is de Abtn op de website van het MPF geplaatst.

Financieel crisisplan

Het MPF beschikt over een financieel crisisplan dat als bijlage aan de Abtn is toegevoegd en als zodanig via de website toegankelijk is. Het bestuur benadrukt dat evenwichtige belangenafweging bij de te nemen crisismaatregelen voorop staat. Hieraan geeft het MPF invulling door de lasten van crisismaatregelen zo evenwichtig mogelijk te verdelen over deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en werkgevers. Het crisisplan geeft aan in welke situaties en bij welke grenswaarden het MPF maatregelen neemt, wat de aard van deze maatregelen is, hoe deze concreet en materieel vorm krijgen en hoe de maatregelen worden uitgevoerd.

Ontwikkeling dekkingsgraad en herstelplan

Het pensioenvermogen (totaal activa minus schulden) van het MPF bedraagt per 31 december 2023 € 624,6 miljoen. De hoogte van de technische voorziening per 31 december 2023 bedraagt € 529,4 miljoen. Dit leidt ultimo 2023 tot een actuele dekkingsgraad van 118,0% en een beleidsdekkingsgraad van 118,4%.

Procedure vaststellen beleidsdekkingsgraad

Het MPF heeft een procedure vastgesteld voor het vaststellen van de maandelijkse dekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad is hiervan een afgeleide, waarmee het vaststellen van de maandelijkse dekkingsgraad belangrijker is geworden. De beleidsdekkingsgraad heeft invloed op het toeslagbeleid en het bepalen van de financiële positie voor het opstellen van een herstelplan. Het proces van het vaststellen van de maandelijkse dekkingsgraad valt onder de ISAE 3402 type II van de pensioenuitvoeringsorganisatie.

Herstelplan

De beleidsdekkingsgraad per eind december 2022 was met 114,0% hoger dan de vereiste dekkingsgraad van 112,6% op basis van de strategische beleggingsmix. Sinds 31 december 2022 ligt de beleidsdekkingsgraad boven het minimum vereist eigen vermogen. Een herstelplan is sinds voornoemde datum niet meer van toepassing.

Financiële kwartaalrapportage

Het MPF ontvangt ieder kwartaal van de pensioenuitvoeringsorganisatie de financiële kwartaalrapportage waarin het gerealiseerd resultaat getoetst wordt aan de begroting. Het Dagelijks Bestuur controleert deze rapportage waarna de rapportage vervolgens in de eerstvolgende bestuursvergadering toegelicht en besproken wordt.

In de financiële kwartaalrapportage zijn, naast een managementoverzicht met de belangrijkste financiële ontwikkelingen, ook een verkorte balans, de verkorte staat van baten en lasten, een kasstroomoverzicht en een specificatie van de pensioenbeheerkosten opgenomen. Met deze rapportage heeft het MPF bovendien direct inzicht in de kosten en de eventuele afwijking ten opzichte van de begroting.

Kostenmanagement en begroting

Om het inzicht in de kosten van externe adviseurs te vergroten, vraagt het MPF bij alle adviseurs een jaarofferte op. Door middel van gespecificeerde financiële kwartaalrapportages houdt het MPF vervolgens zicht op de kosten. Afwijkingen van de begroting worden elk kwartaal aan het MPF toegelicht. Daarnaast monitort het MPF regelmatig het kostenniveau en analyseert deze op basis van benchmarkcijfers, laatstelijk de benchmarkcijfers van Bell.

Inkoop- en uitbestedingsbeleid

Het MPF heeft het inkoop- en uitbestedingsbeleid vastgelegd. Het doel van het uitbestedingsbeleid is het waarborgen van de continuïteit en constante kwaliteit van de dienstverlening door uitbestedingspartijen.

Het doel van het inkoopbeleid is kaders aan te geven waarbinnen het MPF opereert bij de inkoop van producten en/of diensten om zodoende het inkoopproces effectief en efficiënt te beheersen. Daarnaast heeft het MPF een format vastgesteld dat kan dienen als leidraad bij de evaluatie van partijen aan wie diensten zijn uitbesteed. Het inkoop- en uitbestedingsbeleid wordt tenminste eenmaal in de drie jaar door het MPF geëvalueerd.

SLA-monitoring pensioenuitvoerder

Het MPF heeft gedurende boekjaar 2023 op basis van de SLA-kwartaalrapportages de dienstverlening door pensioenuitvoeringsorganisatie Appel Pensioenuitvoering gemonitord. Het MPF heeft geen bijzonderheden in de dienstverlening geconstateerd.

Beleid vrijwillige aansluitingen

Werkgevers die niet onder de werkingssfeer van de verplichtstellingsbeschikking van het MPF vallen, kunnen zich onder bepaalde voorwaarden vrijwillig bij het MPF aansluiten. Het MPF heeft in maart 2016 besloten om naast de wettelijke voorwaarden ook aanvullende voorwaarden aan deze vrijwillige aansluiting te stellen zoals de tijdsduur en het doorberekenen van de éénmalige kosten voor de aansluiting bij het MPF. De procedure voor de beoordeling van het verzoek tot vrijwillige aansluiting is vastgelegd.

Statuten

De laatste wijziging van de statuten van het MPF dateert van 14 oktober 2020. In 2023 zijn de statuten niet gewijzigd.

Reglementen

Het pensioenreglement is waar nodig geactualiseerd. Het betreft onder andere de staffel excedent premieovereenkomst (artikel 83), de parameters en de flexibiliserings- en afkoopfactoren. In de overige reglementen van het pensioenfonds zijn in 2023 geen wijzigingen doorgevoerd.

Zwitserleven

Ter zake van het overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico heeft het MPF per 1 januari 2011 een stop-loss herverzekeringsovereenkomst gesloten met Zwitserleven. Met de overgang van de individuele herverzekering in 2011 naar de stop-loss herverzekering heeft het MPF ervoor gekozen om niet alle risico's af te dekken.

Per 1 januari 2023 heeft het MPF het contract met Zwitserleven verlengd met vijf jaar tot 31 december 2027.

Alleen de risico's boven een eigen behoud van 125% van de totale risicopremie bij volledige herverzekering worden afgedekt, waarbij dat eigen behoud wordt berekend over de gehele contractperiode. De uitkering van de herverzekeraar is beperkt tot zesmaal het eigen behoud.

Flexibiliserings- en afkoopfactoren 2023

Het MPF stelt jaarlijks de flexibiliserings- en afkoopfactoren vast. Voor de bepaling van de flexibiliserings- en afkoopfactoren 2023 is uitgegaan van de door de DNB gepubliceerde RTS per 30 september 2022 en de AG-prognosetafel 2022. De flexibiliserings- en afkoopfactoren 2023 zijn opgenomen in het pensioenreglement.

Kostenopslag

In 2024 is het besluit genomen om de kostenvoorziening eind 2023 van het fonds te handhaven op 3,0% van de (netto) technische voorziening.

3.2 Governance

3.2.1 Bestuurlijke commissiestructuur

Rekening houdend met de razendsnelle ontwikkelingen in de pensioenwereld is het MPF van mening dat een verdergaande professionaliseringsslag van bestuur en bestuurders noodzakelijk is. Bestuurders moeten zich verder kunnen verdiepen in de relevante materie. Tevens zullen bestuurders zich verder moeten specialiseren. Dat vraagt wat van de bestuurders, onder meer wat inzet, tijdsinvestering en studie betreft maar ook van de (inrichting van de) commissies en het bestuur als zodanig.

Dit en de inrichting van de sleutelfuncties voortvloeiende uit IORP II waardoor de IRM-Commissie, in tegenstelling tot de overige commissies, een tweedelijns functie heeft, heeft het MPF met ingang van 1 januari 2019 de commissiestructuur als volgt ingericht:

- Pensioen- en communicatiecommissie (PCC)
- Beleggingsadviescommissie (BAC)
- Jaarwerkcommissie (JWC)
- Integrale risicomanagementcommissie (IRMC)

De wijze waarop de commissiestructuur functioneert, evalueert het bestuur jaarlijks tijdens zijn zelfevaluatie.

3.2.2 Code pensioenfondsen

Tijdens de ontwikkeling van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen stelde de Stichting van de Arbeid in samenwerking met de Pensioenfederatie in 2014 de Code Pensioenfondsen (hierna: de Code) op. Deze Code is in 2018 op aanbeveling van de Monitoringscommissie Code Pensioenfondsen bondiger geworden en anders gestructureerd.

Doel van de Code Pensioenfondsen was de verhoudingen binnen het pensioenfonds transparanter te maken. Ook de communicatie met de belanghebbenden zoals werkgevers, deelnemers en pensioengerechtigden, moest door de Code transparanter worden. Tot slot moest de Code bijdragen aan het versterken van 'goed pensioenfondsbestuur'.

Sinds 2018 zijn de normen in de Code ingedeeld naar acht thema's. Doel hiervan is om de Code beter bruikbaar te maken.

Het MPF heeft de Code Pensioenfondsen doorgenomen en over alle normen verantwoording afgelegd. Deze verantwoording is als bijlage aan dit jaarverslag toegevoegd.

De benoemingsprocedures van bestuursleden en leden van raad van toezicht en VO zijn volledig conform de Code Pensioenfondsen ingeregeld en vastgelegd in de statuten en reglementen van het MPF.

Het MPF leeft de Code na op basis van het 'pas toe of leg uit'-beginsel. Daar waar het MPF niet aan de Code voldoet, licht het pensioenfonds dit toe in het jaarverslag. Ook zijn er in de Code een aantal normen waarover het pensioenfonds standaard in het jaarverslag moet rapporteren. Het betreft de volgende normen:

Norm 5

Het MPF legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het MPF weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het MPF inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.

Het MPF geeft aan deze norm vorm door voor elk onderwerp waarover besluitvorming gevraagd wordt deze besluitvorming door de betreffende bestuurlijke commissie voor te laten bereiden en die voorbereiding vast te laten leggen in een besluitvormingsbegeleidingsdocument. Dit document wordt voorafgaand aan de besluitvorming aan het bestuur van het MPF beschikbaar gesteld.

In dit document wordt, naast een korte samenvatting van het onderwerp waarover een besluit moet worden genomen, de vraagstelling geformuleerd. Tevens wordt een eventueel advies van een bestuurlijke commissie en/of externe adviseur opgenomen. Opties, consequenties en relevante risico's worden waar nodig in kaart gebracht.

Tot slot wordt in dit document aangegeven of besluitvorming conform geldend beleid is en wordt, waar relevant, een evenwichtige belangenbehartiging onderbouwd.

Wanneer sprake is van een beleidswijziging dan wel de specifieke besluitvorming dit vereist, wordt het voorgenomen besluit ter beoordeling aan de (IRM) commissie voorgelegd. De betreffende commissie besluit of de sleutelfunctiehouder risicobeheer ook een oordeel moet geven.

Het uiteindelijke besluit wordt, inclusief onderbouwing, vastgelegd in de notulen van de bestuursvergadering en van daaruit legt het MPF verantwoording af in het jaarverslag. Het bestuur van het MPF vergadert tenminste twee keer per jaar met het verantwoordingsorgaan van het MPF. Ook in deze vergaderingen legt het bestuur verantwoording af over het beleid, de gerealiseerde uitkomsten en de beleidskeuzes voor de toekomst.

Norm 31

De samenstelling van fondsorganen van het MPF is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit vastgelegd in beleid. Zowel bij de start van een termijn als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt hierop een check plaats.

Het MPF kent een geschiktheidsplan dat periodiek wordt geactualiseerd. In een matrix die deel uitmaakt van dit geschiktheidsplan, is zowel de samenstelling van de fondsorganen als de geschiktheid, complementariteit en diversiteit van de diverse fondsorganen vastgelegd.

Bij de jaarlijkse zelfevaluatie evalueert het bestuur van het MPF zowel het functioneren van de individuele bestuursleden als het functioneren van de bestuurlijke commissies en de onderlinge samenwerking/communicatie. Wanneer sprake is van een vacature dan wel herbenoeming vindt eveneens een check plaats bij het opstellen van het functieprofiel.

Norm 33

In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er ten minste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur van het MPF te bevorderen.

In het bestuur van het MPF heeft tenminste één vrouw en één man zitting. In het bestuur en het VO hebben alleen mannen van boven de 40 jaar zitting. Het MPF vraagt voordragende partijen expliciet geschikte kandidaten voor te dragen die jonger zijn dan 40 jaar. Het MPF ondersteunt initiatieven van voordragende partijen tot verjonging van de bestuurderspopulatie en stelt potentiële kandidaten jonger dan 40 jaar in de gelegenheid om als (aankomend) bestuurder ervaring op te doen bij het MPF. In 2023 heeft het MPF de bestuurservaringsplaats gecontinueerd ten einde aankomende bestuurders jonger dan 40 jaar de gelegenheid te geven ervaring op te doen. Tevens zal bij het invullen van aankomende vacatures de nadruk worden gelegd bij de voordragende partijen om een kandidaat voor te dragen jonger dan 40 jaar.

Bij elke vacature verzoekt het bestuur met klem de voordragende partij om een kandidaat voor te dragen die aan de diversiteitscriteria voldoet. Dit is een belangrijk onderdeel van het stappenplan om diversiteit in het bestuur van het MPF te vergroten.

Norm 47

Het intern toezicht van het MPF betreft Code Pensioenfondsen bij de uitoefening van zijn taak.

De raad van toezicht rapporteert jaarlijks aan de hand van de acht thema's uit de Code over naleving en toepassing van de Code.

Norm 58

Het bestuur van het MPF geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie.

De missie, visie en strategie van het MPF wordt jaarlijks in het jaarverslag opgenomen. De missie, visie en strategie zijn ook opgenomen in de Abtn van het MPF welke Abtn ingezien kan worden via de website van het MPF.

Norm 62

Het MPF legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden. Het MPF communiceert via zijn website over verantwoord beleggen.

Norm 64

Het MPF rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de gedragscode van het MPF (zoals bedoeld in de normen 15 en 16), de Code Pensioenfondsen en over de evaluatie van het functioneren van het bestuur van het MPF.

Norm 65

Het MPF zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het MPF over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien. Het MPF kent zowel een klachten- als een geschillenprocedure. De klachtenregeling is beschikbaar op de website van het MPF.

3.2.3 Diversiteitsbeleid

Het MPF heeft in het diversiteitsbeleid opgenomen dat het bestuur zowel kijkt naar diversiteit in vaardigheden en competenties als naar diversiteit in leeftijd en geslacht. Bij gelijke geschiktheid van kandidaten waar het deskundigheid, vaardigheden en competenties betreft is leeftijd of geslacht een doorslaggevend criterium voor benoeming. Hiervan wordt alleen afgeweken bij gebrek aan de genoemde deskundigheid, vaardigheden en competenties. Een kandidaat dient te allen tijde aan het objectieve criterium deskundigheid te voldoen. In het beleid is verder opgenomen dat het MPF ernaar streeft dat in alle organen zowel een vrouw als een man en zowel een persoon jonger als ouder dan 40 jaar zitting heeft. Invulling geven aan met name het leeftijds criterium van het opgestelde beleid blijkt echter moeilijk te zijn. Bij de uitvraag naar een nieuw lid van één van de organen van het MPF wijst het MPF de voordragende organisatie expliciet op het diversiteitsbeleid van het MPF.

Het MPF streeft naar een bestuurssamenstelling waarbij de belanghebbenden zo evenwichtig mogelijk zijn vertegenwoordigd. Ook wil het MPF dat het bestuur complementair is zodat de bestuursleden competenties en invalshoeken inbrengen die elkaar aanvullen.

Het MPF heeft een bestuurderservaringsplaats ingesteld. Op deze wijze draagt het MPF bij aan opleiding en scholing met als doel om de kans op invulling van bestuurszetels door jongeren te verhogen en de diversiteit binnen het bestuur te vergroten.

3.2.4 Geschiktheid en functioneren bestuur

De geschiktheid van bestuursleden heeft de aandacht van het bestuur. Nieuwe bestuursleden dienen vanaf het moment van toetreden te voldoen aan zowel de wettelijke als aan de in de van toepassing zijnde profielschets gestelde eisen. Het MPF heeft een geschiktheidsplan voorzien van maatregelen ter bevordering van de geschiktheid van het bestuur en een jaarlijkse evaluatiecyclus.

Zelfevaluatie

Het doel van de zelfevaluatie is de kwaliteit van het bestuur van het MPF in stand houden en daar waar nodig uitbreiden. Het bestuur van het MPF heeft in 2023 geen zelfevaluatie laten uitvoeren door een externe partij omdat dit in 2022 is gedaan.

Geschiktheidsplan

Het MPF heeft met betrekking tot de gewenste geschiktheid de volgende ambitie bepaald: alle bestuursleden dienen op alle deskundigheidsgebieden te voldoen aan geschiktheidsniveau A. Daarnaast dienen op de vier kerngebieden (besturen van een pensioenfonds, beleggingsbeleid, vermogensbeheer en uitbesteding) vier bestuursleden aan geschiktheidsniveau B te voldoen. Voor de overige deskundigheidsgebieden volstaan drie bestuursleden met geschiktheidsniveau B. Daarnaast worden aan aspirant bestuursleden specifieke eisen gesteld. Dit is in het geschiktheidsplan opgenomen. Ook het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht zijn opgenomen in het geschiktheidsplan.

Om collectief het niveau van het bestuur van het MPF op peil te houden, volgt het bestuur van het MPF het ene jaar opleidingen en seminars en het daaropvolgende jaar verdiepingsopleidingen. In april 2023 heeft het bestuur een door Montae & Partners verzorgde simulatiesessie cybercrime uitgevoerd.

Profielschetsen

De Code geeft aan dat voor iedere bestuursfunctie een profielschets met daarbij behorende competenties moet worden opgesteld.

Steeds wanneer binnen het bestuur een vacature moet worden ingevuld, wordt de profielschets op actualiteit beoordeeld, waar nodig aangepast en vervolgens ter goedkeuring aan de raad van toezicht van het MPF voorgelegd. Na de voorgenomen benoeming van een kandidaat door het bestuur beoordeelt de raad van toezicht in een kennismakingsgesprek met de kandidaat of de kandidaat aan het door de raad van toezicht goedgekeurde functieprofiel voldoet.

3.2.5 Integriteitsbeleid (inclusief fraudebeleid)

De doelstelling van het integriteitsbeleid (inclusief fraudebeleid) is dat leden van het bestuur, het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht van het MPF zich integer gedragen en zich conformeren aan de waarden en normen van het MPF en de wet- en regelgeving die van toepassing zijn op het MPF. Het integriteitsbeleid (inclusief fraudebeleid) draagt bij aan het realiseren van de missie van het MPF: op een verstandige en verantwoorde wijze, door optimaal beheer en toezicht de verplichtingen aan zijn deelnemers waarmaken.

In het integriteitsbeleid (inclusief fraudebeleid) zijn de diverse integriteitsrisico's die relevant zijn voor het MPF opgenomen. Dit is inclusief de maatregelen die het MPF heeft getroffen om deze integriteitsrisico's zoveel mogelijk te mitigeren. Bijvoorbeeld door het opstellen van een gedragscode, het jaarlijks laten ondertekenen van een verklaring van naleving en het opstellen van een klokkenluiders- en incidentenregeling. Het integriteitsbeleid (inclusief fraudebeleid) is als bijlage aan de Abtn toegevoegd. Het MPF heeft geen specifieke frauderisico's geïdentificeerd.

3.2.6 Gedragscode

Het MPF heeft een gedragscode. Deze gedragscode maakt deel uit van het door het MPF uitgevoerde integriteitsbeleid. Iedereen die met betrekking tot het MPF als verbonden persoon aangemerkt is, heeft de verklaring naleving gedragscode ondertekend.

De gedragscode geeft regels en richtlijnen voor alle betrokkenen:

- ter voorkoming van verstrengeling van belangen en corruptie;
- ter vermijding van verspreiding en misbruik van vertrouwelijke informatie;
- ter voorkoming van koersmanipulatie.

Het aanvaarden van een nevenfunctie is niet toegestaan tenzij vooraf toestemming is verleend door het bestuur van het MPF. Het MPF vindt dat iedere schijn van belangenverstrengeling voorkomen moet worden. Als uitvloeisel hiervan wordt tijdens iedere bestuursvergadering aan de aanwezige bestuursleden gevraagd of de bestuursleden meldingen hebben in het kader van compliance, integriteit en/of belangenverstrengeling.

Zaken die onder de meldingsplicht of de toestemmingsregeling vallen, worden gemeld aan de compliance-officer van het MPF. De compliance-officer, GBA Accountants, ziet toe op de naleving van de gedragscode en relevante wet- en regelgeving. De compliance-officer doet eenmaal per jaar verslag van zijn bevindingen aan het MPF. De compliance-officer heeft over boekjaar 2023 geen bijzonderheden geconstateerd.

Klokkenluiders- en incidentenregeling

MPF kent een klokkenluiders- en incidentenregeling. In 2023 heeft zich één incident voorgedaan dat niet gemeld hoefde te worden bij de toezichthouder. Er was sprake van 42 werkgevers die een correctie op loontijdvakken hadden vóór 1 januari 2023. Van deze 42 werkgevers zijn er 13 die over de maand juli 2023 een factuur ontvingen met een creditsaldo. Het incident is gecorrigeerd op de factuur voor augustus 2023.

Daarnaast heeft er een incident plaatsgevonden dat is gemeld bij DNB. Het betrof een te hoog vastgestelde koers van één beleggingsfonds. Dit had geen financiële gevolgen voor de portefeuille en/of voor de renteafdekking in de portefeuille. Het incident heeft ertoe geleid dat in de betreffende maand onjuiste dekkingsgraad cijfers zijn gerapporteerd. Een correctie is uitgevoerd.

3.2.7 AVG

Het MPF heeft de Gedragslijn verwerking persoonsgegevens pensioenfondsen van de Pensioenfederatie in de loop van 2020 verwerkt in beleid en fondsdocumenten. In 2022 heeft de Pensioenfederatie de Gedragslijn Verwerking persoonsgegevens Pensioenfondsen geactualiseerd. Het MPF heeft zich aan deze gedragslijn geconformeerd.

3.2.8 Toezichthouders AFM, DNB en AP

DNB, de AFM en de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) houden toezicht op pensioenfondsen. DNB beoordeelt de financiële aspecten. De AFM ziet toe op gedrag en communicatie. De AP ziet toe op de 'meldplicht datalekken'.

Volgens de systematiek van DNB is het MPF een middelgroot pensioenfonds met een T2b classificatie. In het verslagjaar hebben de toezichthouders geen sancties aan het MPF opgelegd, noch een formele aanwijzingen aan het MPF gegeven. Ook is geen bewindvoerder aangesteld. De bevoegdheidsuitoefening van organen van het MPF is in 2023 niet gebonden aan toestemming van de toezichthouder.

DNB

Hieronder volgt een overzicht van de vermeldenswaardige correspondentie met DNB in 2023.

18 april 2023, Benchmarkbrief informatiebeveiliging 2022

In deze brief informeert DNB het MPF over de algemene versie van de benchmarkrapportage informatiebeveiliging.

31 oktober 2023, Terugkoppeling onderzoeken Risicohouding en Contract transitie WTP

DNB heeft in aanloop naar de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen in de periode april tot en met juni 2023 verkennende onderzoeken uitgevoerd bij een vijftal pensioenuitvoerders naar de onderwerpen Risicohouding en Contract. In deze brief heeft DNB haar positieve en meer kritische observaties uit deze onderzoeken vertaald in aandachtspunten.

15 december 2023, Toezichtkalender Pensioenfondsen en PPI's 2024

In deze brief informeert DNB het MPF over toezichtthema's 2024. Deze thema's zijn Wet toekomst pensioenen, duurzaamheid, cyberweerbaarheid.

AFM

Hieronder volgt een overzicht van de vermeldenswaardige correspondentie met de AFM in 2023.

3 mei 2023, Informatieverzoek toezichtsrapportage tweedepijlerpensioen 2022

In deze brief verzoekt de AFM het MPF om informatie te rapporteren over de tweedepijlerpensioenen die het MPF in portefeuille heeft. De toezichtsrapportage ziet op kapitaal-, premie- en uitkeringsovereenkomsten. Het MPF heeft aan dit verzoek voldaan.

3 juli 2023, Inwerkingtreding Wet toekomst pensioenen

In deze brief wil de Autoriteit Financiële Markten (AFM) de pensioenuitvoerder informeren over de nieuwe dragstoezichtnormen die zijn toegevoegd aan de Pensioenwet, en waar de AFM toezicht op houdt.

Autoriteit Persoonsgegevens (AP)

Meldplicht datalek

De meldplicht datalek houdt in dat organisaties verantwoordelijk voor de verwerking van persoonsgegevens, zoals pensioenfondsen, melding moeten doen bij de AP als zij een datalek constateren. In een aantal gevallen moeten zij het datalek ook melden aan de betrokkenen (de mensen van wie de persoonsgegevens zijn gelekt).

De termijn voor het melden van het datalek begint te lopen op het moment dat het pensioenfonds of een uitbestedingspartij die het pensioenfonds heeft ingeschakeld op de hoogte is van een incident dat mogelijk onder de meldplicht datalekken valt. De melding dient zo mogelijk niet later dan 72 uur na de ontdekking gedaan te worden. In 2023 was er geen sprake van een datalek en hoefde er door of namens het MPF geen melding van een datalek bij de AP gedaan te worden.

Verwerkers en verwerkersovereenkomsten

Het MPF ziet erop toe dat verwerkers voldoende waarborgen bieden over de naleving van de meldplicht voor datalekken. Dat betekent dat het MPF ervoor zorgt om de wettelijke verplichtingen na te komen ook als het MPF persoonsgegevens door een verwerker zoals de pensioenuitvoeringsorganisatie laat bewerken. Dit houdt in ieder geval in dat het MPF ervoor zorgt dat de verwerker het pensioenfonds tijdig en adequaat informeert over de datalekken waarvan hij kennis krijgt. Het MPF heeft onder meer met zijn pensioenuitvoeringsorganisatie Appel Pensioenuitvoering een verwerkersovereenkomst gesloten. Deze verwerkersovereenkomst vormt een integraal onderdeel met de DVO waarin de afspraken betreffende meldplicht datalekken zijn vastgelegd.

Met de AP heeft in het verslagjaar geen correspondentie plaatsgevonden.

3.3 Communicatie

Het MPF vindt open, transparante en begrijpelijke communicatie met zijn achterban belangrijk. Daarom beschikt het bestuur over een strategisch communicatiebeleidsplan en wordt jaarlijks een communicatiejaarplan opgesteld. Het bestuur zorgt hiermee voor een adequaat communicatiebeleid.

De communicatie in 2023 richtte zich op de volgende speerpunten:

- website en nieuwsbrieven als belangrijkste communicatiemiddelen;
- communicatie over de financiële situatie en actualiteiten uit de pensioenbranche;
- waarbij de nieuwe website qua look & feel de leesbaarheid bevordert;
- documenten en regelingen duidelijker en vernieuwd weergegeven, waaronder de ABTN en de klachtenregeling;
- focus communicatie over de Wet toekomst pensioenen (Wtp), zowel voor werkgevers als werknemers.

Communicatiebeleidsplan 2022-2024

Het bestuur heeft een communicatiebeleidsplan 2022-2024 opgesteld. Dit is erop gericht om optimaal informatie te verschaffen aan deelnemers, werkgevers, slapers en gepensioneerden over voor hen relevante onderwerpen. Zo wil het bestuur het pensioenbewustzijn en het kennisniveau van de belanghebbenden verhogen. Deze ambitie komt uiteraard boven op de wettelijk verplichte communicatie.

Het bestuur stelt jaarlijks een communicatiejaarplan op. In 2023 vormen een goede website, deelnemersportaal met pensioenplanner en twee nieuwsbrieven de spil hiervan. De website is dit jaar geheel vernieuwd op een eigentijds platform, waarbij duidelijke navigatie en herkenbaarheid de belangrijkste criteria zijn.

De komende jaren gaat het fonds meer communiceren over de Wtp en keuzebegeleiding. Hiervoor wordt de website alvast voorbereid.

In 2023 zijn de volgende acties uitgevoerd:

We brachten twee nieuwsbrieven uit

Alle deelnemers, pensioengerechtigden en werkgevers (ter informatie) ontvingen in het voor- en najaar een nieuwsbrief per post. Hiermee worden de doelgroepen proactief geïnformeerd over relevante pensioenontwikkelingen en wettelijke wijzigingen. De nieuwsbrieven zijn ook als download beschikbaar op de website.

We leverden twee artikelen aan de branchebladen

Met de redactie van De Werkvloer is afgesproken om tweemaal per jaar een artikel te leveren. De onderwerpen zijn in overleg bepaald.

We bouwden een nieuwe website

De website is overgezet naar een eigentijds platform en kreeg een geheel nieuwe, overzichtelijke, frisse lay-out. Met de nieuwe website is het doel de informatie zo helder en toegankelijk mogelijk aan de deelnemer te communiceren. We werken situatiegericht en met gelaagde communicatie. Zo is de basisinformatie makkelijk te vinden. Meer gedetailleerde informatie is op aanvraag. Daarnaast zijn alle documenten overgezet op de nieuwe pagina. De website is 1 september 2023 live gegaan.

We hebben een brief over verhoging van pensioen verzonden

Het bestuur heeft besloten de pensioenen te verhogen. De toeslag is bedoeld om de pensioenen te laten meegroeien met de prijzen. We hebben dit per brief aan de deelnemers en gepensioneerden laten weten. Per brief hebben we laten weten waarom de verhoging van pensioenen is toegepast en hoe we dit afgewogen hebben gedaan. Daarnaast is dit ook via de website en de nieuwsbrief gecommuniceerd.

We starten met informatie over de nieuwe pensioenregeling én keuzebegeleiding

We communiceren veranderingen over de nieuwe pensioenregeling. Zo is er een aparte pagina op de website aan het nieuwe pensioenstelsel besteed. Daarnaast wordt ook in de nieuwsbrief een onderwerp besteed aan het nieuwe pensioenstelsel. We schrijven actief nieuwsberichten op de website. In 2023 hebben we gekeken of de keuzebegeleiding aan de deelnemers en gepensioneerden voldoende is. Het bestuur maakt inzichtelijk wat wordt gecommuniceerd specifiek ten aanzien van de Wtp en welk budget hiermee is gemoeid. Hiertoe wordt een separaat Wtp communicatieplan opgesteld.

Dit wordt ook onderdeel van het Wtp-communicatieplan en van het Communicatieplan 2024. In 2024 zal de communicatie op het gebied van Wtp verder uitgebreid worden. Daarnaast zal er ook focus zijn op het handelingsperspectief en meer gelaagde communicatie.

3.4 Belangrijke ontwikkelingen

Het bestuur van het MPF volgt de ontwikkelingen in de pensioen- en financiële sector. In deze paragraaf komen de sociaal-economische ontwikkelingen, de financiële ontwikkelingen en de ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving aan de orde.

Wet toekomst pensioenen

Per 1 juli 2023 is de Wtp ingegaan. In 2023 zijn binnen het Project Wtp de nodige stappen gezet. Sociale partners hebben besloten om de solidaire premieregeling als “vertrekvariant” te nemen voor het uitwerken van de nieuwe pensioenregeling. Sociale partners hebben ook de intentie uitgesproken om alle pensioenen om te zetten naar de nieuwe pensioenregeling onder de Wtp, met uitzondering van het gesloten garantiecontract. De sociale partners en het Bestuur hebben besloten om de sturing van het project gezamenlijk op te pakken. De samenwerking vindt plaats met behoud van ieders rol en verantwoordelijkheid.

In de solidaire premieregeling belegt MPF de gelden als een collectief vermogen. Alle deelnemers hebben recht op een deel van het collectief vermogen. Dit heet hun persoonlijke pensioenvermogen. Bij de solidaire premieregeling worden de risico's collectief gedeeld en daardoor is het pensioenresultaat stabiel. Het delen van de risico's wordt bereikt met het collectief beleggen en een solidariteitsreserve. Een deel van het rendement wordt gebruikt om het totale opgebouwde pensioenvermogen en de ingegane pensioenen te beschermen. De rest van het rendement, het overrendement genoemd, wordt op basis van gelopen beleggingsrisico toegedeeld aan de persoonlijke pensioenvermogens.

Op basis van de solidaire premieregeling als vertrekvariant heeft het MPF de eerste berekeningen gemaakt. Doel hiervan is cijfermatig inzicht te krijgen in wat de nieuwe pensioenregeling betekent voor modeldeelnemers van MPF (“maatmensen”). Voor de maatmensen wordt een vergelijking gemaakt van het pensioenresultaat in de huidige regeling van ons fonds versus de nieuwe solidaire premieregeling. Aan de hand daarvan wordt de pensioenregeling verder vormgegeven.

De premie- en pensioendoelstellingen heeft het MPF met sociale partners besproken en afgesteld. De sociale partners maken afspraken over de arbeidsvoorwaardelijke toezegging en de doelstellingen bij de pensioenregeling. Hierbij zullen de werkgevers en de werknemers inzicht willen krijgen in de consistentie tussen pensioendoelstelling en premie. Vooralsnog hebben de sociale partners voor de berekeningen van de vertrekvariant van de solidaire premieregeling gekozen om aan te sluiten bij de premie- en pensioendoelstellingen in de huidige regeling. De sociale partners vinden het belangrijk dat de nieuwe pensioenregeling naast ouderdomspensioen een dekking kent voor partners en wezen, een grote kans op behoud van koopkracht heeft en een stabiele uitkering kent. Aan sociale partners is gevraagd om richting te geven aan de omvang van partner- en wezenpensioen.

Ook zijn de doelstellingen van de solidariteitsreserve en het invaren met de sociale partners besproken. Bij het invaren wordt het collectieve fondsvermogen verdeeld over de persoonlijke pensioenvermogens, naast enkele wettelijke reserves en voorzieningen die ons fonds moet vormen voor onder andere operationele risico's. De sociale partners moeten het verzoek doen tot al dan niet invaren. Daarbij kunnen de sociale partners verzoeken om een deel van het vermogen aan te wenden voor de initiële vulling van een solidariteitsreserve en/of voor de compensatie van deelnemers door het toekennen van extra pensioenvermogen bij het invaren. Het bestuur van het MPF bepaalt uiteindelijk het beleid voor het vullen van de solidariteitsreserve, de invaarmethode en de vorming van overige reserves.

Vooruitblik project Wtp 2024

In het tweede kwartaal van 2024 neemt het bestuur van het MPF een standpunt in over alle punten met betrekking tot beleidsvorming en de invaarmethode. De sociale partners werken een denkrichting uit over de vormgeving van de nieuwe pensioenregeling en de doelstellingen. Daarnaast stellen de sociale partners in de loop van 2024 een transitieplan op waarin alle keuzes, overwegingen en onderbouwd met berekeningen voor de nieuwe pensioenregeling zijn opgenomen. Dit transitieplan dienen de sociale partners in bij het MPF. Het MPF stelt vervolgens een implementatieplan op. In dit plan staan zaken die nodig zijn om met de nieuwe regeling te kunnen starten. Ook staat in het implementatieplan hoe het MPF omgaat met opgebouwde pensioenaanspraken en rechten en wat de overwegingen daarbij zijn. Een communicatieplan is onderdeel van het implementatieplan. In het communicatieplan legt het MPF vast hoe en wanneer deelnemers worden geïnformeerd. Belangrijk is dat alle deelnemers rond de overstap inzicht krijgen in de persoonlijke pensioensituatie vlak vóór en na de overstap.

Daarnaast werkt MPF samen met de pensioenuitvoeringsorganisatie en vermogensbeheerder aan de benodigde IT-aanpassingen om de nieuwe pensioenregeling uit te kunnen voeren.

Nadat het bestuur van het MPF en de sociale partners in het vierde kwartaal van 2024 het besluit hebben genomen om de nieuwe pensioenregeling uit te voeren dient het MPF het implementatie- en communicatieplan ter goedkeuring in bij de Nederlandsche Bank. Na akkoord van De Nederlandsche Bank beoogt het MPF per 1 januari 2026 te starten met de nieuwe pensioenregeling.

Datakwaliteit

Voor het MPF is het waarborgen van een hoge kwaliteit van data essentieel om de integere en beheerste bedrijfsvoering te borgen. Dit zorgt ervoor dat het MPF in staat is om aan deelnemers het pensioen uit te keren waarop zij recht hebben. Om deze reden heeft het MPF een beleid ontwikkeld voor het beheer van data binnen het fonds, ingegeven door het groeiende belang van data in de dagelijkse operaties. Dit beleid voor datamanagement vertaalt de strategie van MPF naar concrete doelen op het gebied van data en biedt richtlijnen voor hoe uitbestedingspartners het datamanagement moeten invullen. Dit beleid richt zich primair op het realiseren van het gewenste niveau van datakwaliteit. Onder datakwaliteit verstaat het MPF de mate waarin deze data aantoonbaar geschikt, juist en volledig is. MPF hecht in haar dagelijkse bedrijfsvoering veel waarde aan de kwaliteit van data en voert regelmatig onderzoeken uit om deze te beoordelen en te waarborgen.

Met de invoering van de Wet Toekomst Pensioenen (Wtp) wordt de nadruk nog meer gelegd op de kwaliteit van data in de pensioenuitvoering. MPF zorgt ervoor dat de activiteiten die momenteel worden uitgevoerd voldoen aan de voorgeschreven normen voor datakwaliteit, voordat de overstap naar het nieuwe pensioenstelsel kan plaatsvinden. Hierbij volgt en implementeert het fonds het Kader Datakwaliteit van de Pensioenfederatie en de Datakwaliteit Good Practice van De Nederlandsche Bank.

Keuzebegeleiding

Het MPF wil haar deelnemers bij de invulling van de open norm keuzebegeleiding op passende wijze ondersteunen. Dat betekent goede communicatieve begeleiding bij de diverse keuzemomenten. In aanvulling op de bestaande communicatiemiddelen zoals de pensioenplanner en de jaarlijkse UPO, wil het MPF haar deelnemers begeleiden door middel van een persoonlijk gesprek. Dit met als doel de deelnemer meer inzicht te geven in het eigen pensioen. Om op basis daarvan de juiste afwegingen en uiteindelijke keuzes te kunnen maken.

Ontwikkeling dekkingsgraden en indexatie

In 2023 vertoonden de dekkingsgraden van pensioenfondsen een stijgend beeld. Daardoor hadden veel pensioenfondsen de mogelijkheid tot indexeren. Ook het MPF kon de pensioenrechten en -aanspraken per 1 januari 2024 gedeeltelijk indexeren.

De nieuwe algemene maatregel van bestuur (AMvB) van 12 april 2023 maakt het wederom mogelijk om de pensioenen onder voorwaarden te indexeren bij een beleidsdekkingsgraad van ten minste 105%. Hierbij gelden dezelfde voorwaarden als voor de indexatie-AMvB die van toepassing was in 2023. Pensioenfondsen die voornemens zijn over te gaan naar het nieuwe pensioenstelsel (invaren), kunnen gebruikmaken van deze regeling, mits dit past binnen de ruimte die de eigen pensioenregeling biedt. Pensioenfondsen dienen te onderbouwen of een dergelijk indexatiebesluit past in een evenwichtige besluitvorming, mede vooruitlopend op de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel.

Digitale informatievoorziening

De Wet Digitale Overheid is per 1 juli 2023 in werking getreden. Deze wet is de implementatie van de Europese verordening eIDAS (Electronic Identities and trust services) en heeft als doel om met betrouwbare elektronische identificatie toegang tot digitale diensten van de overheid en ook pensioenuitvoerders mogelijk te maken. Na inwerkingtreding van de wet moeten Nederlandse werkgevers kunnen inloggen op de werkgeversportalen met eHerkenning.

Door werkgevers buiten Nederland wordt eIDAS gebruikt. Lagere regelgeving is in 2023 en wordt verder in 2024 gefaseerd bekend gemaakt. Het MPF volgt de ontwikkelingen.

Nieuwe UFR

De technische voorziening (TV) per 31 december 2022 was vastgesteld op de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2022 zoals wettelijk voorgeschreven. Vanaf 1 januari 2023 wordt de rentetermijnstructuur door DNB gebaseerd op nieuwe UFR-parameters. DNB volgt hiermee het advies van de Commissie Parameters. De aanpassing van de UFR-parameters per 1 januari 2023 resulteerde in een daling van de te hanteren rente met als gevolg een toename van de TV met 0,54%. Hierdoor daalde de (actuele) dekkingsgraad van 113,6% naar 113,1% per 1 januari 2023.

(Bedragen x € 1.000)				
		Huidige UFR- methodiek	Nieuwe UFR- methodiek	
TV depot 0 plus				
TV depot 12		178.095	178.285	
TV depot 3		306.129	308.568	
Voorziening excassokosten		-	-	
Totale TV per 31-12-2022		484.224	486.853	0,54%

Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) en Taxonomie

Per 10 maart 2021 is de Verordening met betrekking tot informatieverstrekking over duurzaamheid in de financiële sector (de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)) van toepassing. De SFDR beoogt de informatieverstrekking aan eindbeleggers, over de effecten op duurzaamheid door het beleggingsbeleid en de beleggingsbeslissingen door financiële marktpartijen, te verbeteren. Pensioenfondsen moeten aangeven in hoeverre hun beleggingsportefeuille als 'groen' gezien kan worden. Pensioenfondsen moeten weergeven hoe duurzaamheidsrisico's worden meegewogen in het investeringsproces en wat de verwachte impact is van deze risico's op het rendement. Hoe en wat er gerapporteerd moet worden is afhankelijk van die kwalificatie.

De Taxonomie is een classificatiesysteem om te bepalen welke economische activiteiten worden beschouwd als ecologisch duurzaam volgens wetenschappelijke definities. Pensioenfondsen zullen de taxonomie gaan gebruiken om aan te geven welk deel van hun portefeuille als 'groen' gezien kan worden en om de duurzaamheidsaspecten van investeringen en vermogensbeheerproducten beter te kunnen vergelijken.

Het MPF kwalificeert zich in 2023 als een artikel 6 fonds.

Bedrag ineens

In januari 2021 heeft de Eerste Kamer de Wet bedrag ineens, RVU en verlofsparen aangenomen. Deze wet maakt het voor werkgevers mogelijk om met oudere werknemers afspraken te maken over eerder stoppen met werken, zonder dat daarover een heffing betaald hoeft te worden. Van 2021 tot en met 2025 betalen werkgevers geen heffing over regelingen voor vervroegde uittreding (RVU-heffing) tot een bedrag dat netto overeenkomt met de AOW. Voorwaarde hiervoor is dat uittreding plaatsvindt in de laatste drie jaar vóór de AOW-leeftijd.

De wet biedt tevens aan werknemers de mogelijkheid om bij pensionering maximaal 10% van hun opgebouwde ouderdomspensioen op te nemen als bedrag ineens. De resterende levenslange pensioenuitkering wordt daarna naar evenredigheid verlaagd. Het bedrag ineens is vrij besteedbaar. Op de pensioeningangsdatum kan een deelnemer ervoor kiezen om een bedrag ineens op te nemen op de pensioeningangsdatum of in februari volgend op het jaar waarin de AOW-datum wordt bereikt. Het onderdeel van de wet 'bedrag ineens' zou per 1 januari 2023 in werking treden. Echter kwam er vanuit de praktijk de roep dat er praktische bezwaren kleven aan de uitvoerbaarheid van dit onderdeel.

Dit heeft geleid tot de indiening van het wetsvoorstel herziening Wet bedrag ineens bij de Tweede Kamer in juni 2022. Mede door de Wtp is de behandeling van het wetsvoorstel naar achteren geschoven. Het wetsvoorstel herziening Wet bedrag ineens wordt begin 2024 behandeld in de Tweede Kamer. De inwerkingtreding van de Wet bedrag ineens is uitgesteld naar op zijn vroegst 1 januari 2025. Het is niet zeker dat deze datum wordt behaald.

3.5 Vermogensbeheer

3.5.1 Samenvatting van het beleggingsbeleid¹

Hoe uw pensioenfonds belegt

Het MPF is verantwoordelijk voor het beleggingsbeleid en het beheersen van de risico's die daarbij horen. In de Investment Policy Statement (hierna: IPS) geeft het MPF openheid van zaken, zodat u weet hoe uw pensioen wordt belegd en wat u daarvan mag verwachten.

Beleggingsdoel

Het MPF wil graag de ingelegde premie uitkeren als pensioen en het pensioen bovendien laten meegroeien met de stijgende prijzen. Om dit te doen is rendement nodig. Daarom belegt het MPF het vermogen in obligaties, aandelen en vastgoed. Het MPF spreidt het vermogen over verschillende beleggingen, om risico te verlagen. Het MPF heeft de ambitie om de koopkracht van het MPF-pensioen van de gemiddelde deelnemer op de lange termijn tenminste gelijk te houden.

Beleggingsovertuigingen

Bij het beleggen hanteert het MPF onder andere de volgende uitgangspunten:

1. Het MPF richt zich op de lange termijn.
2. Het MPF heeft een voorkeur voor passief beleggen.
3. Het MPF heeft geen visie op de ontwikkeling van de rente en valuta en dekt die risico's daarom grotendeels af.

Het MPF heeft de visie dat bedrijven die zich inzetten op duurzaamheid op lange termijn een hoger rendement zullen laten zien dan bedrijven die hier niet bewust mee omgaan. Gezien de omvang van de portefeuille en de wijze van beleggen (met name passief en middels beleggingsfondsen) heeft het MPF geen directe invloed op de gemaakte keuzes van de beheerders, maar laat het MPF het wel meewegen bij de keuze van een beleggingsfonds.

Risicobereidheid

De mogelijkheid om risico te nemen is neutraal tot hoog omdat het MPF actieve deelnemers heeft met premie-instroom, maar ook veel slapers en gepensioneerden wat zorgt voor een voldoende lange beleggingshorizon om eventuele schokken in het rendement op te vangen. Daarbij komt dat de deskundigheid binnen het pensioenfonds relatief hoog is.

De bereidheid om risico te nemen is lager onder gepensioneerden dan onder actieve deelnemers omdat het pensioen - naast de AOW - voor veel deelnemers de enige oudedagsvoorziening is waar men van afhankelijk is. Hierbij dient wel te worden vermeld dat het deelnemersonderzoek een zeer beperkte respons kende.

Beleggingen

Het MPF belegt ongeveer de helft van het geld in staats- en bedrijfsobligaties en de andere helft in aandelen en vastgoed. Deze verdeling sluit aan bij het beleggingsdoel en de risicohouding. Derivaten worden alleen ingezet voor het beheersen van risico's.

Risico's

Beleggen kan leiden tot verlies waardoor het MPF niet meer genoeg geld over zou kunnen houden om in de toekomst alle pensioenen volgens plan uit te keren. In dat geval kunnen de pensioenen verlaagd worden. Dat gebeurt gelijk voor alle deelnemers, gepensioneerden en slapers.

Garantiecontract

Het vermogen van het MPF is belegd via een tweetal beleggingsdepots. De beleggingen in het herverzekerd depot zijn gekoppeld aan het herverzekerde deel van de pensioenregeling. De beleggingen in het vrije depot daarentegen vinden plaats voor rekening en risico van het pensioenfonds zelf.

Prudent person

Het pensioenfonds voldoet aan hetgeen bepaald in art. 135 PW en art. 13 Besluit FTK en voert daarmee een beleggingsbeleid dat in overeenstemming is met de prudent-person-regel. Dit betekent dat het fonds belegt op zodanige wijze dat de veiligheid, de kwaliteit, de liquiditeit en het rendement van de portefeuille als geheel zijn gewaarborgd.

¹ Het volledige beleggingsbeleid staat weergegeven in de Investment Policy Statement wat een bijlage is van de ABTN

BESTUURSVERSLAG

Strategische mix herverzekerd depot en vrije depot

In onderstaande tabel is de strategische asset-mix opgenomen, zoals deze in de door het bestuur op 27 november 2023 vastgestelde IPS 2024 is vastgelegd. Het strategisch beleggingsbeleid voor het herverzekerde depot is gekoppeld aan het herverzekerde deel van de regeling. De beleggingsmix van het herverzekerde deel 80%/20% ligt vast op basis van een garantiecontract met verzekeraar a.s.r. (voorheen Aegon).

Herverzekerd depot

Beleggingscategorie	Benchmark	Strategische weging	Min	Max
Vastrentende waarden		80,0%	75,0%	85,0%
Europese Staatsobligaties	IB Core Eurozone Gov Bond Index (customized)	45,0%	35,0%	55,0%
GRIF	IB Core Eurozone Government Bond Index (customized)	25,0%	20,0%	30,0%
Euro Bedrijfsobligaties	Bloomberg Euro-Aggregate Corporate Index	15,0%	10,0%	20,0%
Nederlandse Hypotheken	JP Morgan GBI Traded Netherlands	15,0%		20,0%
Zakelijke waarden		20,0%	15,0%	25,0%
Aandelen wereldwijd	MSCI All Country World Net Index (GBP, JPY, USD Hedged) (Customized)	100,0%	75,0%	125,0%
Liquide middelen		0,0%	-5,0%	5,0%

Vrije depot

Beleggingscategorie	Benchmark	Strategische weging	Min	Max
Floating vastrentende waarden		X%		
<i>Europese Staatsobligaties</i>	IB Core Eurozone Government Bond Index (customized)	100%		
<i>SLM-fonds</i>	Pensioenverplichtingen MPF			
Overige vastrentende waarden		56% - X%	51% - X%	61% - X%
Vastrentende waarden ten behoeve van rentematching				
<i>Euro Bedrijfsobligaties</i>	Bloomberg Capital Euro-Agg Corporate Bond Index	54,2%	38,2%	70,2
<i>Nederlandse Hypotheken</i>	JP Morgan GBI Netherlands index.	34,2%	18,2%	50,2
Vastrentende waarden ten behoeve van rendement				
<i>Global High Yield</i>	70% Bloomberg US Corporate High Yield Index (Customized) en 30 % Bloomberg Pan European High Yield (Euro) Index (Customized)	5,8%	0,0%	11,6
<i>Emerging Market Debt</i>	JP Morgan Emerging Markets Bond Index Global Diversified (Hedged to euro)	5,8%	0,0%	11,6
Zakelijke waarden		44%		
Aandelen		44,0%	39,0%	49,0
Aandelen Wereldwijd	MSCI All Country World Net Index (GBP, JPY, USD Hedged) (Customized)	100,0%	87,8%	112,2
Liquide middelen	FTSE EPRA/NAREIT Global Index Net TRI Euro	0,0%	0,0%	5,0

*Europese staatsobligaties en het SLM-fonds hebben één strategisch gewicht vanwege de onderpandverplichtingen van het SLM-fonds. Dit strategisch gewicht is variabel en afhankelijk van wat er benodigd is om de strategische renteafdekking te kunnen handhaven. Bij een lage rentestand moet een hoger percentage van het vermogen worden belegd in het SLM-fonds om te voldoen aan de strategisch renteafdekking. Hierdoor is er relatief minder vermogen voor de overige categorieën. Dit kan als gevolg hebben dat bandbreedtes aan de onderkant worden doorbroken, terwijl MPF niet kan bijsturen op een dergelijke breach. Immers, dit vermogen moet dan uit het SLM-fonds komen en als deze allocatie wordt verlaagd zal er een breach ontstaan in de renteafdekking. Om die reden is het onwenselijk om een vaste allocatie te hanteren voor het SLM-fonds en Europese staatsobligaties. Er is daarom gekozen om een floating allocatie te hanteren. De strategische allocatie naar de overige vastrentende waarden is hierdoor 56-X%. Voor de overige beleggingen (aandelen, onroerend goed en liquide middelen) wordt een vaste strategische allocatie gebruikt. Jaarlijks wordt vastgesteld wat de strategische weging naar Europese staatsobligaties en het SLM-fonds dient te zijn. Voor 2024 is de strategische allocatie gelijk aan 28%.

3.5.2 Maatschappelijk verantwoord beleggen

Op 10 maart 2021 is de Europese Verordening betreffende informatieverschaffing over duurzaamheid in de financiële dienstensector de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) in werking getreden. De SFDR is onderdeel van het EU Actieplan Duurzame Financiering en bevat nieuwe regels over informatieverschaffing over duurzaamheid van beleggingen. In dit kader heeft MPF het volgende besloten:

- MPF weegt de negatieve impact op duurzaamheidsfactoren niet mee in investeringsbeslissingen (hiermee kiest het pensioenfonds voor de zogenaamde ‘opt out’). Het fonds neemt MVB mee bij haar investeringsbeslissingen. Echter, het fonds weegt niet specifiek mee wat de ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen zijn op de duurzaamheidsfactoren, zoals gedefinieerd in SFDR. De reden hiervoor zijn de omvangrijke, arbeidsintensieve en dure rapportageverplichtingen, waarbij het fonds afhankelijk is van de gegevens over ongunstige effecten die de vermogensbeheerders kunnen aanbieden. Deze hoge kosten, sluiten niet aan bij onze beleggingsovertuiging dat een professionele, kostenbewuste organisatie bijdraagt aan het rendement. MPF is kostenbewust. De kosten bepalen immers mede de pensioenhogte. Zodra MPF redelijkerwijs aan deze rapportageverplichtingen kan voldoen, kan MPF ervoor kiezen de ongunstige effecten, conform SFDR vereisten, mee te wegen in de beleggingsbeslissingen.
- MPF kiest volgens de definities vanuit Europese wetgeving ervoor de pensioenregeling niet als een duurzaam product te classificeren. Dit neemt niet weg dat het pensioenfonds zich realiseert dat het belangrijk is om bij het beleggen rekening te houden met mens, milieu, duurzaam ondernemen en hoe bedrijven worden bestuurd en het pensioenfonds aan de minimum wet- en regelgeving ten aanzien van verantwoord beleggen voldoet, maar vanwege de classificatiekeuze (artikel 6, lid 1 van de Informatieverschaffingsverordening (SFDR)) mag er geen informatie over maatschappelijk verantwoord beleggen op de website en dus ook in het jaarverslag beschikbaar worden gesteld.”

Naast de SFDR is er de Taxonomie verordening. Dit is een raamwerk aan de hand waarvan kan worden bepaald of investeringen in economische activiteiten als duurzaam kunnen worden bestempeld. Op dit moment heeft MPF vanwege de beperkte beschikbaarheid aan betrouwbare data nog geen concrete doelstellingen om te beleggen in ecologisch duurzame economische activiteiten vanuit de Taxonomieverordening en daarom verklaart MPF: “Voor onze pensioenregeling geldt dat de onderliggende beleggingen geen rekening houden met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten.”

Daarnaast zijn er duurzaamheidsrisico’s voor het pensioenfonds. Duurzaamheidsrisico’s ontstaan door een ontwikkeling op ecologisch, sociaal of governance-gebied die een negatief effect kunnen hebben op de waarde van de beleggingen van het pensioenfonds. Het pensioenfonds houdt voorlopig geen rekening met duurzaamheidsrisico’s en duurzaamheidsrisico’s zijn derhalve geen integraal onderdeel van het totale beleggingsproces.

3.5.3 Evaluaties en besluitvorming

Evaluatie beleggingscategorieën

In 2019 zijn voor alle categorieën in de beleggingsportefeuille investment cases vastgesteld. Deze worden periodiek geëvalueerd. In het huidige verslagjaar ging het om de categorieën credits, hypotheek en valuta-afdekking. De evaluaties van de categorieën credits, hypotheek en valuta-afdekking geven geen aanleiding de investment cases sterk aan te passen en/of de allocatie naar deze categorieën anders in te vullen. Ook wordt het functioneren van zowel het expert BAC-lid alsook de adviseur van de Beleggingsadviescommissie jaarlijks geëvalueerd.

Evaluatie Aegon Investment Management

De BAC evalueert periodiek de vermogensbeheer-dienstverlening van Aegon aan het pensioenfonds. Hiervoor is een drie-jaars-cyclus opgesteld. In het verslagjaar is stilgestaan bij zowel selectie managers, MVB en beoordeling rendementen.

Investment Policy Statement

Op 27 november 2023 heeft het bestuur van het MPF het beleggingsbeleid in de Investment Policy Statement goedgekeurd voor 2024. De voornaamste wijzigingen in de IPS zijn:

- Alle teksten zijn geactualiseerd;
- De wijziging van de SFDR-classificatiekeuze van artikel 6 naar artikel 8 van de SFDR per 2024.

3.5.4 Evaluatie financieel resultaat 2023

Deze analyse laat zien wat in 2023 de invloed is geweest van het rendement van de voorziening pensioenverplichtingen en van de matching- en returnportefeuille op de dekkingsgraad. Tevens wordt in een 'rendementswaterval' duidelijk of het vermogensbeheer de ultieme benchmark (de voorziening pensioenverplichtingen) heeft kunnen verslaan. Ten slotte wordt een beeld geschetst van het risicoprofiel aan het begin van 2024.

Dekkingsgraad

Het jaar 2023 begon met een dekkingsgraad (voor het hele geconsolideerde pensioenfonds van vrij vermogen en verzekerd depot) berekend op de swaprente (zonder UFR) van 113,2%.

De onderstaande tabel laat zien dat de dekkingsgraad in 2023 met 4,9%-punt gestegen is. De rendementsportefeuille liet de dekkingsgraad met 7,2%-punt stijgen. Dit werd veroorzaakt door het rendement van aandelen van 20,8%. De rente-effecten op de voorziening pensioenverplichtingen zorgen voor een daling van 3,3%-punt. Dit werd vooral veroorzaakt door de 0,2% rentedaling². Doordat het renterisico gedeeltelijk wordt afgedekt is als gevolg van een positief rendement op de matchingportefeuille (van het vrije-vermogen depot) de dekkingsgraad met 1,7%-punt gestegen.

Het saldo van premies en uitkeringen heeft de dekkingsgraad met 0,8% laten dalen. Alle effecten opgeteld leiden tot een dekkingsgraad berekend op swaprente (zonder UFR) van 118,1% aan het eind van 2023.

Ontwikkeling dekkingsgraad (geconsolideerd)		
	2022	2023
Beleidsdekkingsgraad primo verslagjaar	111,8%	114,0%
Effect 12 maandsmiddeling	2,7%	-0,1%
Actuele dekkingsgraad (UFR rente)	114,5%	113,9%
Effect UFR rente	-4,2%	-0,6%
Dekkingsgraad (marktrente) primo verslagjaar	110,3%	113,2%
Saldo premie en uitkeringen	-2,8%	-0,8%
Matchingportefeuille incl. swaps	-16,2%	1,7%
Voorziening pensioenverplichtingen	31,1%	-3,3%
Rendement returnportefeuille incl. valutahedge	-13,4%	7,2%
Dekkingsgraad (marktrente) ultimo verslagjaar	113,2%	118,1%
Effect UFR rente	0,6%	0,0%
Actuele dekkingsgraad (UFR rente)	113,9%	118,1%
Effect 12 maandsmiddeling	0,1%	0,4%
Beleidsdekkingsgraad ultimo verslagjaar	114,0%	118,4%

Bron: S&V Integraal Dashboard Q4 2023/2022 p. 11

Waterval rendementen (geconsolideerd)		
	2022	2023
Voorziening pensioenverplichtingen (UFR)	-27,9%	11,2%
Af: Resultaat toepassing UFR	2,6%	0,7%
Voorziening pensioenverplichtingen (marktrente)	-30,6%	10,4%
Af: Resultaat uit garantiecontract herverzekerd depot	-10,2%	-0,3%
Bij: Overrendement portefeuille	-1,5%	-2,1%
Totale portefeuille inclusief RA & actief beheer & garantiecontract	-21,9%	8,6%
Af: Resultaat renteafdekking	-9,8%	-1,1%
Totale portefeuille inclusief actief beheer	-12,1%	9,7%
Af: Resultaat actief beheer	-0,8%	0,1%
Totaal benchmark	-11,3%	9,6%

Bron: S&V Integraal Dashboard Q4 2023/2022 p. 38

² Bron: Kasstroom en contante waarde van voorzieningen aangeleverd door Appel. Berekening door S&V op basis van internal rate of return (IRR) van de kasstroom van de voorziening van het MPF. De rentetermijnstructuur van DNB exclusief UFR daalt voor het MPF 2,28% naar 2,08%

De renteaftdekking binnen het vrij vermogen depot had met 1,1% een negatieve bijdrage in het totale rendement van 9,7%. Verder is er een positieve bijdrage van 0,1% door het actieve beheer van Aegon. In de Investment Policy Statement³ wordt uitgegaan van een verwacht overrendement van het vermogen ten opzichte van de voorziening pensioenverplichtingen van 2,0%. In 2023 heeft het vermogensbeheer (met in begrip van het garantiecontract) per saldo geresulteerd in een overrendement van -2,1%. In 2023 is het rendementsdoel dus niet behaald.

Risicopositie begin 2024

Aan het begin van 2024 was de assetallocatie op geconsolideerd niveau⁴:

- Zakelijke waarden: 39,2%.
- Vastrentende waarden: 60,8%.

Deze wegen vallen binnen de bandbreedtes.

De korte termijn risicohouding voor het vereist eigen vermogen op geconsolideerd niveau is begrensd tussen 12% en 19%⁵. Eind 2023 bedroeg het vereist eigen vermogen voor de strategische asset allocatie 13,8%. Op basis van de werkelijke allocatie was dat 14,0%⁶. Dat is aan de onderkant van de bandbreedte. Het renterisico van alleen het vrije-vermogen-depot was eind 2023 voor 62,9% afgedekt⁷. Bij het herverzekerde depot is er geen renterisico omdat als gevolg van het garantiecontract alle beleggingsrisico door Aegon is overgenomen. Uitgaande van een verdeling 33,3%/66,7% herverzekerd/vrij depot⁸ impliceert dit een ex-ante renteaftdekking van 75,2% op geconsolideerd niveau⁹. Dit is onder de norm van 77,7% maar ligt ruim binnen de bandbreedte van +/-5%.

Conclusie is dat het risiconiveau op basis van de geconsolideerde assetallocatie en het vereist eigen vermogen lager was ten opzichte van de doelstellingen. Het renterisico op geconsolideerd niveau is met een renteaftdekking van 77,1% iets lager dan de norm. Met een geconsolideerd afdekkingspercentage van 77,7% is het renterisico op de balans van het MPF overigens een stuk lager dan bij de meeste andere pensioenfondsen. Hoewel het risiconiveau, gemeten in termen van het vereist eigen vermogen, van het MPF niet hoog is, is de financiële positie op geconsolideerd niveau van het MPF toch kwetsbaar voor een financiële crisis. Uit onderstaande heatmap blijkt dat bij een aandelencorrectie van meer dan 10% en/of een rentedaling van meer dan 0,5% de actuele dekkingsgraad (inclusief UFR) van 118,1%, kan leiden tot een dekkingsgraad in het gele gebied; onder de strategisch vereiste dekkingsgraad van 113,7%, maar boven de minimum vereiste dekkingsgraad van 103,6%¹⁰.

Gevoeligheidsanalyse (eenmalige schokken) - geconsolideerd						
Actuele dekkingsgraad (UFR-rente)		Verandering rente (invloed income portefeuille)				
		-1.0%	-0.5%	0.0%	0.5%	1.0%
Rendement returnportefeuille	-20.0%	102.2%	106.0%	110.1%	114.5%	119.2%
	-10.0%	105.3%	109.5%	114.1%	118.9%	124.2%
	-5.0%	106.9%	111.3%	116.1%	121.2%	126.7%
	0.0%	108.4%	113.1%	118.1%	123.4%	129.1%
	5.0%	110.0%	114.8%	120.1%	125.7%	131.6%
	10.0%	111.6%	116.6%	122.1%	127.9%	134.1%
	20.0%	114.7%	120.2%	126.0%	132.4%	139.1%

UFR gevoeligheidsanalyse: **rood**: onder het minimaal Vereist Eigen Vermogen, **groen**: boven het Vereist Eigen

Bron: S&V Integraal Dashboard Q4 2023 p. 39

³ Investment Policy Statement 2023 13.

⁴ Bron: Integraal dashboard 31 december 2023 p.18.

⁵ Bron: Investment Policy statement p.15.

⁶ Bron: K-staten Q4 2023

⁷ Bron: K-staten Q4 2023

⁸ Verhouding tussen de waarden van de voorzieningen van de twee depots.

⁹ $62,9\% \times 66,7\% + 100\% \times 33,3\% = 75,2\%$.

¹⁰ Bron: berekening minimum vereiste dekkingsgraad ultimo 2023 door Appel

3.5.5 Z-score

Het MPF is een verplicht gesteld bedrijfstakpensioenfonds. Wanneer de beleggingsperformance van het fonds ontoereikend is, moet het fonds vrijstelling verlenen van de verplichtstelling wanneer een aangesloten onderneming daarom verzoekt. Hiervoor wordt het feitelijke beleggingsrendement vergeleken met het rendement van een door het fonds vastgestelde normportefeuille. Dit wordt gedaan door jaarlijks de Z-score van het fonds te bepalen. Dit doen we door het daadwerkelijke rendement van de beleggingsportefeuille van het pensioenfonds te vergelijken met het rendement van de normportefeuille. Vervolgens wordt gekeken naar de samenstelling van het belegde vermogen en dan met name de verhouding tussen aandelen en obligaties. Uit die verhouding komt een getal. Het verschil in rendement tussen de feitelijke portefeuille en de normportefeuille wordt gedeeld door dat getal. De uitkomst daarvan is de z-score in een bepaald jaar.

Naast de jaarlijks berekende z-score wordt een zogenaamde performancetoets gedaan. Beleggen is een zaak van de lange termijn. Daarom tellen we de z-scores van de afgelopen 5 jaar bij elkaar op. De uitkomst daarvan delen we door de wortel van 5. Dit wordt ook wel de “ongecorrigeerde” performancetoets genoemd. Bij die uitkomst moet een wettelijk bepaalde factor van 1,28 worden opgeteld, daarmee komen we tot de gecorrigeerde performancetoets. Deze moet positief zijn.

In de tabel zijn de z-scores en de uitkomsten van de (ongecorrigeerde) performancetoets over de afgelopen vijf jaar weergegeven.

Jaartal	Z-score	Performancetoets
2019	0,469	1,00
2020	0,753	1,19
2021	0,601	1,31
2022	-0,453	0,74
2023	0,168	0,69

3.6 Risico en beheersing

Het risico- en rendementsdenken en handelen is in 2023 structureel onderdeel geweest van de bestuurlijke cyclus van het MPF. Risicomanagement is geïntegreerd in de bedrijfsvoering en besluitvorming van het MPF en wordt op een gestructureerde wijze doorlopen en draagt bij aan een beheerste en integere bedrijfsvoering. Het MPF werkt met het COSO-Enterprise Risk Management (ERM) en het RAVC-model als methodologiën om integraal risicomanagement te realiseren, waarmee er aandacht is voor de risicogovernance, de risicostrategie, de risicoprocessen en het risicobewustzijn.

Het MPF heeft een driedeling aangebracht in het risicomanagementproces: een strategische risicomanagementcyclus, een operationele risicomanagementcyclus en een thematische risicomanagementcyclus.

1. Strategische risicomanagementcyclus

Deze cyclus behelst onder andere het inrichtingsvraagstuk over risico-governance, risicohouding van het MPF en risicobereidheid vastgesteld door het MPF en de strategische risico's in relatie tot het strategisch plan. In 2023 is de eerder ingerichte risicogovernance en de risicostrategie ongewijzigd gebleven.

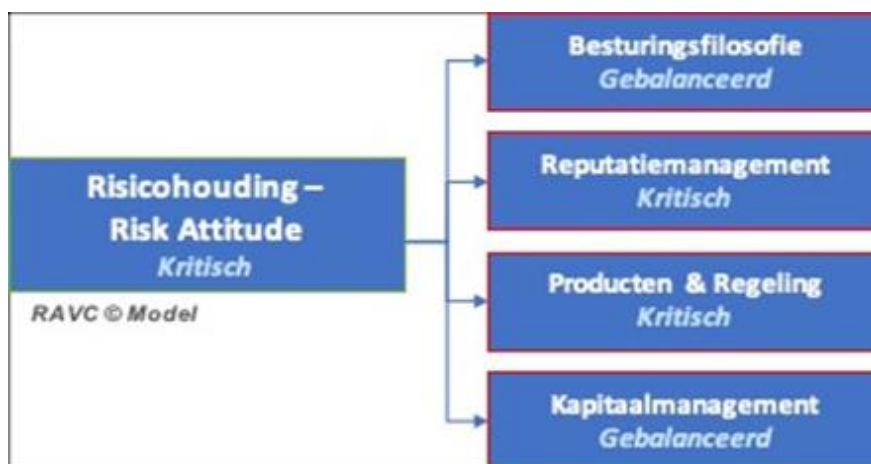
Risicogovernance

De risico governancestructuur van het MPF is ingericht volgens het Three Lines Model. Dit model zorgt voor meerdere onafhankelijke controlelagen. De risico eigenaren vormen de zogeheten first line en zijn binnen MPF ingevuld door de bestuurscommissies (behalve de integrale risicomanagementcommissie - IRMC). Ook het bestuur is als eigenaar van de strategische risico's onderdeel van de first line. Functies zoals risicomanagement (ingevuld door de sleutelfunctiehouder risicobeheer, de IRMC en de risicomanager) en compliance vormen de second line en de interne audit functie zijn gepositioneerd in de third line.

Bij nieuw beleid en beleidswijzigingen wordt door de risico eigenaar een risicoparagraaf opgesteld en door de risicobeheerfunctie een risico opinie toegevoegd. Hiermee wordt geborgd dat het bestuur expliciet stilstaat bij risicorendementsafwegingen die in het beleid/de keuze relevant zijn en dat beleid/keuzes passen binnen de risicohouding en risicobereidheid van het bestuur. Dit draagt ook bij aan het risicobewustzijn van het bestuur.

Risicohouding

In 2023 zijn hierin geen wijzigingen aangebracht. Volgens het gehanteerde RAVC-model is de risicohouding ten aanzien van besturingsfilosofie en kapitaalmanagement 'gebalanceerd'. Ten aanzien van reputatiemanagement en uitvoeringsprocessen en IT is de risicohouding 'kritisch'. De overall risicohouding is 'kritisch'. Dit betekent dat het pensioenfonds een risicomijdende risicohouding heeft. De weging van de risicohouding is gedaan op een vijf puntsschaal van nul, kritisch, gebalanceerd, opportuun en maximaal.

Risicobereidheid

De risicobereidheidsprincipes zijn op basis van de risicohouding gedefinieerd en heeft geleid tot een aantal financiële en niet financiële waarden. MPF borgt dat de besluitvorming en bedrijfsvoering aan deze principes voldoen. Als blijkt dat een principe niet wordt nageleefd, dan wordt in het bestuur besproken in hoeverre aanvullende actie nodig is.

Besturingsfilosofie – Gebalanceerd
Onze pensioenfondswaarden – risicomanagementbereidheidsprincipes
1. Wij zijn integer als mens en bestuurslid, handelend uitsluitend in belang van fonds en stakeholders op basis van onze kernwaarden.
2. Wij wegen de risico's en nemen die mee in de besluitvorming.
3. Wij staan open voor kritiek en argumenten, vrij van last en ruggenspraak, met evenwichtige inbreng en het vermogen om te luisteren om te komen tot evenwichtige besluitvorming.
4. Fondsorganen kunnen in hun eigen rol blijven, Cao-conflicten blijven buiten de bestuurstafel.
5. Wij maken duidelijke afspraken over de uitbesteding en houden de regie.
Reputatiemanagement – Kritisch
Onze pensioenfondswaarden – risicomanagementbereidheidsprincipes
1. Wij onderhouden een goede relatie met deelnemers en werkgevers.
2. Wij streven naar vertrouwen en draagvlak bij stakeholders.
3. Wij voldoen aan wet- en regelgeving en zijn scherp op het voorkomen van integriteitsschendingen.
4. Ons beloningsbeleid is sober en uitlegbaar, wel kostendekkend.
5. Wij vinden de goede reputatie van het fonds belangrijk, maar voeren geen actief beleid om in de pers te komen.
Producten en Regeling – Kritisch
Onze pensioenfondswaarden – risicomanagementbereidheidsprincipes
1. Wij zijn bereid te investeren in het handhaven van een optimale bedrijfsvoering.
2. De afspraken met uitbestedingspartners zijn duidelijk vastgesteld en de uitvoering ervan is in lijn met de doelstelling van het fonds.
3. Het fonds beschikt over een integere pensioenadministratie en IT-organisatie en wil de kans op fouten en datalekken minimaliseren.
4. Onze besluiten zijn gebaseerd op adequate en efficiënte data.
5. Onze fondsdocumenten zijn met elkaar in overeenstemming.
Kapitaalmanagement – Gebalanceerd
Onze pensioenfondswaarden – risicomanagementbereidheidsprincipes
1. Wij streven naar een lange termijn pensioenresultaat dat acceptabel is voor onze deelnemers.
2. Wij doen wat binnen onze mogelijkheden ligt om de nominale toezeggingen na te komen.
3. Onze beleggingsbeliefs zijn leidend bij het nemen van beleggingsbeslissingen.
4. Onze besluiten zijn gebaseerd op adequate en efficiënte data.
5. Wij wijken niet af van onze beleggingsovertuigingen, tenzij hier een zwaarwegend belang voor is.

Strategische risico's

Aan de basis van risicomanagement staan de missie, visie, kernwaarden en strategische doelstelling van het MPF. De strategische doelstelling van het MPF is om binnen de werkingssfeer de (gewezen) deelnemers en de pensioengerechtigden te beschermen tegen de geldelijke gevolgen van ouderdom, overlijden en arbeidsongeschiktheid. Vanuit deze strategische doelstelling zijn de strategische risico's opgesteld; de strategische risico's zijn de risico's die het realiseren van de strategische doelstelling in de weg kunnen staan. In het kader van de Eigen Risicobeoordeling (ERB) heeft het MPF in 2021 de strategische risico's kritisch bekeken en besproken. In 2024 zal het MPF opnieuw een ERB uitvoeren en hierin de strategische risico's herijken en waar nodig aanpassen. De actuele strategische risico's inclusief beheersmaatregelen zijn:

1. Continuïteit

De beheersmaatregelen zijn anticiperen op wetgeving, een strategisch plan opstellen, scenario's uitwerken om een weloverwogen besluit te nemen, onderzoeken samenwerking met andere partijen / fondsen, overleg met sociale partners en herzien afspraken / uitvoeringsovereenkomst.

2. Ontwikkelingen in de sector

De beheersmaatregelen zijn het proberen om werkgevers die niet meer onder de verplichtstelling zouden vallen te behouden, samengaan met andere fondsen, acquisitieplan, de eigen financiën op orde brengen en het kostenbewustzijn vergroten.

3. Uitbesteding (waaronder cyberrisico)

De beheersmaatregelen zijn uitbestedingsbeleid, DVO en Service Level Agreement (SLA), monitoring uitbesteding (o.a. ISAE 3402 type II), continuïteitsplan en fall back scenario's, samenwerking met andere fondsen, IT-beleid en periodiek kijken naar budget voor vernieuwing en IT-planning, structurele maatregelen in en rond systemen ter bescherming tegen cybercrime, afspraken met uitbestedingspartijen over budgettering en financiering, compliant zijn op toekomstige ontwikkelingen en countervailing power vanuit het MPF naar de uitbestedingspartner.

4. Verandervermogen bestuurders

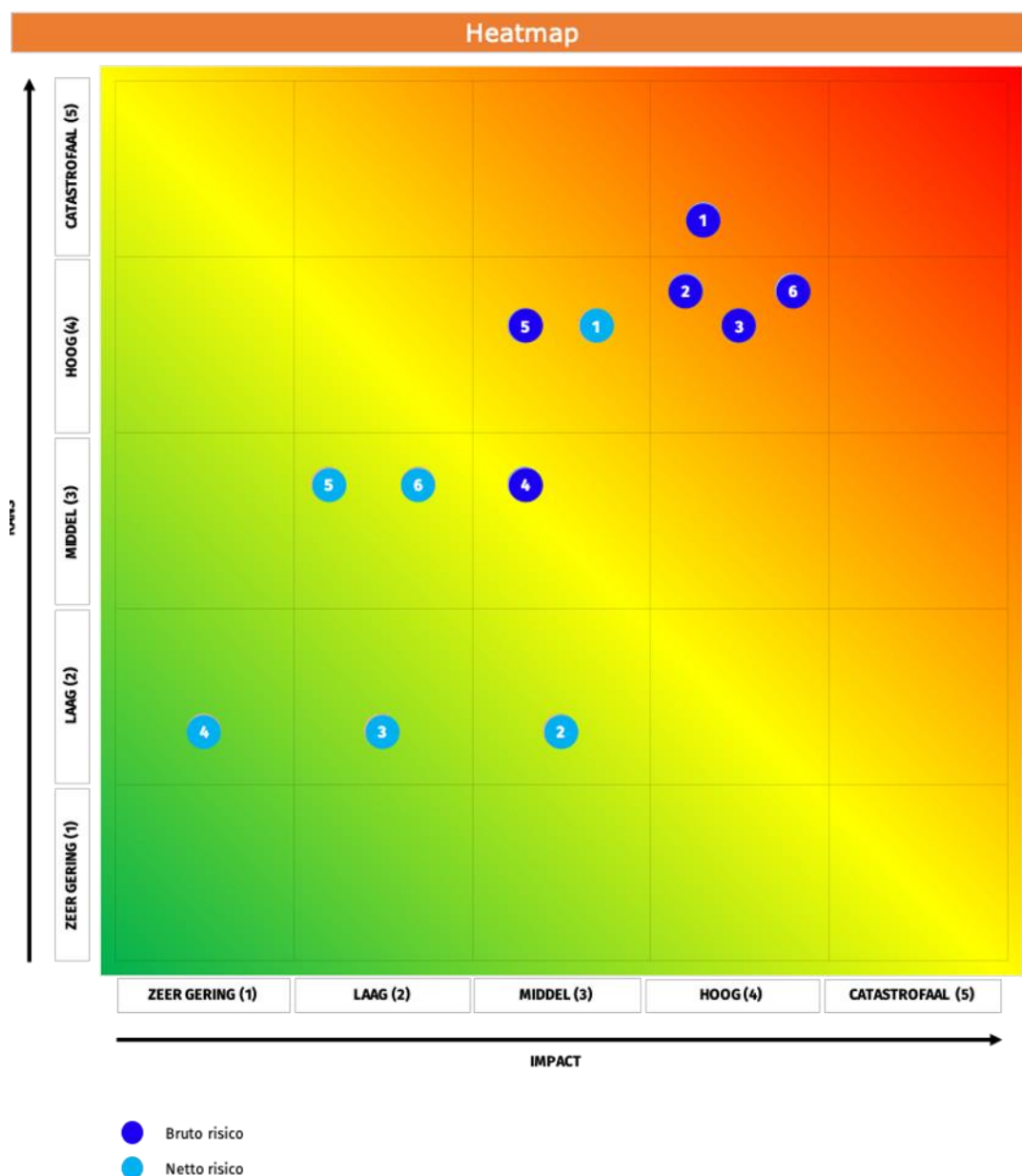
De beheersmaatregelen zijn opleidingsplan voor het op peil houden van kennis en kunde om te besturen, selectieprocedure van bestuurders vooraf door sociale partners, het opstellen en hanteren van een profielschets voor bestuurders in relatie tot complementariteit om vast te stellen waar kandidaat-bestuurders aan moeten voldoen, jaarlijkse zelfevaluatie bestuur en een open cultuur om elkaar te kunnen aanspreken op ontbreken verandervermogen.

5. Verandervermogen uitbestedingspartijen

De beheersmaatregelen zijn strenge SLA-normen stellen en deze strak monitoren op naleving, het up to date houden van systemen, controles op de SLA-normen, een verhoogd risicomanagement proces hanteren, het aanscherpen van het beleid waar nodig na incidenten, een juridisch correcte uitvoeringsovereenkomst, monitoring van de SLA door rapportages en een jaarlijks evaluatiegesprek met de uitbestedingspartijen en in optie een selectieproces.

6. Rente- en marktontwikkelingen

De beheersmaatregelen zijn lange termijn beleggingsplan, beoordeling en monitoring van beleggingscategorieën (investment cases), afdekking renterisico, asset mix, maandelijkse rapportage renteontwikkeling en reguliere dashboard rapportage.

Strategische risico's:

1. Continuïteit
2. Ontwikkelingen in de sector
3. Uitbesteding
4. Verandervermogen bestuurders
5. Verandervermogen uitvoerders
6. Rente-en marktontwikkelingen

2. Operationele risicomanagementcyclus

Deze cyclus gaat over het expliciteren van de operationele risico's die gelopen worden in de eigen bedrijfsvoering en de uitvoeringsketen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen financiële en niet-financiële risico's. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de risico's in de operationele risicomanagementcyclus, zoals opgenomen in het risicomanagementbeleid van het MPF.

In 2023 is het ESG-risico (waarbij de E, S en G staan voor environmental, social en governance) als aparte categorie toegevoegd in dit overzicht. Hoewel deze primair bij de financiële risico's is ondergebracht, wordt door het MPF ook onderkend dat het ESG-risico niet-financiële componenten heeft.

Operationele risicocategorieën		
Financiële risico's		RAVC®-domein
1.	Verzekeringstechnische risico's	Kapitaalmanagement
2.	Matching en rente risico	Kapitaalmanagement
3.	Herverzekeringsrisico	Kapitaalmanagement
4.	Aandelenrisico	Kapitaalmanagement
5.	Valutarisico	Kapitaalmanagement
6.	Liquiditeitsrisico	Kapitaalmanagement
7.	Inflatierisico	Kapitaalmanagement
8.	Marktrisico	Kapitaalmanagement
9.	Kredietrisico	Kapitaalmanagement
10.	ESG-risico	Kapitaalmanagement
Niet-financiële risico's		RAVC®-domein
11.	Operationele risico's	Uitvoering en IT
12.	Uitbestedingsrisico's	Uitvoering en IT
13.	IT-risico's	Uitvoering en IT
14.	Integriteitsrisico's	Reputatiemanagement
15.	Juridische risico's	Besturingsfilosofie
16.	Omgevingsrisico's	Uitvoering en IT
17.	Communicatierisico's	Reputatiemanagement

De sleutelfunctiehouder risicobeheer voorziet het bestuur van een risico opinie. Met het RQ-risicodashboard zijn alle bovenstaande risico's per kwartaal gemonitord. De Beleggingsadviescommissie ziet hierbij toe op de risico's die relevant zijn in het (uitbestede) vermogensbeheer, terwijl de Pensioen en Communicatiecommissie toeziet op de risico's die relevant zijn in het (uitbestede) pensioenbeheer, inclusief communicatie. De sleutelfunctie risicobeheer voorziet de beoordeling door BAC en PCC van een risico opinie. De belangrijkste aandachtspunten die volgen uit dit proces zijn besproken met het bestuur.

In aanvulling hierop zorgt het MPF dat het Vereist Eigen Vermogen (VEV) conform het standaardmodel van DNB wordt beheerd. Dit standaardmodel bevat normen voor de berekening van de volgende risico's (en onderlinge correlatie):

1. Renterisico (S1)
2. Aandelen- en vastgoedrisico (S2)
3. Valutarisico (S3)
4. Grondstoffenrisico (S4)

5. Kredietrisico (S5)
6. Verzekeringstechnische risico (S6)
7. Liquiditeitsrisico (S7)
8. Concentratierisico (S8)
9. Operationeel risico (S9)
10. Actief beheer risico (S10)

3. Thematische risicomanagementcyclus

Het MPF neemt jaarlijks drie thematische risico's in detail door. Dit zijn het uitbestedingsrisico, het IT-risico en de integriteitsrisico's. Alle drie de risico's maken onderdeel uit van de reguliere planning & controlcyclus van het MPF. In 2024 zal hieraan een vierde thema worden toegevoegd: ESG-risico.

3.7 Uitvoeringskosten

3.7.1 Transparantie

Het bestuur van het MPF vindt dat scherp op alle kosten gelet moet worden. Door de toenemende wet- en regelgeving neemt de druk op de kosten toe. Deelnemers willen inzicht in de kosten van de uitvoering van de pensioenregeling, de vermogensbeheerkosten en transactiekosten. Het MPF geeft daarom in het bestuursverslag transparant inzicht in de kosten. Overigens wijst het bestuur erop dat er geen direct verband bestaat tussen de hoogte van de kosten en het behaalde resultaat op de beleggingen.

Het MPF rapporteert met ingang van het boekjaar 2016 volgens de richtlijnen voor de kostentransparantie van de Pensioenfederatie. Over de transactiekosten binnen de beleggingsfondsen rapporteert het MPF vanaf boekjaar 2017 in het bestuursverslag. Er worden drie kostensoorten onderscheiden: de kosten van het pensioenbeheer, de kosten van het vermogensbeheer en de transactiekosten. Hierna wordt nader op de drie kostensoorten ingegaan.

3.7.2 Kosten van pensioenbeheer

De totale kosten van pensioenbeheer bedragen voor 2023 € 2.849 (2022: € 2.504). Omgerekend is dit afgerond € 479 (x € 1,00) per deelnemer excl. gewezen deelnemers (2022: € 427 (x € 1,00)).

Deze kosten zijn berekend door de totale pensioenuitvoeringskosten te delen door het totaal aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden ultimo 2023, overeenkomstig de "Aanbevelingen Uitvoeringskosten" van de Pensioenfederatie. De pensioenbeheerkosten bestaan uit kosten deelnemers en pensioengerechtigden, kosten werkgevers, kosten financieel beheer, bestuurskosten, heffingen van de toezichthouders onder contributies en bijdragen, kosten adviseurs accountantskosten, kosten controle en advies actuaris, projectkosten en overige kosten.

De kosten per deelnemer zijn in 2023 hoger dan in 2022. Dit is voornamelijk te verklaren door de kosten die worden gemaakt voor de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel.

BESTUURSVERSLAG

Pensioenbeheerkosten

	2023	2022
Accountantskosten	107	136
Controle en advies Actuaris	179	82
Kosten adviseurs	127	153
Contributies en bijdragen	97	66
Bestuurskosten	430	363
Projectkosten	297	287
Overige kosten	21	18
	1.259	1.105
Administratiekosten		
Pensioenadministratie (deelnemers en werkgevers)	538	488
Financieel administratie	521	364
Bestuursondersteuning	530	547
	1.589	1.400
Totaal uitvoeringskosten	2.849	2.504

Aantal deelnemers

	2023	2022
Actieve deelnemers	3.377	3.371
Gewezen deelnemers (slapers)	5.693	6.476
Pensioengerechtigden	2.571	2.499
Totaal	11.641	12.346

Kosten pensioenbeheer

	2023	2022
Totale kosten pensioenbeheer	2.849	2.504
Waarvan kosten Pensioenuitvoerder (excl transitiekosten)	1.589	1.400

Kosten per deelnemer

Bedragen x € 1,00

	2023	2022
Kosten per deelnemer exclusief gewezen deelnemers *)		
Totale kosten pensioenbeheer	479	427
Kosten Pensioenuitvoerder	267	238
Kosten per deelnemer inclusief gewezen deelnemers **)		
Totale kosten pensioenbeheer	245	203
Kosten Pensioenuitvoerder	137	113
Kosten BTW Uitvoerder per deelnemer		
exclusief gewezen deelnemers *)	46	41
inclusief gewezen deelnemers **)	24	20

*) De kosten per deelnemer worden berekend door de betreffende kosten te delen door de som van het aantal actieve deelnemers en de pensioengerechtigden.

**) De kosten per deelnemer worden berekend door de betreffende kosten te delen door de som van het aantal actieve deelnemers, gewezen deelnemers (slapers) en de pensioengerechtigden.

Beloning bestuursleden, leden verantwoordingsorgaan en raad van toezicht

Het bestuur van het MPF ontvangt een vergoeding voor de werkzaamheden die het voor het MPF verricht. Voor de bepaling van de hoogte van deze vergoeding hanteert het bestuur de minimale tijdsbesteding zoals aangegeven door DNB voor een bestuurslid dan wel voorzitter van een klein pensioenfonds, vermenigvuldigd met de vervangingswaarde zoals vastgesteld door de Pensioenfederatie voor bestuurders van een klein pensioenfonds.

Sinds 2020 is het beloningsbeleid van het fonds gebaseerd op de suggestie die de Pensioenfederatie in 2011 voor middelgrote pensioenfondsen deed. De vergoeding wordt daardoor jaarlijks verhoogd met de stijging van het indexcijfer van de cao-lonen bij gesubsidieerde instellingen zoals door het CBS gepubliceerd vanaf het eerste kwartaal van 2011 tot en met het vierde kwartaal van 2022. Voor de vergoeding aan bestuursleden en leden van de raad van toezicht wordt verder aangesloten bij de DNB-uitgangspunten inzake tijdsbesteding (voltijdsequivalent ofwel VTE).

Op grond van dit aangepaste beloningsbeleid ontvangen de bestuursleden op jaarbasis een vaste vergoeding van € 31.002 (x € 1,00). In deze vergoeding is onder meer inbegrepen het bijwonen van vergaderingen en seminars en het bezoeken van werkgevers. De werkgevers- en werknemersvoorzitter ontvangen een bedrag van € 46.504 (x € 1,00) per jaar. Het bestuur heeft in 2023 besloten een toeslag bovenop de vaste vergoeding toe te kennen in verband met de extra werkzaamheden in het kader van de implementatie van de Wtp. Beide voorzitters ontvangen een toeslag van 50% en de overige bestuursleden, de RvT en het VO een toeslag van 10%. De vergoeding geldt met ingang van 1 januari 2023 tot de datum van implementatie van de Wtp bij MPF (de beoogde implementatiedatum is 1 januari 2026).

De leden van de raad van toezicht ontvangen een door het bestuur van het MPF vastgestelde vaste vergoeding per jaar van € 15.501 (x € 1,00). De voorzitter ontvangt jaarlijks € 31.002 (x € 1,00).

De leden van het verantwoordingsorgaan ontvangen voor hun werkzaamheden op jaarbasis een vaste vergoeding van € 2.500 (x € 1,00). Voor de voorzitter van het VO geldt een vaste vergoeding van € 3.750 (x € 1,00) per jaar.

Het bestuur, raad van toezicht en verantwoordingsorgaan declareren de reiskosten per kwartaal waarbij de hoogte van de vergoeding is gebaseerd op de reisafstand met een vergoeding van € 0,35 per kilometer.. Deze reiskostenvergoeding komt bovenop de jaarlijkse vergoeding.

Aan bestuurskosten is in 2023 een bedrag van € 430 (2022: € 363) aan vergoedingen aan bestuur, raad van toezicht en verantwoordingsorgaan uitgekeerd. Daarnaast is er budget beschikbaar voor het volgen van opleidingen. Het bestuur heeft het beloningsbeleid schriftelijk vastgelegd en op de website gepubliceerd.

3.7.3 Kosten vermogensbeheer

De kosten van vermogensbeheer bedragen 0,29% (2022: 0,30%) van het gemiddeld belegd vermogen in eigen beheer. Deze bestaan uit beheerskosten en de aan vermogensbeheer toegerekende pensioenuitvoeringskosten.

De beheerskosten zijn de kosten die periodiek door de vermogensbeheerder onttrokken worden uit het belegde vermogen. Het betreft hier de kosten die betaald worden aan de vermogensbeheerder Aegon en de custodian Citibank.

Het beleggingsbeleid met betrekking tot de aandelen is gebaseerd op het passief volgen van indexen, met een zo breed mogelijke spreiding, wat zorgt voor een lager risico en lage kosten (weinig transactiekosten en lage management fees) ten opzichte van actief beleid.

De transactiekosten bedragen 0,05% (2022: 0,08%) van het gemiddeld belegd vermogen. Transactiekosten vormen een aparte kostensoort, waarbij geldt dat de kosten worden bepaald door soort en omvang van de transacties die binnen de beleggingsportefeuille van het MPF plaatsvinden. Transactiekosten zijn onder te verdelen in toe- en uittredingskosten bij beleggingsfondsen, aan- en verkoopkosten bij directe belegging in beleggingstitels en acquisitiekosten, ook wel aangeduid als de transactiekosten binnen de beleggingsfondsen. De daling van de transactiekosten wordt met name veroorzaakt door het feit dat de rentebewegingen in 2023 minder sterk waren in vergelijking met 2022. Het gevolg hiervan is minder transactiekosten voor het op peil houden van de renteafdekking.

Het MPF belegt in beleggingsfondsen. De toe- en uittredingskosten die het MPF betaalt aan deze beleggingsfondsen zijn een goede indicatie van de kosten die de beheerder van het beleggingsfonds maakt om de financiële instrumenten aan te kopen of te verkopen, in geval middelen toevertrouwt of onttrokken worden aan de beleggingsfondsen.

	Beheerfee (excl. Trans.kosten)	Performance fee	Transactiekosten		Totaal
			Exclusief Aan- en verkoopkosten	Aan- en verkoopkosten	
2023					
Kosten per beleggingscategorie					
Vastgoed	14	-	-	0	15
Aandelen	565	-	-16	8	557
Vastrentende waarden	656	-	223	11	890
Overige beleggingen	0	-	22	-0	22
Kosten overlay beleggingen	304	-	-14	-	289
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën	1.539	-	214	19	1.773
Overige vermogensbeheerkosten					
Korting beheerfee	-329				-329
Toegerekende beleggingskosten	196				196
Totaal overige vermogensbeheerkosten	-133				-133
Totaal kosten vermogensbeheer (excl. btw)	1.407				1.640
btw	-				-
Totaal kosten vermogensbeheer (incl. btw)	1.407				1.640

BESTUURSVERSLAG

2022	Transactiekosten				Totaal
	Beheerfee (excl. Trans.kosten)	Performance fee	Exclusief Aan- en verkoopkosten	Aan-en verkoopkosten	
Kosten per beleggingscategorie					
Vastgoed	31	-	5	39	74
Aandelen	572	-	-39	25	558
Vastrentende waarden	667	-	164	13	844
Overige beleggingen	1	-	37	0	38
Kosten overlay beleggingen	286	-	143	-	429
Totaal kosten toe te wijzen aan categoriën	1.558	-	309	76	1.943
Overige vermogensbeheerkosten					
Korting beheerfee	-338				-338
Toegerekende beleggingskosten	155				155
Totaal overige vermogensbeheerkosten	-183				-183
Totaal kosten vermogensbeheer (excl. btw)	1.374				1.760
btw	-				-
Totaal kosten vermogensbeheer (incl. btw)	1.374				1.760

De toegerekende beleggingskosten betreffen de kosten van de beleggingsadviseur en de kosten van het expert lid van de beleggingsadviescommissie.

De negatieve transactiekosten bij aandelen ontstaan doordat voor het bepalen van een deel van de (impliciete) transactiekosten zoals bijvoorbeeld commissies die betaald worden aan brokers voor transacties of belastingen gebruik wordt gemaakt van de "last mid slippage-methode". Deze (wettelijk toegestane) methode gaat uit van het verschil tussen de prijs waarop wordt gehandeld ten opzichte van de verwachte prijs waarop wordt gehandeld en kan daarmee leiden tot negatieve transactiekosten. Deze impliciete kosten zijn het verschil tussen de prijs waarop een belegging wordt gewaardeerd op het moment van de transactie en de prijs waarop de transactie daadwerkelijk wordt uitgevoerd. Door het toepassen van deze methode is het mogelijk dat negatieve transactiekosten worden gerapporteerd.

	2023	2022
Gemiddeld belegd vermogen *	482.039	515.660
% van het gemiddeld belegd vermogen		
Beheerkosten incl. performance gerelateerde kosten	0,29%	0,30%
Transactiekosten	0,05%	0,08%
Totaal	0,34%	0,38%

In de hierboven gepresenteerde kosten voor de beleggingen zitten tevens kosten vermogensbeheer voor de beleggingen in het herverzekerde depot ter hoogte van € 220 (2022: € 244).

Budget vermogensbeheerkosten

Het budget van de kosten vermogensbeheer bedroeg € 1.104 (2022: € 1.009).

Bell kostenbenchmarking

Bell zorgt in samenwerking met de Pensioenfederatie voor inzicht in de uitvoeringskosten bij Nederlandse pensioenfondsen. In 2023 heeft het MPF meegedaan met de Bell kostenbenchmark 2023 waarin de cijfers tot en met 2022 worden vergeleken tussen verschillende pensioenfondsen. Uit het Bell onderzoek blijkt dat de kosten per deelnemer binnen de peergroep (61 pensioenfondsen met eind 2022 tussen 2.000 en 8.000 deelnemers) in de periode 2020-2022 gemiddeld € 331 (x € 1) bedroegen. Gemiddeld over de periode 2020-2022 waren de kosten per deelnemer bij het MPF € 438 (x € 1) en daarmee hoger dan de mediaan van de 3-jaargemiddelde pensioenbeheerkosten van de peergroep. Dat het fonds een kostenniveau heeft dat hoger ligt dan de peergroep, komt met name door de projectkosten die het fonds in de periode 2020-2022 maar ook in 2023 heeft gemaakt.

3.7.4 Bestuursoordeel over kosten

Kosten van pensioenbeheer

De uitvoeringskosten zijn in 2023 ten opzichte van 2022 in absolute zin gestegen met € 345. Deze stijging wordt mede veroorzaakt door hogere kosten voor o.a. controle en advies actuaris (€ 97), contributies en bijdragen (€ 31). Ook de bestuurskosten zijn in 2023 gestegen met € 67 evenals de projectkosten met € 10. De kosten voor bestuursondersteuning waren lager dan in het boekjaar daarvoor. Daar staat tegenover dat de kosten stegen als gevolg van de geïndexeerde tarieven voor de pensioenadministratie met € 50. De stijging van de kosten met betrekking tot de financiële administratie met € 157 hebben te maken met communicatiekosten (out of pocket) die in rekening zijn gebracht voor zowel het boekjaar 2022 als 2023 en de indexatie van de tarieven.

De kosten voor de accountant zijn lager dan voorgaand jaar doordat de accountant in 2021 op verzoek van het bestuur een eenmalig onderzoek naar de kwaliteit van de basisadministratie heeft laten uitvoeren ten behoeve van de voorbereiding van een eventuele collectieve waardeoverdracht waarvoor in 2022 een slotnota is ontvangen. In 2023 heeft de adviseur minder kosten in rekening gebracht.

De kosten per deelnemer (exclusief gewezen deelnemers) bedroegen in 2023 € 479 (x € 1). Dit is € 52 (x € 1) meer dan in 2022. Deze stijging wordt met name veroorzaakt door hogere kosten, aangezien het aantal deelnemers (exclusief gewezen deelnemers) nagenoeg niet is gewijzigd.

Het bestuur is van mening dat de kosten van pensioenbeheer passen bij de karakteristieken van het fonds en dat de extra (project)kosten die het fonds heeft gemaakt, noodzakelijk waren voor de situatie waarin het fonds zich bevindt.

Het bestuur is van mening dat het huidige kostenniveau (exclusief projectkosten) in de toekomst zal blijven bestaan en waarschijnlijk nog zal toenemen door hogere prijsniveaus en zwaardere administratieve verplichtingen. Daarnaast brengt de invoering van de Wet toekomst pensioenen (Wtp) aanvullende projectkosten met zich mee.

Vermogensbeheerkosten

De vermogensbeheerkosten zijn in absolute zin gedaald ten opzichte van 2022. De daling wordt met name veroorzaakt door lagere transactiekosten voor het afdekken van het renterisico. In 2022 waren deze kosten relatief hoog door de zeer sterk gestegen rente dat jaar. In 2023 waren deze kosten een stuk lager. In verhouding tot het belegd vermogen zijn de vermogensbeheerkosten gedaald van 0,38% naar 0,34%.

Mede op basis de uitkomsten van het Bell onderzoek beoordeelt het bestuur de kosten van vermogensbeheer passend bij het beleggingsbeleid waarbij voornamelijk zoveel mogelijk passief wordt belegd in beleggingsfondsen.

3.7.5 Gebeurtenissen na balansdatum

Verhoging allocatie zakelijke waarden

In navolging op de ALM-studie in 2022 is onderzoek gedaan naar de inrichting van het strategische beleid van het Molenaarspensioenfonds. Uit analyses is gebleken dat een verhoging van de allocatie naar zakelijke waarden benodigd is om aan de rendementsdoelstelling van het fonds te voldoen. Na een zorgvuldig traject is besloten om per 1 mei 2024 een eerste stap te maken binnen het vrije vermogen depot om de allocatie naar zakelijke waarden te verhogen van 44% naar 55%. Door de portefeuilleaanpassing worden de resterende wegen naar High Yield en Emerging Market Debt te klein om deze categorieën aan te houden.

Diversificatievoordelen zijn niet merkbaar, terwijl deze categorieën wel tijd en aandacht vragen. High Yield en EMD worden daarom geheel afgebouwd. De aanpassing in de portefeuille laat een verbetering zien in de ESG-score en een verlaging van de vermogensbeheerkosten.

Een tweede stap om de allocatie zakelijke waarden te verhogen wordt naar verwachting eind 2024 gezet.

VERANTWOORDING EN TOEZICHT

VERANTWOORDING EN TOEZICHT

Het oordeel van het Verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan van het MPF is in functie sinds 1 juli 2014. Het verantwoordingsorgaan bestaat uit zes leden waarbij de werkgevers, werknemers en de gepensioneerden ieder door twee leden vertegenwoordigd worden. Met veel verdriet heeft het VO in 2023 een van haar leden verloren door het vroegtijdig overlijden van de heer J. Smits. De heer Smits was een gewaardeerd lid van het VO. Onze gedachten gaan uit naar de familie en nabestaanden van de heer Smits.

In 2023 is één nieuwe kandidaat toegetreden: de heer Martie Proost. Momenteel is er nog een vacature voor de geleding van de gepensioneerden.

Het verantwoordingsorgaan richt zich bij het vormen van een oordeel op het door het bestuur gevoerde beleid of vastgestelde beleidsvoornemens en de belangenafwegingen die hierover binnen het bestuur plaatsvinden. De activiteiten die hiervoor zijn ondernomen, de uitgebrachte adviezen en de uiteindelijke beoordeling van het uitgevoerde beleid worden hieronder verder toegelicht.

De door sociale partners in de pensioenovereenkomst vastgelegde inhoudelijke pensioenafspraken inclusief de daarbij afgewogen belangen maken geen onderdeel uit van het vormen van het oordeel.

1. Activiteiten

Het verantwoordingsorgaan heeft in de periode 1 januari tot en met 31 december 2023 de volgende activiteiten uitgevoerd. Deze activiteiten vormen de voornaamste bron voor de oordeelsvorming.

- 2x onderling overleg
- 3x vergaderingen met bestuur
- 3x vergaderingen met de raad van toezicht
- 1x vergadering met de jaarwerkcommissie en de Raad van Toezicht
- 3x verdiepingssessies met sociale partners
- 1x opleidingssessie WTP

2. Evaluatie CWO

De geplande CWO is in 2021-2022 mislukt. Begin 2023 ontving het VO het evaluatierapport met de volgende harde conclusies:

- Governance CWO MPF was op sommige punten onduidelijk.
- Management & executie van werkzaamheden schoot in sommige gevallen tekort.
- Tekortschietende inhoud van opdrachten en oplevering van werkzaamheden.
- Personele wisselingen.
- Tekortschietende coördinatie en communicatie.

3. Uitgebrachte adviezen

Het verantwoordingsorgaan heeft in 2023 de volgende adviesaanvragen ontvangen en hierover advies uitgebracht:

Advies over	Datum advies	Strekking advies
Advies aanvraag beloningsbeleid	01-03-2023	Positief
Bindende voordracht M. Menko, lid Raad van Toezicht	17-04-2023	Positief
Adviesaanvraag klachtenreglement	23-07-2023	Positief
Premie samenstelling en hoogte van de premiecomponenten 2024	17-11-2023	Positief
Adviesaanvraag klachtenregeling	19-12-2023	Positief

VERANTWOORDING EN TOEZICHT

4. Taakverdeling

In 2023 heeft het verantwoordingsorgaan onderstaande taakverdeling per beleidsgebied gehanteerd:

- F. Oteman: Communicatie en klachten.
- B. van Raaij (vice voorzitter): Actuarieel.
- L. Mertens (voorzitter): niet financiële risico's en governance.
- M. Proost: niet financiële risico's en governance (wordt ingewerkt door L. Mertens).
- E. van Benthem Vermogensbeheer, risicohouding, financieel/accountant.

5. Follow-up aanbevelingen

In het oordeel van 2022 zijn samengevat de volgende aanbevelingen gegeven:

- Het verantwoordingsorgaan vraagt het bestuur ook in 2023 de open en transparante houding te hanteren en het VO actief en continu te informeren.
- Het verantwoordingsorgaan raadt het bestuur aan om de ingeslagen weg met betrekking tot risicomanagement voort te zetten en ontwikkelingen met het verantwoordingsorgaan te delen.
- Het verantwoordingsorgaan adviseert het bestuur bij de huidige uitvoerder in control te blijven over de klachten die daar binnenkomen. Het verantwoordingsorgaan geeft de aanbeveling het klachtenoverzicht ook in 2023 op de agenda te zetten.
- Het verantwoordingsorgaan wil het benoemingsbeleid ingevuld zien conform de Code Pensioenfondsen en raadt dit het bestuur ten sterkste aan. Op het punt van diversiteit begrijpt het verantwoordingsorgaan waarom het bestuur hierop afwijkt.
- Het verantwoordingsorgaan vraagt aan het bestuur vast te houden aan het standpunt dat de premiebijdrage verhoogd en/of pensioenopbouw verlaagd moet worden om een minimale premiedekkingsgraad hoger dan 80% te kunnen realiseren.

Het VO heeft geconstateerd dat het bestuur van het MPF de trend van open en transparante communicatie vasthoudt en doorzet. Het bestuur houdt het VO op de hoogte van relevante ontwikkelingen. Tijdens de verschillende bijeenkomsten wordt het VO altijd bijgepraat door het bestuur. Ook is het bestuur altijd bereid een extra bijeenkomst in te lassen, als er vragen zijn vanuit het VO. Bijvoorbeeld rondom specifieke thema's zoals: Wtp en de voortgang van dit project.

Het afgelopen jaar zijn veel van de aanbevelingen opgevolgd. Het VO ontvangt periodieke rapportages van de binnengekomen klachten en de afhandeling hiervan. De pensioenuitvoerder Appel stuurt periodiek een nieuwsbrief over de ontwikkelingen binnen de eigen organisatie.

Het diversiteitsbeleid zoals omschreven in de Code Pensioenfondsen blijft een punt van aandacht. Het VO probeert ook binnen de eigen geleding meer diversiteit aan te trekken. Het VO gaat hiermee in 2024 voortvarend verder.

Afgezien van de te korte periode die het VO had om het advies voor de premiesamenstelling en hoogte van de premiecomponenten 2024 te beoordelen is het VO te spreken over de onderbouwing van het premiebeleid. Door de veranderende marktomstandigheden, aantrekkende aandelen en duidelijk hogere rentestanden, is de premiedekkingsgraad voor het eerst in jaren boven de 90%.

6. Algemeen beleid

Het fonds heeft zich als doel gesteld deelnemers te beschermen tegen de geldelijke gevolgen van ouderdom en overlijden. Eind 2022 is het collectieve waardeoverdracht traject beëindigd. De uitkomst is dat het MPF een zelfstandig pensioenfonds blijft. Begin 2023 is daarmee de focus verlegd naar het voorbereiden van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. De lessen die geleerd zijn tijdens het CWO-traject heeft het bestuur ter harte genomen. Het VO ziet en merkt dit in de aanpak van het Wtp Project. Alle stakeholders worden proactief meegenomen in de communicatie over het project. Het project kent een duidelijk roadmap met mijlpalen welke in 2023, voor zover mogelijk, behaald zijn. Afwijkingen van het tijdsplan worden actief gecommuniceerd. Besluiten die genomen moeten worden door het bestuur in het licht van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel worden gemotiveerd voorgelegd aan het VO en/of de RVT.

VERANTWOORDING EN TOEZICHT

Ondanks dat het Wtp-traject veel aandacht van het bestuur vereist, blijft zij oog houden voor de reguliere werkzaamheden die onderdeel zijn van het besturen van een pensioenfonds. Het VO ziet ook hier de kwaliteit van de stukken in vergelijking met vorige jaren verbeteren.

Aanbevelingen

Het VO vraagt het bestuur om de stukken die het VO ter advisering ontvangt, blijvend te voorzien van goede kwaliteit: goede onderbouwing, afweging en waar mogelijk een aanvullend hoofdstuk over de mogelijke impact op de kosten voor de uitvoering van het genomen besluit. Het VO vraagt het bestuur om meer rekening te houden met de tijd die het VO nodig heeft om haar oordeel te vormen. Een periode van 3 weken is wel het minimale. Het VO ziet liever een termijn van 6 weken om haar oordeel te vormen en verantwoord haar advies uit te brengen.

6.1 Wet toekomst Pensioen

De pensioensector in Nederland is bezig met de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Zo ook Het MPF. Het bestuur heeft zich na het besluit om niet over te gaan in een groter fonds, meteen de focus gelegd op het opstarten van het Wtp-project. Voor het CWO-traject waren de sociale partners al aangehaakt. Het bestuur heeft daarna meteen alle partners betrokken bij het Wtp-proces. Het bestuur laat zien dat zij samen met de sociale partners door willen pakken. Met als doel om in 2025 over te gaan naar het nieuwe pensioencontract.

Het bestuur heeft meerdere kennissessies georganiseerd om alle stakeholders bij te praten over alle ontwikkelingen binnen de Wet toekomst pensioenen. O.a. welke keuzes er gemaakt moeten worden en door welke stakeholders en de problematiek m.b.t. invaren en belangenafweging. Bij deze kennissessies zijn naast afvaardigingen van het VO, de RvT en het bestuur ook de sociale partners vertegenwoordigd. Het VO is zeer te spreken over de kennissessies die het bestuur georganiseerd heeft rondom het transitietraject naar het nieuwe pensioenstelsel. Hierdoor is voor alle stakeholders helder hoe het proces verloopt, welke keuzes er gemaakt moeten worden en door wie die keuzes dan gemaakt moeten worden. Deze werkwijze is transparant voor alle partijen. Het VO heeft er vertrouwen in dat deze transparante aanpak tot een goede overgang naar het nieuwe pensioenstelsel zal leiden.

Het VO is ook zeer te spreken over de projectleider Margot Bos. Ze communiceert helder en adequaat over de projectplanning. Het VO wordt regelmatig op de hoogte gehouden wat de status is van het transitietraject met gerealiseerde en toekomstige mijlpalen. Dit gebeurt aan de hand van periodieke rapportages en mondelinge updates. Het VO ziet graag dat deze transparante communicatie over het Wtp-traject ook in 2024 wordt voortgezet.

Aanbevelingen

Het VO vraagt het bestuur om de transparante werkwijze rondom de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel vast te houden. Het VO vraagt het bestuur om de berekeningen van het invaren en belangenafwegingen goed te onderbouwen. Hiermee worden de gemaakte keuzes ook uitlegbaar aan de deelnemers.

6.2 Risicomanagementbeleid

Het MPF heeft in de voorgaande jaren veel tijd en aandacht besteed aan de opzet en voortgang van het integraal risicomanagementproces (IRM).

Bevindingen

In 2023 heeft het VO geen nadere informatie gekregen over het integraal risicomanagementproces.

Aanbevelingen

Het verantwoordingsorgaan vraagt het bestuur om dit onderwerp voor het jaar 2024 weer op de agenda te zetten en het VO te informeren wanneer er ontwikkelingen zijn op dit gebied.

VERANTWOORDING EN TOEZICHT

6.3 Communicatiebeleid

Het fondsbestuur zorgt voor een adequaat communicatiebeleid dat bij het fonds past. De persoonlijke pensioeninformatie moet toegankelijk zijn en het beleid dient er tevens op gericht te zijn deelnemers meer pensioenbewust te maken. De effectiviteit van de communicatie wordt periodiek gemeten.

Bevindingen

De verschillende communicatie-uitingen zijn kwalitatief goed en begrijpelijk voor de deelnemers en gepensioneerden. Het verantwoordingsorgaan is van mening dat het bestuur communicatie serieus neemt en relevante onderwerpen tijdig naar buiten brengt. Het VO moedigt het bestuur aan dit te blijven waarborgen.

Voor de communicatie rondom de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel wordt er een apart communicatiebeleid opgesteld. Het VO heeft in 2023 kennisgenomen van de hoofdlijnen van dit beleid. Het verantwoordingsorgaan begrijpt dat dit plan nog op hoofdlijnen is, gezien de ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving in 2023.

Aanbevelingen

Het verantwoordingsorgaan ziet graag dat het bestuur de communicatie rondom de huidige pensioenregeling op het huidige niveau en frequentie houdt. Rondom de transitie ziet het verantwoordingsorgaan wel de nodige uitdagingen. Het verantwoordingsorgaan wil graag nauw betrokken worden bij het opstellen van het communicatieplan rondom de transitie.

6.4 Uitbestedingsbeleid

Uitbesteding van werkzaamheden door derden moet opgenomen zijn in het te voeren beleid. De selectiecriteria moeten vooraf helder zijn voor de partijen waarmee samengewerkt gaat worden.

Bevindingen

Vanaf 1 januari 2021 zijn de werkzaamheden van AGH overgenomen door Appel Pensioenuitvoering. De ervaringen over het functioneren van Appel Pensioenuitvoering zijn na 2 jaar nog steeds positief.

Aanbeveling

Aanbeveling aan het bestuur is om: kritisch te blijven kijken naar de huidige uitvoerder.

6.5 Benoemingsbeleid

Het fonds conformeert zich aan de code pensioenfondsen. Hierin staan richtlijnen en aanbevelingen voor de benoeming van leden in de verschillende pensioenfondsgremia.

Bevindingen

Op het gebied van diversiteit wijkt het bestuur af van de Code Pensioenfondsen.

Aanbevelingen

Het verantwoordingsorgaan wil het benoemingsbeleid ingevuld zien conform de Code Pensioenfondsen en raadt dit het bestuur ten sterkste aan. Op het punt van diversiteit begrijpt het verantwoordingsorgaan waarom het bestuur hierop afwijkt

6.6 Premiebeleid

Jaarlijks wordt de premievaststelling voorgelegd aan het verantwoordingsorgaan. Het VO heeft in 2023 de adviesaanvraag en onderbouwing mogen ontvangen. Daarnaast is het VO is ook positief over de proactieve communicatie vanuit het bestuur over het verloop van het proces rondom de premievaststelling. Het VO verwacht ook volgend jaar regelmatig updates vanuit

VERANTWOORDING EN TOEZICHT

het bestuur te ontvangen over het proces rondom de premievaststelling. Ook sociale partners zijn betrokken bij de premievaststelling.

Bevindingen

Allereerst wil het VO het bestuur danken voor de heldere notitie welke bijgevoegd was bij de adviesaanvraag. De afgelopen jaren heeft het VO meerdere malen aangegeven dat zij het niet wenselijk vond dat de premiedekkingsgraad fors onder de 90% procent lag. Hierdoor droeg de premie negatief bij aan de dekkinggraad van het fonds. Het VO kan zich goed vinden in de afwegingen van het bestuur om voor het jaar 2024 de premie niet te verlagen en het opbouw- percentage ongewijzigd te laten.

Aanbevelingen

Het verantwoordingsorgaan vraagt het bestuur om ook in 2024 de dialoog en de status van het premiebeleid, vergelijkbaar met vorig jaar, tijdig te blijven delen met het verantwoordingsorgaan.

6.7 Uitvoeringskosten

Vanaf 2024 heeft het verantwoordingsorgaan op basis van artikel 115a lid 2 PW de bevoegdheid om een oordeel te geven over de gemaakte uitvoeringskosten en de beleidskeuzes hierin. Hier zijn we als VO blij mee, temeer daar we de afgelopen jaren regelmatig de zorg hebben uitgesproken over de kosten van het fonds per deelnemer.

Bevindingen

Kijkend naar de kostenbenchmark van 23 november 2023 van Bell, dan zien we dat MPF gemiddeld over 2020-2022 met € 438 aan beheerkosten per deelnemer er fors bovenuit steekt t.o.v. de Peer-groep met € 331 per deelnemer. Detailanalyse 2022 geeft aan dat vermogensbeheer en transactiekosten lager liggen, maar komt mede doordat slechts 20% van het MPF-vermogen in actief beheer zit t.o.v. de Peer-groep 44%. Deze vermogensbeheerkosten zijn wel gestegen t.o.v. het jaar ervoor. Op kostenverantwoording scoort MPF verreweg het hoogste van de 178 beoordeelde pensioenfondsen. Hiervoor verdient het bestuur een pluim.

Aanbevelingen

Al met al blijft onze zorg bestaan met betrekking tot de uitvoeringskosten van het MPF-fonds. Het bestuur dient serieuze stappen te zetten om de uitvoeringskosten goed te analyseren en deze op adequate wijze naar beneden te krijgen. Een scheiding in kosten voor reguliere uitvoering en de extra Wtp-kosten is wenselijk. Het VO zal komend jaar extra kritisch letten op de uitvoeringskosten en het ingezette beleid.

7. Conclusie

Het Jaar 2023 was een jaar met veel overgangen. Aan het begin van het jaar is het afgelaste traject van de collectieve waardeoverdracht geëvalueerd. Parallel daaraan is er voortvarend gestart met het traject voor de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Het begin van een drukke periode voor het fonds en het bestuur. Het verantwoordingsorgaan is zeer te spreken over de transparantie van het bestuur in dit proces. De projectorganisatie is snel opgezet en pakt onder leiding van de projectleider Margot Bos ook goed door. Het verantwoordingsorgaan ziet een grote meerwaarde in de kennissessies over de wet toekomst pensioenen. Zij is ook positief over de aanpak hiervan. Het direct betrekken van de sociale partners in dit proces geeft het verantwoordingsorgaan vertrouwen dat het op draagvlak kan rekenen van deze sociale partners. De uitvoeringskosten per deelnemer liggen nog steeds veel te hoog; we zien hierin onvoldoende vooruitgang om deze naar beneden te krijgen. Op het gebied van de communicatie naar de deelnemers over de nieuwe regeling ziet het verantwoordingsorgaan nog uitdagingen. Niet alleen door de complexiteit van de overgang. Ook de “schuivende” politieke panelen kunnen nog invloed hebben op de uiteindelijke transitie naar een nieuw toekomstbestendig pensioenstelsel.

VERANTWOORDING EN TOEZICHT

Reactie van het bestuur op het oordeel van het Verantwoordingsorgaan

Het bestuur bedankt het verantwoordingsorgaan voor zijn verslag over 2023 en de in het verslagjaar verstrekte adviezen. Het bestuur constateert samen met het verantwoordingsorgaan dat de wederzijdse open en transparante communicatie wordt doorgezet. Het VO wordt op de hoogte gehouden van de relevante ontwikkelingen.

Het bestuur zal zoveel als mogelijk rekening houden met de benodigde tijd voor het vormen van een oordeel en het uitbrengen van een advies door het VO. Met betrekking tot de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel zal het bestuur de transparante werkwijze voortzetten waarbij de belangenafwegingen goed worden onderbouwd.

Binnen het risicomanagementbeleid zal het bestuur ook de ontwikkelingen en risico's op het gebied van IT en ESG blijven monitoren. Indien er ontwikkelingen zijn zal het VO hierover worden geïnformeerd.

Communicatie richting deelnemers en gepensioneerden blijft eveneens een belangrijk onderwerp zeker gezien de Wtp. In het kader van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel zal een specifiek communicatieplan worden opgesteld.

Bij het benoemingsbeleid is het bestuur zich bewust van het onderwerp diversiteit en streeft het bestuur ernaar om hier zoveel als mogelijk invulling aan te geven. Daarnaast is het bestuur zich bewust van het onderwerp premiebeleid. Inmiddels ligt de premiedekkingsgraad ruim boven de 100%. De uitvoeringskosten van het pensioenfonds blijven een punt van aandacht voor het bestuur.

Het bestuur waardeert de kritische vragen van het verantwoordingsorgaan en ziet hierin de grote mate van betrokkenheid van de leden van het verantwoordingsorgaan bij het pensioenfonds. Het bestuur ziet de belangrijke toegevoegde waarde van het verantwoordingsorgaan terug in de processen en besluitvorming.

Het bestuur heeft kennisgenomen van de bevindingen en het oordeel van het verantwoordingsorgaan. Het bestuur bedankt het verantwoordingsorgaan voor de gedane aanbevelingen en beraadt zich in 2024 over de wijze van opvolging van deze aanbevelingen. Het bestuur zal het verantwoordingsorgaan, zoals gebruikelijk, over de opvolging terugkoppelen.

Rijswijk, 24 juni 2024

Het Bestuur

VERANTWOORDING EN TOEZICHT

Het verslag van de Raad van Toezicht

Vanuit zijn rol en wettelijk kader heeft de raad van toezicht (de Raad) tot taak het onafhankelijk houden van toezicht op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. De Raad houdt in ieder geval toezicht op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. Verder staat de Raad het bestuur met raad terzijde. Daarnaast kent de wet de Raad een aantal specifieke goedkeuringsrechten toe, waaronder het jaarverslag, de profielschets van bestuurders en het beloningsbeleid van het fonds. De Raad kijkt ook naar de manier waarop het fonds uitvoering geeft aan de Code Pensioenfonds.

De Raad is als volgt samengesteld:

- Ronald Waals (voorzitter)
- Martine Menko
- Tarik Uçar
-

In 2023 is Martine Menko herbenoemd voor een tweede periode van vier jaar.

De onderstaande rapportage bevat de oordelen en bevindingen waarbij zij tot observaties en aanbevelingen is gekomen op basis van het bestuderen van een groot aantal documenten, het voeren van gesprekken met de voorzitters van de verschillende commissies en het bijwonen van verschillende vergaderingen met het bestuur, het dagelijks bestuur en het verantwoordingsorgaan (het VO). Daarnaast heeft de Raad de activiteiten in het kader van de Wet toekomst pensioenen (Wtp) in de beoordeling betrokken.

Werkwijze van de Raad

De Raad hanteert de Code Pensioenfonds bij zijn werkzaamheden. Naast het reguliere overleg met het bestuur en met het VO, wordt met het bestuur ook schriftelijk informatie uitgewisseld. Daarnaast neemt de Raad kennis van de werkzaamheden van het bestuur via notulen en kwartaalverslagen.

Leden van de Raad zorgen ervoor dat hun kennis en vaardigheden steeds up to date zijn. In het kader hiervan zijn in het jaar 2023 verschillende seminars c.q. opleidingsdagen bezocht. Met zijn werkzaamheden hoopt de Raad bij te dragen aan het efficiënt en slagvaardig opereren van het pensioenfonds.

Algemeen Oordeel

De Raad complimenteert het bestuur met het open karakter om de diverse bestuurlijke gremia tijdig, volledig en juist te informeren en mee te nemen in belangrijke dossiers. Deze opzet van openheid creëert een goed podium voor constructief overleg, besluitvorming en verantwoording om tot een optimaal afgewogen en breed gedragen beleid te komen.

De Raad is van mening dat het bestuur goed functioneert en zowel de reguliere taken als de activiteiten ter voorbereiding op de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel worden degelijk uitgevoerd. De governance en financiële opzet zijn goed georganiseerd en bij het beleggingsbeleid en vermogensbeheer wordt goed ingespeeld op de ESG-bepalingen en het optimaal invullen aan het ambitieniveau van het fonds.

Bij het risicomanagement en de uitbesteding heeft de Raad enkele kanttekeningen geplaatst die hieronder nader worden toegelicht.

Algemeen Beleid en governance

Het bestuur van een fonds heeft tot taak zo goed mogelijk uitvoering te geven aan de pensioenregeling. Tevens dient het bestuur een visie te hebben op een toekomstbestendige uitvoering en de structuur van een fonds dient zodanig te zijn dat goede besturing is geborgd. Het fonds werkt conform de normen zoals geformuleerd in de Code Pensioenfonds. Het fonds zorgt ervoor dat de beleidsoverwegingen van het bestuur steeds kenbaar zijn.

Algemeen

Het bestuur heeft in 2023 twee openstaande vacatures voor bestuurszetels ingevuld. De Raad heeft verschillende gesprekken met het bestuur gehad over de wenselijkheid van het introduceren van meer diversiteit in het bestuur. Alhoewel met de invulling van deze twee zetels het bestuur hier geen stappen in heeft gezet, heeft het bestuur in het denken wel stappen in de goede richting gezet. Er is een diversiteitsbeleid opgesteld en de Raad gelooft erin dat het bestuur bij komende vacatures de volgende stap zal kunnen zetten.

VERANTWOORDING EN TOEZICHT

In 2023 is het bestuur voortvarend met de transitievoorbereidingen naar het nieuwe pensioenstelsel bezig geweest. Er is een projectmanager aangesteld en de overleggen met sociale partners, VO en de Raad zijn gestart. In het proces zijn er weinig tekortkomingen geconstateerd door het fonds. Het enige wat de Raad zich afvraagt is of de transitiedatum niet te ambitieus vastgesteld is. Vooralsnog lijkt de transitiedatum ambitieus, maar haalbaar.

Bevinding

Het bestuur voldoet niet aan de diversiteitseisen van de Code Pensioenfondsen. De Raad heeft echter ook geconstateerd dat er binnen een korte tijdsperiode veel termijnen van bestuurders verlopen. Aangezien de Raad hier een bestuurlijk continuïteitsrisico ziet, heeft de Raad het bestuur geadviseerd om het rooster van aftreden aan te passen zodat dit risico gemitigeerd wordt.

Aanbeveling

- Pas het rooster van aftreden op een dusdanige wijze aan het risico dat veel termijnen in eenzelfde periode aflopen gemitigeerd wordt. Zorg er vervolgens voor dat bij het aflopen van de termijnen dat er kandidaten opgesteld staan zodat de diversiteit binnen het bestuur verhoogd kan worden en het fonds minimaal aan de diversiteitseisen vanuit de Code Pensioenfondsen kan voldoen.

Financiële opzet

Het fonds dient een deugdelijke financiële opzet te hebben, die zodanig is dat de pensioenregeling toekomstbestendig kan worden uitgevoerd.

Algemeen

De voornaamste financiële doelstellingen van het fonds zijn:

- Het waarborgen van de opbouw van de pensioenaanspraken overeenkomstig de in het reglement vastgelegde bepalingen.
- Het minimaliseren van de kansen op een beleidsdekkingsgraad onder het (minimaal) vereist eigen vermogen, alsmede van de mate van een te lage beleidsdekkingsgraad.
- Het maximaliseren van het beleggingsrendement om toeslagen te kunnen realiseren.

Eens per twee jaar (zelfde periodiciteit als publicatie Prognosetafel) wordt gekeken of het onderzoeken van de grondslagen als wenselijk wordt geacht. Indien er tussentijds veranderingen plaatsvinden die de correctheid van de actuariële grondslagen en/of veronderstellingen in twijfel trekken, worden de desbetreffende grondslagen geëvalueerd.

Het jaar 2023 werd vooral gedomineerd door geopolitieke spanningen en een aangescherpt monetair beleid om de sterk oplopende inflatie het hoofd te bieden.

Dit werd gekenmerkt door hoge volatiliteit van de rente, waarbij de rente per saldo licht is gedaald. Mede door het garantiecontract en daarmee het relatief hoge afdekkingspercentage van het renterisico en het verder oplopen van de aandelenmarkten, is de dekkingsgraad opgelopen van 113,6% naar 118% bij gelijke actuariële grondslagen en uitgangspunten.

De Raad heeft kennis genomen van het uitvoerig onderzoek dat is gedaan om tot een voorstel te komen om met het aanwezige risicobudget optimaal invulling te geven aan het ambitieniveau van het fonds om het rendement te optimaliseren. De Raad is van mening dat deze optimalisering passend en verantwoord is.

Op grond van de ALM-studie 2022 heeft de beleggingsadviescommissie (BAC) een advies aan het bestuur voorgelegd om de mogelijkheid tot het nemen van meer beleggingsrisico in het vrije vermogen depot verder te onderzoeken om hiermee beter invulling te geven aan de ambitie. Na een zorgvuldig proces heeft het bestuur ingestemd met het advies om het belang in zakelijke waarden in het vrije depot in 2024 stapsgewijs te verhogen van 44% naar 65% en hiertoe het mandaat aan de BAC te geven, voor zover er geen sprake is van een beleidswijziging.

Aanbeveling

- Indien de BAC besluit om de allocatie naar meer zakelijke waarden te pauzeren, of te wijzigen om reden van beursontwikkelingen of nieuwe Wtp-inzichten, doet de Raad de aanbeveling dit alleen te besluiten op grond van een kwalitatieve en kwantitatieve onderbouwing, met goedkeuring van het bestuur.

VERANTWOORDING EN TOEZICHT

Beleggingsbeleid en vermogensbeheer

Een pensioenfonds dient een beleggingsbeleid te hebben dat in overeenstemming is met de verplichtingen van het fonds en de risicohouding. De beleggingsmandaten dienen in overeenstemming te zijn met het opgestelde beleid.

Algemeen

Het fonds hanteert in haar strategie een rendementsdoelstelling met een benodigd overrendement van 2%, gelijk aan de lange termijnverwachting voor de prijsinflatie. Het bestuur volgt in overeenstemming met de Code Pensioenfondsen de ‘prudent person’ regel (artikel 135 Pensioenwet) met als doel te acteren als een ‘goed huisvader’ in het belang van alle aanspraak- en pensioengerechtigden waarbij zorgvuldige afweging plaatsvindt binnen de context van toekomstscenario’s, waarbij bovenmatig risico wordt vermeden. Dit betreft naast de kwaliteit van de beleggingen ook de onderbouwing van het beleid en de kwaliteit van de inbedding van processen.

De Raad constateert een gedegen en consistent beleggingsproces, met duidelijke verantwoordelijkheden en taken om de kwaliteit te borgen. Het bestuur, de BAC en de IRM-commissie, mede ondersteund door externe beleggingsadviseurs en de vermogensbeheerder hebben elk een eigen rol in beleidsbepaling, advies, aansturing, controle en uitvoering, zoals opgenomen in het beleggingsproces.

Strategische herallocatie

Gelet op het strategische karakter om vanuit het aanwezige risicobudget meer gelden te alloceren naar zakelijke waarden, verwijzen wij naar de voorgaande paragraaf financiële opzet.

Fusie Aegon / a.s.r.

In 2023 heeft er een overname plaatsgevonden van Aegon Nederland door a.s.r.

De Raad heeft geconstateerd dat de BAC de integratie zorgvuldig heeft gemonitord door de gerelateerde risico’s te identificeren en te monitoren en hierover te rapporteren. Los van de verscherpte aandacht op de overgang van systemen, lijkt de integratie verder zonder problemen te verlopen. Punt van aandacht blijft het personele risico, waarbij het risico aanwezig is dat er een groot verloop van personeel kan plaatsvinden die de continuïteit van uitvoering in gevaar kan brengen.

ESG-beleid

Het bestuur onderkent de gevaren die wereldwijde klimaatverandering met zich brengt en de mogelijke impact op de beleggingsportefeuille van het fonds, getuige ook de investment belief “duurzaamheid is belangrijk”.

In 2023 heeft het fonds zich gecommitteerd aan artikel 8 SFDR, ingaande per 1 januari 2024, en zijn er grote stappen gezet om vanuit beleid en wet- en regelgeving hier invulling en vervolg aan te geven.

Voor het komende jaar is het van belang om mede vanuit een ALM verder inzicht te krijgen in door DNB geformuleerde klimaat stresstests scenario’s en andere risico’s op het gebied van ecologie, sociaaleconomische omstandigheden en governance die relevant zijn in het kader van ESG-risicobeheer en inzichtelijk te maken hoe ESG-risico’s impact (kunnen) hebben op rendement en reputatie van het fonds.

Aanbeveling

- De aanbeveling om de Social Development Goals (SDG) die voor het fonds belangrijk zijn verder te formuleren en middels stresstests scenario’s inzichtelijk te maken hoe ESG-risico’s impact (kunnen) hebben op rendement en reputatie van het fonds.

Risicomanagement

Algemeen

Het bestuur van het fonds is zich bewust van de risico’s en zorgt voor een goede organisatie van een integraal risicomanagement. De Raad constateert dat binnen het fonds voldoende aandacht is voor risicomanagement en dat de functie en bevindingen vanuit de Integrale Risicomanagement (IRM)-commissie tot de juiste aandacht en scherpheid leiden. Mede in lijn met de aanbevelingen van vorig jaar is er veel aandacht geweest op de thema’s ESG en datakwaliteit en is het beleid, uitvoering en monitoring van het integraal risicomanagement dusdanig aangescherpt dat het bestuur hiermee in control is ter voorkoming van financiële- en niet financiële risico’s.

VERANTWOORDING EN TOEZICHT

Na het besluit eind 2022 om het CWO-traject te stoppen, is in 2023 veel aandacht besteed om het Wtp-traject op te starten. De Raad constateert dat, ondanks het wat later opstarten van dit proces t.o.v. de markt, het bestuur het been heeft bijgetrokken en in controle is met de procesgang. De Raad constateert een goede projectaanpak, waarbij sociale partners en de diverse bestuurlijke gremia tijdig en volledig betrokken worden voor draagvlak en besluitvorming binnen een strakke projectplanning.

Iedere drie jaar dient het fonds, net als ieder ander pensioenfonds, een Eigen Risicobeoordeling (ERB) uit te voeren om aan te tonen dat het fonds voldoende in control is. Deze staat voor het Molenaarspensioenfonds in 2024 weer gepland.

Van belang wordt of met de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel of de korte termijn Wtp- uitgangspunten risico's met zich meebrengen ten opzichte van de huidige lange termijn-uitgangspunten.

Aanbeveling

- De Raad doet de aanbeveling om binnen het geplande ERB onderzoek nader stil te staan bij verschillende Wtp-risico's zoals:
 1. Dekkingsgraadrisico bij het moment van invaren.
 2. Uitvoeringsrisico op volledigheid, juistheid en tijdigheid.
 3. Reputatie en juridische risico's bij discussie en/of claims.

Uitbesteding

Een fondsbestuur dient een beleid te hebben met betrekking tot de uitvoering van activiteiten door derden. De selectiecriteria voor partijen waaraan werkzaamheden worden uitbesteed dienen helder te zijn alsmede de overwegingen die geleid hebben tot de keuze voor een bepaalde partij. Ook ingeval van uitbesteding dient het bestuur in control te zijn. De samenwerking met partijen (met inbegrip van adviseurs en bestuursondersteuning) waaraan werkzaamheden worden uitbesteed, dient op regelmatige basis te worden geëvalueerd.

De samenwerking met de uitbestedingspartijen verloopt over het algemeen goed. De reguliere werkzaamheden van Appel Pensioenuitvoering zijn onder controle. Er wordt hard gewerkt door alle partijen aan voorbereidingen van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Het bestuur moet echter waakzaam zijn voor de tijdlijnen en indien nodig een uitwijkmogelijkheid verkennen.

Aanbeveling

- De Raad beveelt aan om de tijdslijnen goed in de gaten te houden en indien nodig actie te ondernemen of naar uitwijkmogelijkheden te kijken.

Communicatie

Het fondsbestuur zorgt voor een adequaat communicatiebeleid, dat bij het fonds past. De persoonlijke pensioeninformatie moet toegankelijk zijn en het beleid dient er tevens op gericht te zijn deelnemers meer pensioenbewust te maken. De effectiviteit van de communicatie wordt periodiek gemeten.

Algemeen

Het communicatiebeleid en -plan van het fonds zijn helder en brengen de doelstellingen goed in beeld om de deelnemers goed en adequaat te informeren en het draagvlak te vergroten. De communicatie rond het Wtp-traject is complex en het zal een uitdaging zijn om dit effectief naar de deelnemers te communiceren. Dit was in 2023 een speerpunt en zal ook voor 2024 een aandachtspunt van de Raad blijven.

De raad van toezicht

Ronald Waals

Martine Menko

Tarik Uçar

VERANTWOORDING EN TOEZICHT

Reactie van het bestuur op het rapport van de Raad van Toezicht

Het bestuur bedankt de Raad van Toezicht voor het rapport over 2023. De constructieve samenwerking tussen de Raad van Toezicht en het bestuur is van groot belang om tot een positieve uitkomst te komen voor de deelnemers van het pensioenfonds. Het bestuur bedankt de Raad voor de verstrekte goedkeuringen in het verslagjaar en de gegeven adviezen aan het bestuur. Door een kritische houding van de Raad van Toezicht kan het bestuur komen tot verbetering van processen en besluitvorming. De Raad van Toezicht heeft de bevindingen uit zijn rapport met het bestuur besproken.

Belangrijke aandachtspunten voor het bestuur zijn diversiteit en bestuurlijke invulling, een deugdelijke financiële opzet, het beleggingsbeleid, maatschappelijk verantwoord beleggen, risicomanagement, uitbesteding en communicatie. Het bestuur zal de Raad van Toezicht proactief blijven meenemen op deze onderwerpen. Het bestuur bedankt de Raad van Toezicht voor de gedane aanbevelingen en beraadt zich in 2024 over de wijze van opvolging van deze aanbevelingen. Zoals gebruikelijk zal het bestuur hierover terugkoppeling geven aan de Raad van Toezicht.

Rijswijk, 24 juni 2024

Het Bestuur

JAARREKENING

BALANS PER 31 DECEMBER

Balans per 31 december

Na voorgestelde bestemming van het saldo van baten en lasten

		31-12-2023	31-12-2022
Activa	Ref.		
Beleggingen voor risico pensioenfonds	1		
Vastgoedbeleggingen		-	-
Aandelen		196.363	162.459
Vastrentende waarden		245.459	205.485
Overige beleggingen		53	-
		441.875	367.945
Herverzekeringsdeel technische voorz.	2	175.626	172.907
Vordering op Zwitserleven	2	139	156
Vorderingen en overlopende activa	3	6.459	6.676
Overige activa			
Liquide middelen	4	2.331	7.076
Totaal activa		626.430	554.761
Passiva			
Stichtingskapitaal en reserves	5		
Algemene reserve		22.481	2.223
Reserve algemene risico's		72.725	63.829
		95.206	66.052
Technische voorzieningen			
Technische voorziening pensioenverplichtingen	6	529.404	484.224
Technische voorziening excassokosten		-	-
		529.404	484.224
Overige beleggingen	1	-	3.158
Overige voorzieningen	7	545	610
Overige schulden en overlopende passiva	8	1.275	716
Totaal passiva		626.430	554.761

BALANS PER 31 DECEMBER

	31-12-2023	31-12-2022
Actuele dekkingsgraad	118,0%	113,6%
Beleidsdekkingsgraad	118,4%	114,0%

STAAT VAN BATEN EN LASTEN

Staat van baten en lasten

		2023	2022
	Ref.		
Baten			
Premiebijdragen			
(van werkgevers en werknemers)	9	31.735	30.704
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	10	46.540	-169.222
Uitkeringen en winstaandeel uit hoofde van herverzekering	11	8.105	7.056
Overige baten	12	48	2
		86.428	-131.460
Lasten			
Pensioenuitkeringen	13	10.643	10.018
Pensioenuitvoeringskosten	14	2.847	2.504
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds	15		
Pensioenopbouw		23.051	34.625
Indexering en overige toeslagen		3.804	10.278
Rentetoevoeging		16.188	-3.380
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten		-11.000	-10.287
Wijziging marktrente		15.346	-223.413
Wijziging actuariële grondslagen		2	6.281
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		-1.583	501
Overige mutaties		-628	-1.072
		45.180	-186.467
Mutaties technische voorziening excasso		-	-6.199
		45.180	-192.666
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorziening	16	-2.719	81.270
Mutatie vordering op Zwitserleven	16	17	66
Mutatie overige voorzieningen	17	-65	-78
Saldo overdracht van rechten voor risico pensioenfonds	18	1.297	-507
Herverzekeringen	19	73	74
Overige lasten	20	0	2
		57.275	-99.318
Saldo van baten en lasten		29.153	-32.142

STAAT VAN BATEN EN LASTEN

	2023	2022
Bestemming van het saldo van baten en lasten		
Algemene reserve	20.257	-12.173
Reserve algemene risico's	8.896	-19.969
	29.153	-32.143

STAAT VAN BATEN EN LASTEN

Resultaat naar bronnen

	Eigen beheer	Herverzekerd	Totaal
Per 31 december 2023			
Interest/beleggingsopbrengsten	35.799	-5.445	30.354
Sterfte	-22	623	601
Mutaties	-155	208	53
Premiëmarge	5.819	-1	5.818
Pensioenverbeteringen	-3.804	-	-3.804
Wijziging grondslagen	-2	-	-2
Wijziging rentetermijnstructuur	-8.741	-6.605	-15.346
Overig resultaat	259	8.502	8.761
	29.153	-2.718	26.435

	Eigen beheer	Herverzekerd	Totaal
Per 31 december 2022			
Interest/beleggingsopbrengsten	-167.148	1.211	-165.937
Sterfte	431	240	671
Mutaties	-137	60	-77
Premiëmarge	-6.697	-	-6.697
Pensioenverbeteringen	-10.278	-	-10.278
Wijziging grondslagen	-5.113	3.125	-1.988
Wijziging rentetermijnstructuur	155.792	69.312	225.104
Overig resultaat	1.008	7.323	8.331
	-32.142	81.271	49.129

KASSTROOMOVERZICHT

Kasstroomoverzicht

	2023	2022
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Ontvangen premies	31.364	30.350
Ontvangen waardeoverdrachten	-296	1.376
Ontvangen uitkeringen van herverzekeraars	8.105	7.056
Overig	434	94
	39.608	38.877
Uitgaven		
Pensioenuitkeringen	10.008	10.591
Premies herverzekering	73	74
Overdracht van rechten	830	882
Pensioenuitvoeringskosten	2.844	2.504
Overig	-	2
	13.756	14.053
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	25.852	24.824
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Verkopen en aflossingen van beleggingen	17.086	145.178
Directe beleggingsopbrengsten	2.495	2.792
	19.581	147.970
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-45.325	-171.557
Kosten van vermogensbeheer	-1.596	-1.758
Overige ontvangsten en uitgaven inzake beleggingen	-3.256	2.002
	-50.178	-171.313
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	-30.597	-23.344
Netto kasstroom	-4.745	1.479
Liquide middelen per 1 januari	7.076	5.598
Liquide middelen per 31 december	2.331	7.076
Mutatie liquide middelen	-4.745	1.479

TOELICHTING OP DE BALANS

Toelichting op de grondslagen

ALGEMEEN

Inleiding

Het doel van het MPF, statutair gevestigd te Amsterdam (hierna het 'fonds'), ingeschreven in het handelsregister onder nummer 41149465, is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden; tevens verstrekt het fonds uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Deze doelstelling is nader uitgewerkt in onder andere de statuten, het pensioenreglement, de uitvoeringsovereenkomst en de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota van MPF. Het fonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling van de in de sector Graanbe- en verwerkende industrie aangesloten werkgevers.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving in het bijzonder Richtlijn 610. De bedragen opgenomen in de jaarrekening zijn vermeld in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven. De in de tabellen opgenomen getallen zijn afgeronde bedragen. Door afronding kan het voorkomen dat de totalen niet geheel overeenstemmen met de som van de afzonderlijke getallen.

Het bestuur heeft op 24 juni 2024 de jaarrekening opgemaakt.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaand jaar.

Schattingswijzigingen

In 2023 zijn er geen wijzigingen geweest ten opzichte van het voorgaande jaar.

UFR wijziging per 1 januari 2023

De technische voorzieningen zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van DNB per 31 december 2022 en de factoren zoals genoemd in de grondslagen bij de jaarrekening. Tot en met 2020 werd deze vanaf een duur vanaf 20 jaar gebaseerd op het voortschrijdend 120- maands gemiddelde van de 20-jaars forward rente, zodat de forward rentes geleidelijk naar het niveau van de UFR toegroeien. Deze methodiek werd met ingang van 2021 aangepast naar een duur van 30 jaar met een overgangsperiode van vier jaar. Ultimo 2022 werd gemiddeld tussen deze varianten.

In november 2022 heeft de Commissie Parameters een hernieuwd advies uitgebracht waardoor de UFR-rente gewijzigd is in het 120-maandsgemiddelde van de 50-jaars forward rente. Dit advies is overgenomen en wordt per 1 januari 2023 direct geïmplementeerd zonder overgangsregeling. In het jaarwerk 2023 wordt deze wijziging aan het einde van het jaar genomen; het effect van de nieuwe UFR per 1 januari 2023 is een afname van de TV ultimo 2023 met € 2,1 miljoen. Het effect op de dekkinggraad is een toename van 0,04%.

ALGEMENE GRONDSLAGEN

Continuïteit

De jaarrekening is opgesteld uitgaande van continuïteitsbeginsel.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting

TOELICHTING OP DE BALANS

niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief transactiekosten, provisies, valutakoersverschillen e.d., worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

	31-12-2023	31-12-2022
USD	1,10	1,07
GBP	0,87	0,89
JPY	156,25	140,56

TOELICHTING OP DE BALANS

SPECIFIEKE GRONDSLAGEN

Beleggingen voor risico fonds

Algemeen

In overeenstemming met de Pensioenwet worden beleggingen gewaardeerd tegen reële waarde. Overlopende activa en passiva alsmede liquiditeiten vermogensbeheer worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Het verschil tussen reële waarde en nominale waarde is bij deze activa en passiva in het algemeen gering.

Participaties in beleggingsfondsen, die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor die soort beleggingen (doorkijkprincipe).

Financiële instrumenten worden gebruikt ter afdekking van beleggingsrisico's en het realiseren van het vastgelegde beleggingsbeleid. De derivatenposities zijn opgenomen als een afzonderlijke beleggingscategorie. Derivaten die deel uitmaken van een beleggingsfonds zijn opgenomen in de beleggingscategorie waarin dit beleggingsfonds is gerubriceerd.

De liquide middelen die deel uitmaken van de onderliggende fondsen in aandelen, vastrentende waarden en vastgoed zijn bij de betreffende beleggingscategorie vermeld. Conform de aanbeveling van de Raad voor de Jaarverslaggeving worden participaties met een beleggingskarakter niet aangemerkt als een groepsmaatschappij en/of deelneming.

Reële waarde

De beleggingen van het fonds worden gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum. Voor een deel van de financiële instrumenten van het fonds kan gebruik worden gemaakt van genoteerde marktprijzen. Derivaten worden gewaardeerd door gebruik te maken van netto contante waarde berekeningen. Bepaalde instrumenten, zoals participaties in beleggingsfondsen worden gewaardeerd door gebruik te maken van de intrinsieke waarde. Het is gebruikelijk en mogelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor financiële instrumenten zoals beleggingsvorderingen en -schulden geldt dat de boekwaarde de reële waarde benadert als gevolg van het korte termijn karakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de reële waarde.

Vastgoedbeleggingen

Vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde per 31 december van het boekjaar. Voor niet beursgenoteerde participaties en deelnemingen in onroerende zaken maatschappijen is dit de berekende intrinsieke waarde die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Aandelen

Aandelen, waaronder tevens converteerbare obligaties zijn begrepen, worden gewaardeerd tegen de beurskoers. Voor niet-beursgenoteerde participaties in aandelenfondsen is dit de intrinsieke waarde, die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Vastrentende waarden

Vastrentende waarden worden gewaardeerd tegen reële waarde inclusief opgelopen rente. Van beursgenoteerde vastrentende waarden is dit de beurswaarde per balansdatum. Voor niet beursgenoteerde participaties in vastrentende waardenfondsen is dit de intrinsieke waarde, die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Overige beleggingen

Hieronder worden de liquide middelen met betrekking tot beleggingsactiviteiten, beleggingsdebiteuren en -crediteuren verantwoord. Overige beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Het herverzekeringsdeel technische voorzieningen betreffende de volgende aanspraken. De aanspraken van de basis en aanvullende regeling vallen binnen een garantiecontract zonder winstdeling; deze aanspraken worden voor volledige rekening en risico van Aegon door Aegon als onderdeel van hun verzekeringsportefeuille geadministreerd. De aanspraken opgebouwd voor 1-1-2003 vallen ook binnen een garantiecontract. Deze aanspraken worden ook voor rekening en risico van Aegon geadministreerd in depot 1. Hierop was tot 31-12-2005 naast interestwinstdeling ook een winstdeling op kansstelsels van toepassing;

TOELICHTING OP DE BALANS

De aanspraken opgebouwd op of na 1-1-2003 en voor 1-1-2006 vallen ook binnen een garantiecontract. Deze aanspraken worden ook voor rekening en risico van Aegon geadmistreerd in depot 2. Hierop was tot 31-12-2005 naast interestwinstdeling ook een winstdeling op kansstelsels van toepassing.

Met ingang van 2016 zijn de depots 1 en 2 samengevoegd.

De marktwaarde van de vordering op de herverzekeraar is op identieke wijze bepaald als de marktwaarde van de voorziening pensioenverplichtingen voor rekening en risico van het pensioenfonds.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij de eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na de eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Overige activa

Hieronder worden de liquide middelen opgenomen voor zover dit banktegoeden betreft welke onmiddellijk opeisbaar zijn. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen.

Stichtingskapitaal en reserves

Algemeen

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het fonds en risico deelnemers en overige technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen. In de toelichting wordt opgenomen het krachtens de Pensioenwet minimaal vereiste eigen vermogen volgens de in het Besluit financieel toetsingskader (FTK) voorgeschreven berekeningsmethodiek als het surplus vermogen.

Algemene reserve

Deze reserve is dat deel van het vermogen dat resteert nadat via de resultaatbestemming de vereiste reserves, waaronder de reserve algemene risico's, op het gewenste niveau zijn gebracht.

Het streven is om een reserve aan te houden die minimaal gelijk is aan het gesteld vereist eigen vermogen op basis van het Financieel Toetsingskader. Het gesteld vereist vermogen wordt bepaald op basis van de standaardmethode voorgeschreven door DNB. Omdat het bestuur actief belegt kan het vereist eigen vermogen niet worden bepaald aan de hand van de standaardmethode zoals beschreven door DNB. Voor het zakelijke waardenrisico (S2), het grondstoffenrisico (S4) en het kredietrisico (S5) moeten door het actieve beheer van de beleggingsfondsen hogere schokken worden opgevangen. Deze hogere schokken worden berekend met behulp van zogenaamde tracking errors (afwijkingen ten opzichte van de benchmark). Er is geen sprake van een maximering van de algemene reserve.

Solvabiliteit

DNB heeft aangegeven dat het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen bij het MPF alleen op het niveau van het fonds als geheel mogen worden bepaald. Daarbij worden zowel het minimaal vereist eigen vermogen als het vereist eigen vermogen per onderdeel vastgesteld en vervolgens getotaliseerd.

Het vereist eigen vermogen dient minstens gelijk te zijn aan het minimaal vereist eigen vermogen. Als het vereist eigen vermogen dus lager is dan het minimaal vereist eigen vermogen wordt het vereist eigen vermogen gelijkgesteld aan het minimaal vereist eigen vermogen.

Reserve algemene risico's

In de jaarrekening is aansluiting gezocht bij de uitkomsten van het vereist eigen vermogen in de evenwichtssituatie door het vormen van een reserve algemene risico's. De reserve algemene risico's dient onder meer ter opvang van een mogelijke waardedaling van de beleggingen.

TOELICHTING OP DE BALANS

Teneinde de reserve algemene risico's op het gewenste niveau te brengen, wordt jaarlijks een deel van het saldo van de rekening van baten en lasten toegevoegd of onttrokken. De hoogte van de benodigde reserve algemene risico's wordt bepaald door het bestuur van het fonds.

Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

De voorziening pensioenverplichtingen is gelijk aan de contante waarde van de aanspraken welke volgens de reglementaire bepalingen op de balansdatum zijn verworven. Bij de berekening zijn de volgende grondslagen gehanteerd.

Rekenrente

De gehanteerde rente is gebaseerd op de rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door de DNB. Die rentetermijnstructuur wordt door de DNB geconstrueerd op basis van de euro swapcurve, met toepassing van de Ultimate Forward Rate (UFR).

Overlevingstafels

De overlevingskansen worden ontleend aan de Prognosetafel AG 2022.

Ervaringssterfte

De levensverwachting is gebaseerd op inkomensniveau, ervaringscijfers 2020 (CBS-data 'Sterfte naar leeftijd, bedrijfssector en jaarbedrag uit loon, winst en pensioen, periode 2006-2017'): De ervaringssterfte wordt daarbij gebaseerd op een naar voorziening voor risico fonds gewogen gemiddelde ervaringssterfte bij een bepaalde inkomensgroep.

Partnerfrequentie

Er gelden leeftijdsafhankelijke frequenties voor zowel mannen als vrouwen. De partnerfrequentie tot de 68-jarige leeftijd is gebaseerd op de partnerfrequenties "CBS 2016, inclusief samenwonend", met een frequentie van 100% op de leeftijd 68 jaar met de mogelijkheid tot uitruil van het partnerpensioen. Voor deelnemers met een ingegaan ouderdomspensioen wordt de werkelijke burgerlijke staat aangehouden.

Partnerpensioen

Er wordt verondersteld dat de partner drie jaar jonger is dan de mannelijke verzekerde en drie jaar ouder is dan de vrouwelijke verzekerde.

Wezenpensioen

Voor de dekking van niet ingegaan wezenpensioen zijn de technische voorzieningen voor latent partnerpensioen behorende bij niet ingegaan ouderdomspensioen met 0,5% verhoogd.

Kosten

Ter dekking van toekomstige kosten is in de voorziening pensioenverplichtingen een opslag van 3,0% opgenomen.

Voorziening uitlooprisico PVD

Vanaf 1 januari 2011 kent het fonds een stop-loss herverzekering voor het arbeidsongeschiktheidsrisico, waarbij slechts de totale schade wordt vergoed indien die het "eigen behoud" overschrijdt. Er is sprake van uitlooprisico. De uitlooperperiode beslaat maximaal twee jaar, de wachttijd vanaf de eerste ziekte dag tot mogelijke ingang van een WIA-uitkering. De voorziening hiervoor wordt gesteld op de laatste twee jaarpremies die met dit risico zijn gemoeid.

Technische voorziening excassokosten

Het bestuur stelt de vordering op Aegon gelijk aan de herverzekerde voorziening (inclusief 2,5% opslag). Daarnaast is er een extra voorziening opgenomen ter grootte van 3% van de netto herverzekerde voorziening, welke in de voorziening eigen beheer is opgenomen.

Overige voorzieningen

Spaarfonds gemoedsbezwaarden

Voor deelnemers die als gemoedsbezwaarden staan geregistreerd is in het spaarfonds opgenomen het totaal aan ingelegde bedragen verhoogd met een jaarlijks vast te stellen rendement. Dit jaarlijks vast te stellen rendement, minimaal 0%, is gelijk aan het voortschrijdend gemiddelde rendement van het fonds van de vijf jaren voorafgaand aan het verslagjaar, verminderd met 0,5%.

TOELICHTING OP DE BALANS

Voorziening toekomstige administratiekosten slapers VUT Graan

Eind 2009 is bij de vereffenaars van de VUT Graan een verzoek ingediend om een compensatie te ontvangen voor de toekomstige administratiekosten van de slapers binnen het MPF met alleen prepensioenaanspraken. Het betreft een groep van ongeveer 2.900 slapers, die tussen 1 januari 1996 en 1 januari 2003 een dienstverband hebben gehad met een vanaf 1 januari 2003 gedispenseerde werkgever en waarvan het dienstverband met deze werkgever vóór 1 januari 2003 was beëindigd.

Omdat deze slapers aanspraken hadden opgebouwd binnen de VUT FUR, hebben zij per 1 januari 2003 een aanspraak ontvangen als gevolg van de opheffing van de VUT Graan. Omdat echter alleen voor de actieve deelnemers per 1 januari 2003 een verrekening heeft plaatsgevonden met de gedispenseerde werkgevers, werden de aanspraken voor deze groep deelnemers toegekend binnen het MPF.

De vereffenaars van de VUT Graan hebben op basis van het verzoek een bedrag ter compensatie van de toekomstige administratiekosten voor deze groep slapers toegekend van € 1.250. De gemiddelde resterende duur van deze groep deelnemers bedraagt circa 17,5 jaar. Vandaar dat is besloten om dit bedrag op te nemen in een voorziening en gelijkmatig gedurende een periode van 17,5 jaar vrij te laten vallen.

Overige schulden en overlopende passiva

Alle schulden en overlopende passiva hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

Algemeen

Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorzieningen pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen van (werkgevers en werknemers)

Onder premiebijdragen wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. De premiebaten in het boekjaar zijn gebaseerd op de voorlopige loonsomopgaven van de werkgevers, tenzij definitieve loonsomopgaven al zijn verwerkt in dat boekjaar.

Beleggingsresultaten

(In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als indirecte beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. Aankoopkosten zijn verwerkt in de reële waarde van de beleggingen. Verkoopkosten worden verantwoord als onderdeel van de herwaarderingen.

Directe beleggingsopbrengsten

De directe beleggingsopbrengsten hebben betrekking op opbrengsten uit beleggingsfondsen, interest en dividenden onder aftrek van de aan de beleggingen toe te rekenen kosten, alsmede de huren verminderd met de exploitatiekosten.

Uitkeringen uit hoofde van herverzekering

Hieronder zijn opgenomen de uitkeringen uit hoofde van de herverzekering van het overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico. Tevens zijn hieronder opgenomen de vergoede uitkeringen uit hoofde van het garantiecontract.

TOELICHTING OP DE BALANS

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

Hieronder zijn opgenomen de door het fonds in het boekjaar toe te rekenen werkelijke kosten.

Mutatie technische voorzieningen voor risico pensioenfondsen

Onder dit hoofd opgenomen mutaties van de technische voorzieningen hebben betrekking op de toe- en afnamen van het aandeel van de herverzekeraars in de technische voorzieningen.

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariel berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

Indexering en overige toeslagen

De onder dit hoofd opgenomen toename van de voorziening betreft het effect van indexering en overige toeslagen op de voorziening.

Rente

De rentetoevoeging vindt plaats op basis van de nominale rente bij een looptijd van 1 jaar zoals opgenomen in de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur van ultimo vorig boekjaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de technische voorziening. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen in de verslagperiode.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Onder dit hoofd zijn de actuariële inkomende en uitgaande waardeoverdrachten opgenomen.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de actuele waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt hieronder verantwoord.

Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen

De onder dit hoofd opgenomen mutaties van de voorziening hebben betrekking op de actuariële kanssystemen.

Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Onder dit hoofd opgenomen mutaties van de technische voorzieningen hebben betrekking op de toe- en afnamen van het aandeel van de herverzekeraars in de technische voorzieningen.

Saldo overdrachten van rechten

Hieronder zijn opgenomen de aan het verslagjaar toe te rekenen overdrachtswaarde van de overgenomen respectievelijk overgedragen pensioenaanspraken.

Premies herverzekering

Herverzekering overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico

Ter dekking van de risico's van overlijden en arbeidsongeschiktheid heeft het fonds een stop-loss herverzekering gesloten bij Zwitserleven te Amstelveen. Hierbij is voor elk contractjaar van 2023 tot en met 31 december 2027 een eigen behoud van toepassing ter grootte van 125% van de jaarlijkse herverzekeringspremie indien de risico's volledig op individuele basis zouden zijn herverzekerd. Voor het arbeidsongeschiktheidsrisico geldt een wachttijd van twee jaar.

TOELICHTING OP DE BALANS

Overige baten en lasten

De overige baten en lasten worden opgenomen voor de aan het verslagjaar toe te rekenen bedragen.

GRONDSLAGEN KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is opgesteld overeenkomstig de directe methode. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

TOELICHTING OP DE BALANS

Toelichting op de balans

Activa

1. Beleggingen voor risico fonds

Verloopoverzicht per beleggingscategorie

	Vastgoed beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2023	-	162.459	205.485	-3.158	364.787
Aankopen	-	4.981	40.344	-	45.325
Verkopen	-	-4.535	-11.018	-	-15.553
Overige mutaties	-			3.211	3.211
Herwaardering	-	33.458	10.647	-	44.105
Totaal per 31 december 2023	-	196.363	245.459	53	441.876

	Vastgoed beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2022	15.583	211.215	285.045	39	511.882
Aankopen	-	22.669	149.509	-	172.178
Verkopen	-15.343	-29.217	-167.502	-	-212.062
Overige mutaties	42	-	-	-3.198	-3.156
Herwaardering	-283	-42.208	-61.567	-	-104.058
Totaal per 31 december 2022	-	162.459	205.485	-3.158	364.787

Uitsplitsing actuele waarde naar waarderingsmethode

Schattingen van de actuele waarde zijn een momentopname, gebaseerd op de marktomstandigheden en de beschikbare informatie over het financiële instrument. Op basis van de verscheidenheid en gradaties in waarderingsmethoden dienen de beleggingen te worden ingedeeld naar vier verschillende waarderingsniveaus:

- Beleggingen met genoteerde marktprijzen worden verhandeld aan een effectenbeurs of betreffen liquide middelen. Hieronder vallen aandelen, obligaties, onderpanden.
- Onafhankelijke taxaties worden toegepast voor de waardering van onroerend goed in bezit van het fonds. Alle vastgoedobjecten worden jaarlijks getaxeerd door externe taxateurs waarvan de onafhankelijkheid ten opzichte van de waardering onbetwist is. De juistheid en volledigheid van de gebruikte informatie voor de taxatie wordt gecontroleerd.
- De netto contante waarde methode wordt bepaald door de te ontvangen kasstromen contant te maken op basis van de geldende marktrente. In de waardering is rekening gehouden met het oninbaarheidsrisico.
- Intrinsieke waarde: de marktwaarde ontleent aan de meest recente rapportages van de fundmanagers en de fund-to-fund managers. Deze rapportages zijn door een onafhankelijke accountant gecontroleerd. Beleggingen waarvan de waardering op basis van de intrinsieke waarde plaatsvindt, zijn in de tabel opgenomen onder 'Andere methode'.

De waardering van de beleggingen vindt plaats tegen reële waarde. Afgezien van de beleggingsvorderingen en -schulden zijn de beleggingen van het fonds gewaardeerd tegen reële waarde per balansdatum.

Het is over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de reële waarde.

TOELICHTING OP DE BALANS

Schattingen van de actuele waarde zijn een momentopname, gebaseerd op marktomstandigheden en de beschikbare informatie over het financiële instrument. Op basis van de verscheidenheid en gradaties in waarderingsmethoden dienen de beleggingen te worden ingedeeld naar vier verschillende waarderingsniveaus:

Overzicht ultimo 2023

	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	NCW berkeningen	Andere methode(n)	Totaal
Vastgoedbeleggingen	-	-	-	-	-
Aandelen	-	-	-	196.363	196.363
Vastrentende waarden	-	-	-	245.459	245.459
Overige beleggingen	-	-	-	-	-
	-	-	-	441.822	441.822

Overzicht ultimo 2022

	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	NCW berkeningen	Andere methode(n)	Totaal
Vastgoedbeleggingen	-	-	-	-	-
Aandelen	-	-	-	162.459	162.459
Vastrentende waarden	-	-	-	205.485	205.485
Overige beleggingen	-	-	-	-	-
	-	-	-	367.944	367.944

Het fonds heeft niet belegd in premie bijdragende ondernemingen en heeft geen beleggingen uitgeleend ('securities lending').

Aandelen

De aandelen kunnen als volgt worden gespecificeerd :

	31-12-2023	31-12-2022
Aandelenbeleggingsfondsen	196.363	162.459
Totaal per 31 december	196.363	162.459

Vastrentende waarden

De vastrentende waarden kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	31-12-2023	31-12-2022
Hypotheekfonds	44.517	62.637
Obligatiebeleggingsfondsen	200.942	142.847
Totaal per 31 december	245.459	205.485

Onder vastrentende waarden zijn eveneens de derivaten begrepen. Doel van deze derivaten is om de duration van de vastrentende waarden te verlengen.

TOELICHTING OP DE BALANS

Overige beleggingen

	31-12-2023	31-12-2022
Liquide middelen	3	-1.598
Nog af te wikkelen transacties	50	-1.560
Totaal per 31 december	53	-3.158

2. Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Specificatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen:

	31-12-2023	31-12-2022
Garantiecontracten met beleggingsdepot	162.730	160.011
Garantiecontracten zonder beleggingsdepot	12.896	12.896
	175.626	172.907
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen Zwitserven	139	156
Totaal per 31 december	175.765	173.064

In de herverzekerde depots zijn de volgende beleggingen opgenomen:

	31-12-2023	31-12-2022
Aandelen	19.940	16.619
Vastrentende waarden	80.430	86.086
Beleggingsvorderingen, -schulden en liq. middelen	602	592
Totaal per 31 december	100.971	103.297

De beleggingen zijn gewaardeerd conform de grondslagen van het herverzekeringscontract.

3. Vorderingen en overlopende activa

	31-12-2023	31-12-2022
Vorderingen op werkgevers (Premies)	5.454	5.044
Vordering op Aegon	997	1.591
waardeoverdrachten	-	30
Overige vorderingen	8	11
Totaal per 31 december	6.459	6.676

TOELICHTING OP DE BALANS

Bij de waardering van vorderingen wordt rekening gehouden met het risico van oninbaarheid door hiervoor een voorziening in aftrek te brengen op het saldo van de uitstaande vorderingen. Voor gelijksoortige posten met gelijksoortige risico's wordt gezamenlijk een schatting gemaakt van verliezen en risico's op balansdatum. Deze systematiek om de voorziening vast te stellen wordt gerekend tot de statische methode. Alle vorderingen hebben een looptijd van korter dan één jaar.

Specificatie vorderingen / premiedebiteuren:

	31-12-2023	31-12-2022
Werkgevers nog te ontvangen premies	2.789	2.544
Nog te factureren premie	2.665	2.500
Totaal per 31 december	5.454	5.044

4. Overige activa

	31-12-2023	31-12-2022
Betaalrekening ABN AMRO	2.331	7.076
Stand per 31 december	2.331	7.076

Onder de liquide middelen worden opgenomen die kasmiddelen en tegoeden op bankrekeningen die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn. ABN AMRO bank heeft bij S&P een lange termijn rating van A. Er zijn geen kredietfaciliteiten van toepassing.

TOELICHTING OP DE BALANS

Passiva

5. Stichtingskapitaal en reserves

Mutatieoverzicht eigen vermogen

	Stichtings- kapitaal	Algemene reserve	Reserve algemene risico's	Totaal
Stand per 1 januari 2022	-	14.396	83.798	98.194
Uit bestemming saldo van baten en lasten	-	-12.173	-19.969	-32.142
Totaal per 31 december 2022	-	2.223	63.829	66.052
Bestemming saldo van baten en lasten	-	20.257	8.896	29.153
Totaal per 31 december 2023	-	22.480	72.725	95.205

Bestemming saldo van baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds. Het voorstel resultaatbestemming 2023 is opgenomen in de staat van baten en lasten in de jaarrekening.

Solvabiliteit

	31-12-2023		31-12-2022	
		In %		In %
Pensioenvermogen	624.610	118,0	550.277	113,6
Af: Technische voorzieningen	529.404	100,0	484.224	100,0
Eigen vermogen	95.206	18,0	66.053	13,6
af: vereist eigen vermogen	72.725	13,7	63.873	13,2
Vrij vermogen	22.481	4,2	2.180	0,5
Minimaal vereist eigen vermogen	18.978	3,6	17.309	3,6
UFR Dekkingsgraad		118,0%		113,6%
Beleidsdekkingsgraad		118,4%		114,0%

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt het fonds gebruik van het standaardmodel. Het bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van het fonds. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen onder toelichting Risicobeheer en derivaten.

De dekkingsgraad is als volgt berekend: (Totale activa -/- schulden) / Technische voorzieningen * 100 in procenten.

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraad van de afgelopen 12 maanden. Als het eigen vermogen lager is dan het minimale vereiste eigen vermogen bevindt het fonds zich in een situatie van dekkingstekort. Indien het eigen vermogen lager is dan het vereiste eigen vermogen, maar wel tenminste gelijk is aan het minimale vereiste eigen vermogen, bevindt het fonds zich in een situatie van reservetekort.

TOELICHTING OP DE BALANS

In 2023 heeft de dekkingsgraad zich als volgt ontwikkeld:

Ontwikkeling dekkingsgraad	31-12-2023	31-12-2022
Beginstand	113,6%	114,5%
Premie	0,9%	-1,5%
Uitkeringen	0,3%	0,2%
Toeslagen / korting	-0,9%	-1,7%
Vervallen 3-maandsmiddeling in rentetermijnstruct.	0,0%	0,0%
Wijziging UFR	0,0%	0,0%
Wijziging rentetermijnstructuur	-3,5%	56,4%
Rendement	7,2%	-35,5%
Wijziging actuariële grondslagen	0,0%	-0,3%
Overig	0,3%	-18,5%
Eindstand	118,0%	113,6%

6. Technische voorzieningen voor risico fonds

Specificatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds:

	31-12-2023	31-12-2022
Voorziening pensioenverplichtingen	529.404	484.224
Technische voorziening excassokosten	-	-
Totaal per 31 december	529.404	484.224

Mutatieoverzicht technische voorziening pensioenverplichtingen

	Eigen beheer	Herverzekerd	Totaal
Stand per 1 januari 2023	311.316	172.908	484.224
Pensioenopbouw	23.050	1	23.051
Indexering en overige toeslagen	3.804	-	3.804
Rentetoevoeging	10.743	5.445	16.188
Ottrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-3.917	-7.083	-11.000
Wijziging marktrente	8.741	6.605	15.346
Wijziging actuariële grondslagen en methoden	2	-	2
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-164	-1.419	-1.583
Overige mutaties	203	-831	-628
Totaal per 31 december 2023	353.778	175.626	529.404

TOELICHTING OP DE BALANS

	Eigen beheer	Herverzekerd	Totaal
Stand per 1 januari 2022	422.712	254.178	676.890
Pensioenopbouw	34.625	-	34.625
Indexering en overige toeslagen	10.278	-	10.278
Rentetoevoeging	-2.199	-1.211	-3.410
Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-3.267	-7.195	-10.462
Wijziging marktrente	-155.792	-69.312	-225.104
Wijziging actuariële grondslagen en methoden	5.113	-3.125	1.988
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	626	-128	498
Overige mutaties	-780	-299	-1.079
Totaal per 31 december 2022	311.316	172.908	484.224

Voor een toelichting op de verschillende posten wordt verwezen naar de toelichting op de verschillende posten uit de staat van baten en lasten.

Specificatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds:

	31-12-2023		31-12-2022	
	Aantallen	Voorziening	Aantallen	Voorziening
Actieve deelnemers	3.377	213.788	3.371	194.879
Gewezen deelnemers	5.693	162.612	6.476	149.755
Pensioengerechtigden	2.571	135.843	2.499	124.073
Overigen	-	17.161	-	15.517
Totaal per 31 december	11.641	529.404	12.346	484.224

Mutatieoverzicht technische voorziening excassokosten

	31-12-2023	31-12-2022
Beginsaldo	-	6.199
Rente	-	-30
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-	-175
Wijziging marktrente	-	-1.691
Wijziging overige actuariële uitgangspunten	-	-4.293
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-	-3
Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen	-	-7
Eindsaldo	-	-

TOELICHTING OP DE BALANS

7. Overige voorzieningen

Spaarfonds gemoedsbezwaarden

	31-12-2023	31-12-2022
Beginsaldo	294	300
Rendement	7	-6
Eindsaldo	301	294

Voorziening toekomstige administratiekosten slapers VUT Graan

	31-12-2023	31-12-2022
Beginsaldo	316	388
onttrekking administratiekosten	-72	-72
Eindsaldo	244	316

8. Overige schulden en overlopende passiva

	31-12-2023	31-12-2022
Pensioenen	204	204
Te betalen kosten	262	386
Handelscrediteuren	650	106
Nog te betalen kosten vermogensbeheer	-	1
waardeoverdrachten	159	18
Totaal per 31 december	1.275	716

Specificatie pensioenen

	31-12-2023	31-12-2022
Vooruitontvangen premie	-	4
Belasting en sociale lasten	204	200
Totaal per 31 december	204	204

TOELICHTING OP DE BALANS

Specificatie te betalen kosten

	31-12-2023	31-12-2022
Advies en controle	72	61
Overige kosten	190	325
	262	386

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Risicobeheer en derivaten

In het jaarverslag is ingegaan op de risico's die het pensioenfonds loopt en op het beleid dat wordt gevoerd om deze risico's te beperken. Onderstaand treft u kwantitatieve risico-informatie aan. Met betrekking tot de kwantitatieve informatie is uitgegaan van het doorkijkprincipe, de informatie sluit hierdoor mogelijk niet aan op de jaarrekening. Het doorkijkprincipe geeft echter een beter inzicht in de risico's van het fonds. Indien de vergelijkende cijfers op basis van doorkijkprincipe zijn aangeleverd door de vermogensbeheerders zijn de vergelijkende cijfers aangepast.

Solvabiliteitsrisico

Het fonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het fonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de reële waarde van de pensioenverplichtingen. Het belangrijkste risico voor het fonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd.

Indien de solvabiliteit van het fonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het fonds de premie voor de onderneming en deelnemers moet verhogen en het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele toeslag van opgebouwde pensioenrechten. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

	31-12-2023	31-12-2022
Technische voorzieningen	529.404	484.224
Buffers:		
S1 Renterisico	16.781	15.896
S2 Risico zakelijke waarden	56.093	48.504
S3 Valutarisico	6.127	5.777
S5 Kredietrisico	11.510	10.011
S6 Verzekeringstechnische risico	11.739	10.542
S10 Actief beheerrisico	-	-
Diversificatie-effect	-29.525	-26.857
Totaal S vereiste buffers	72.725	63.873
Vereist vermogen (artikel 132- Pensioenwet)	602.129	548.097
Aanwezig vermogen (totaal activa - schulden)	624.471	550.277
Tekort / surplus	22.341	2.179

TOELICHTING OP DE BALANS

Beleid en risicobeheer

Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van deze risico's. Deze beleidsinstrumenten betreffen:

- Beleggingsbeleid
- Premiebeleid
- Herverzekeringsbeleid
- Toeslagbeleid.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruikgemaakt van ALM-studies. Een ALM-studie is een analyse van de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's.

De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in jaarlijks door het bestuur vast te stellen beleggingsrichtlijnen als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid moet plaatsvinden. Ze zijn gericht op het beheersen van de volgende belangrijkste (beleggings-) risico's. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van derivaten.

Marktrisico

Marktrisico omvat de mogelijkheden voor winst of verlies en omvat het renterisico, prijs(koers)risico en het valutarisico. De strategie van het fonds met betrekking tot het beleggingsrisico wordt bepaald door de beleggingsdoelstellingen zoals vastgelegd in het beleggingsplan. Het marktrisico wordt op dagelijkse basis beheerst door vermogensbeheerders in overeenstemming met de aanwezige beleidskaders en richtlijnen. De overall-marktposities worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur.

S1 Renterisico

Renterisico is het risico dat de waarden van de portefeuille vastrentende waarden (exclusief deposito's) en de Renterisico is het risico dat de waarden van de portefeuille vastrentende waarden (exclusief deposito's) en de pensioenverplichtingen veranderen als gevolg van ongunstige veranderingen in de marktrente.

Het fonds heeft een vaste renteafdekking, waarbij een deel van het renterisico wordt afgedekt. Per einde boekjaar 2023 bedroeg het niveau van de strategische renteafdekking 60% in het vrij vermogen depot en 100% afdekking in het herverzekerd depot. De rentegevoeligheid kan worden gemeten door middel van de duration. De duration geeft aan hoeveel procent bij benadering de reële waarde van een belegging of verplichting verandert bij een parallelle verschuiving van de rentecurve. Een hoge duration geeft een hoge gevoeligheid voor veranderingen in de rente weer.

	31-12-2023		31-12-2022	
	Balanswaarde	Duration	Balanswaarde	Duration
Duration van de vastrentende waarden in eigen beheer (excl. derivaten)	186.895	6,4	148.501	6,1
Duration van de vastrentende waarden in eigen beheer (incl. derivaten)	245.459	21,1	205.485	24,2
Duration van de (nominale) pensioenverplichtingen	529.404	20,5	484.224	20,9

Op balansdatum is de duration van de vastrentende waarden (exclusief derivaten) aanzienlijk korter dan de duration van de verplichtingen. Er is derhalve sprake van een zogenaamde "duration-mismatch". Dit betekent dat bij een rentestijging de waarde van de beleggingen minder snel daalt dan de waarde van de verplichtingen (bij toepassing van de actuele marktrentestructuur) daalt, waardoor de dekkingsgraad zal stijgen. Bij een rentedaling zal de waarde van de beleggingen minder snel stijgen dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad zal dalen.

TOELICHTING OP DE BALANS

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

	31-12-2023		31-12-2022	
Resterende looptijd ≤ 1 jaar	40.500	16,2%	-17.197	-9,2%
Resterende looptijd > 1 jaar en < 5 jaar	-118.215	-47,2%	-103.203	-55,2%
Resterende looptijd ≥ 5 jaar	328.275	131,0%	307.346	164,4%
Saldo	250.560	100,0%	186.946	100,0%

In bovenstaand overzicht van de resterende looptijden van vastrentende waarden is rekening gehouden met het effect van renteswaps. Met een renteswap wordt doorgaans een korte rente geruild voor een lange rente om renterisico van de pensioenverplichtingen af te dekken. De getoonde bedragen zijn gebaseerd op basis van doorkijk ('look through') informatie.

S2 Risico zakelijke waarden

Prijsrisico

Prijsrisico is het risico van waarde wijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen, die wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen actuele waarde waarbij waarde wijzigingen onmiddellijk in het saldo van baten en lasten worden verwerkt, zijn alle wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat. Het prijsrisico kan worden gemitigeerd door diversificatie. In aanvulling hierop kan het prijsrisico worden gehedged door het gebruik van afgeleide financiële instrumenten (derivaten), zoals opties en futures.

Voor de diversificatie inzake het soort belegging (zakelijke waarde, vastrentend en dergelijke) verwijzen wij naar de toelichting op de balans, punt 1: beleggingen voor risico fonds. Tevens verwijzen wij naar de diverse overige tabellen in deze risicoparagraaf waarin wordt aangegeven hoe de beleggingsportefeuille is gediversifieerd naar sector en regio.

S3 Valutarisico

Valutarisico is het risico van waarde wijzigingen door de ontwikkeling van de waarde van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Het totaalbedrag dat niet in euro's is belegd bedraagt ultimo 2023 circa 44% (2022: 43%) van de beleggingsportefeuille. De vreemde valutapositie voor en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

	31-12-2023			31-12-2022		
	Voor afdekking	Valuta derivaten	Netto positie (na)	Voor afdekking	Valuta derivaten	Netto positie (na)
Euro	252.361	151.358	403.719	210.148	121.432	331.580
USD	145.172	-133.865	11.307	112.467	-104.484	7.983
GBP	5.882	-7.034	-1.151	6.279	-6.257	22
JPY	11.115	-10.561	554	9.564	-8.945	619
Overig	35.050	287	35.338	32.029	-	32.029
Saldo	449.581	186	449.767	370.487	1.746	372.233

S5 Kredietrisico

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het fonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het fonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC) derivatenposities worden aangegaan en aan bijvoorbeeld herverzekeraars. Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het fonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor het fonds financiële verliezen lijdt.

TOELICHTING OP DE BALANS

Beheersing vindt plaats door het stellen van limieten aan tegenpartijen op totaalniveau, dat wil zeggen met inachtneming van alle posities die een tegenpartij heeft jegens het fonds; het vragen van extra zekerheden zoals onderpand en dergelijke bij hypothecaire geldleningen en het uitlenen van effecten; het hanteren van prudente verstrekkingnormen bij hypothecaire geldleningen.

Ter afdekking van het settlementrisico wordt door het fonds enkel belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementstelsel functioneert. Voordat in nieuwe markten wordt belegd, wordt eerst onderzoek gedaan naar de waarborgen op dit gebied. Met betrekking tot niet-beursgenoteerde beleggingen, met name OTC-derivaten, wordt door het fonds enkel gewerkt met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA-overeenkomsten zijn afgesloten zodat posities van het fonds adequaat worden afgedekt door onderpand.

Specificatie van de beleggingen naar sector:

	31-12-2023		31-12-2022	
		%		%
Overheidsinstellingen	110.809	25,1	106.627	29,1
Financiële instellingen	106.329	24,1	89.474	24,4
Handel- en industriële bedrijven	17.386	3,9	27.685	7,6
Nutsbedrijven	7.492	1,7	7.935	2,2
Vastgoed	4.774	1,1	4.196	1,1
Consumentengoederen	65.556	14,8	58.299	15,9
Telecommunicatie	3.070	0,7	2.971	0,8
Informatietechnologie	48.138	10,9	33.230	9,1
Andere instellingen	78.270	17,7	35.929	9,8
Saldo	441.825	100,0	366.346	100,0

Specificatie van de beleggingen naar regio:

	31-12-2023		31-12-2022	
		%		%
Verenigde Staten	144.387	32,7	116.344	31,8
Nederland	62.645	14,2	60.316	16,5
Duitsland	50.109	11,3	52.821	14,4
Frankrijk	46.499	10,5	18.631	5,1
Japan	11.570	2,6	11.047	3,0
Zwitserland	6.080	1,4	5.839	1,6
België	12.882	2,9	8.616	2,4
Oostenrijk	6.264	1,4	5.047	1,4
Overige Landen	101.389	22,9	87.685	23,9
Totaal per 31 december	441.825	100,0	366.346	100,0

Ten aanzien van de kredietwaardigheid van de debiteuren van de vastrentende portefeuille kan het volgende overzicht worden gegeven:

TOELICHTING OP DE BALANS

	31-12-2023		31-12-2022	
		%		%
AAA	53.565	24,0	56.413	30,8
AA	95.692	42,9	87.594	47,8
A	29.961	13,4	-735	-0,4
BBB	32.921	14,8	31.530	17,2
Lagere rating	10.759	4,8	8.450	4,6
Totaal per 31 december	222.898	100,0	183.253	100,0

S6 Verzekeringstechnisch risico (actuariële risico's)

De belangrijkste actuariële risico's zijn de risico's van langlevens, overlijden (kortleven) en arbeidsongeschiktheid.

Langlevensrisico

Langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de technische voorziening. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting. Door toepassing van Prognosetafel AG 2022 met adequate correcties voor ervaringssterfte is het Langlevensrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen.

Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico betekent dat het fonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor door het fonds geen voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het fonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen ("schadereserve").

Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien.

Toeslagverleningsrisico (actuariële risico's)

De mate van toeslagverlening wordt jaarlijks door het bestuur vastgesteld en is afhankelijk van de financiële positie van het pensioenfonds. Er bestaat geen recht op toeslagen. Bovendien wordt er door het pensioenfonds geen reserve aangehouden om toekomstige toeslagen te kunnen toekennen. De toeslagen worden derhalve gefinancierd uit de groei van het vermogen ten opzichte van de verplichtingen, overeenkomend met variant B uit de Beleidsregel toeslagenmatrix.

S7 Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen. Hierdoor kan het pensioenfonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico wordt beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er moet eveneens rekening worden gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies.

Inzake het liquiditeitsrisico kan het volgende worden vermeld:

Ultimo 2023 zijn er voldoende beleggingen, die onmiddellijk zonder waardeverlies te gelde kunnen worden gemaakt om eventuele onvoorziene uitstroom van geldmiddelen te financieren.

S8 Concentratierisico

Grote posten zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen, moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt. Dit betreft de volgende posten:

TOELICHTING OP DE BALANS

	31-12-2023	31-12-2022
Frankrijk	30.059	30.138
Duitsland	40.590	45.329
Nederland (Aegon N.V., met name hypotheek)	11.488	10.837
Belgie	10.874	-
Apple Inc	9.474	-

In het algemeen geldt dat concentratierisico kan optreden als een adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuilles in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. Een portefeuille van leningen die sterk sector gebonden is, kan door deze sectorconcentratie een verhoogd risico lopen. Indien aandelen in dezelfde sector worden aangehouden is sprake van een cumulatief concentratierisico.

S9 Operationeel risico

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Dergelijke risico's worden door het pensioenfonds beheerd door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn op gebieden zoals interne organisatie, procedures, processen en controles, kwaliteit geautomatiseerde systemen, enzovoorts. Deze kwaliteitseisen worden periodiek getoetst door het bestuur.

Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert waardoor beleggingen van het fonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het fonds niet beheersbaar.

Diversificatievoordeel

Het diversificatievoordeel ontstaat doordat als gevolg van de zogenaamde wortelformule het totaal vereist eigen vermogen (S) lager is dan de som van de afzonderlijk per onderdeel berekende benodigde buffers (S1 tot en met S6).

Kredietrisico herverzekeringscontracten

Met ingang van 1 februari 2011 is het Besluit Financieel Toetsingskader Pensioenfonds (Besluit FTK) gewijzigd voor herverzekerde pensioenfonds. De wijziging van het Besluit FTK houdt in dat (gedeeltelijk) herverzekerde pensioenfonds geen rekening hoeven te houden met het kredietrisico op de herverzekeraar bij de berekening van:

- Het vereist eigen vermogen;
- De waarde van de vordering van het pensioenfonds op de (her)verzekeraar. Deze vordering hoeft dus niet te worden verlaagd vanwege het kredietrisico van de (her)verzekeraar. De credit rating van Aegon Levensverzekering N.V. per 31 december 2023 is A (Standard & Poor's).

S10 Actief beheer risico

Onder actief beheer worden afwijkende posities in portefeuilles verstaan die worden ingenomen ten opzichte van de strategische portefeuille. De mate van actief beheer wordt doorgaans bepaald aan de hand van de tracking error. Ook de kosten die gemaakt worden voor het uitvoeren van het actief beheer worden meegenomen. Het actieve risico wordt nu bepaald als afzonderlijke risicofactor en niet meer toegerekend aan de afzonderlijke beleggingscategorieën. Er wordt hierbij alleen rekening gehouden met het actieve beheer in beursgenoteerde aandelen.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Uitbesteding pensioenbeheer en vermogensbeheer

Het pensioenbeheer is uitbesteed aan Appel Pensioenuitvoering en het vermogensbeheer voor beleggingen risico fonds is uitbesteed aan Aegon Investment Management.

TOELICHTING OP DE BALANS

Herverzekering

Het fonds heeft voor de volgende risico's een herverzekeringsdekking afgesloten:

Herverzekering van arbeidsongeschiktheid en overlijdensrisico.

Per 1 januari 2016 is een stop-loss contract voor het overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico gesloten met Zwitserleven; dit is per 31 december 2022 beëindigd en er is een nieuw contract afgesloten voor de periode van 1 januari 2023 tot en met 31 december 2027. Het jaarlijks eigen behoud is 125% van de premie voor volledige herverzekering.

Toekomstige overrente garantiecontracten

Van de verplichtingen van MPF worden alleen de opgebouwde aanspraken vanaf 1 januari 2006 volledig in eigen beheer aangehouden. Dit betekent dat ter dekking van deze verplichtingen beleggingen in het vrije depot worden aangehouden. De overige verplichtingen van het fonds (opgebouwd tot en met 31 december 2005) zijn via garantiecontracten herverzekerd bij AEGON Levensverzekering NV. Onderdeel van deze herverzekering is het gesepareerde beleggingsdepot. Indien gedurende enig boekjaar de beleggingsopbrengsten van deze beide beleggingsdepots hoger is dan de benodigde toevoeging aan de verplichtingen (benodigde interest), wordt het meerdere (overrente) als winstdeling op interest aan het fonds uitgekeerd. Indien de beleggingsopbrengsten lager zijn dan de benodigde interest, dan vindt geen uitkering van winstdeling op interest plaats, maar wordt het tekort binnen het betrokken beleggingsdepot geactiveerd (negatieve overrente). Overrente, voorwaardelijk beschikbaar voor MPF in de toekomst wordt in die situatie eerst gebruikt om de geactiveerde negatieve overrente uit voorafgaande boekjaren te compenseren. Ultimo boekjaar 2023 is sprake van een geactiveerde negatieve overrente van € 9,1 miljoen.

Belangrijke gebeurtenissen na balansdatum

Verhoging allocatie zakelijke waarden

In navolging op de ALM-studie in 2022 is onderzoek gedaan naar de inrichting van het strategische beleid van het Molenaarspensioenfonds. Uit analyses is gebleken dat een verhoging van de allocatie naar zakelijke waarden benodigd is om aan de rendementsdoelstelling van het fonds te voldoen. Na een zorgvuldig traject is besloten om per 1 mei 2024 een eerste stap te maken binnen het vrije vermogen depot om de allocatie naar zakelijke waarden te verhogen van 44% naar 55%. Door de portefeuilleaanpassing worden de resterende wegingen naar High Yield en Emerging Market Dept te klein om deze categorieën aan te houden.

Diversificatievoordelen zijn niet merkbaar, terwijl deze categorieën wel tijd en aandacht vragen. High Yield en EMD worden daarom geheel afgebouwd. De aanpassing in de portefeuille laat een verbetering zien in de ESG-score en een verlaging van de vermogensbeheerkosten.

Een tweede stap om de allocatie zakelijke waarden te verhogen wordt naar verwachting eind 2024 gezet.

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

Toelichting op de staat van baten en lasten

9. Premiebijdragen voor risico pensioenfondsen (van werkgevers en werknemers)

De kostendekkende, gedempte en feitelijke premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet zijn als volgt:

	2023	2022
Werkgevers- en werknemersgedeelte	31.735	30.704
	31.735	30.704

	2023	2022
Kostendekkende premie	30.303	43.748
Gedempte kostendekkende premie	30.503	27.939
Feitelijke premie	31.735	30.704

De premie is gedempt op basis van het verwacht rendement. Het verwacht rendement op vastrentende waarden wordt vastgesteld op basis van de renterminstructuur die DNB heeft gepubliceerd per 30 september 2020 en vervolgens vaststaat voor de periode 2021-2025. Voor het verwacht rendement op zakelijke waarden is uitgegaan van 5,6% na kosten. Dit rendement is gelijk aan het maximaal toegestane rendement, zoals vastgelegd in artikel 23a eerste lid van het Besluit Financieel Toetsingskader pensioenfondsen.

De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt:

	2023	2022
Kosten pensioenopbouw	24.948	36.087
Opslag voor pensioenuitvoeringskosten	629	793
Opslag voor instandhouden vereiste vermogen	4.726	6.868
	30.303	43.748

De samenstelling van de gedempte premie is als volgt:

	2023	2022
Kosten pensioenopbouw	15.926	14.682
Opslag voor pensioenuitvoeringskosten	2.972	2.596
Opslag voor instandhouden vereiste vermogen	3.357	2.980
Inkoop voorwaardelijke aanspraken	8.248	7.682
	30.503	27.939

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

10. Beleggingsresultaten voor risico pensioenfondsen

	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Transactie-kosten	Totaal
2023					
Vastgoedbeleggingen	14	-	-14	-	0
Aandelen	-	34.015	-565	8	33.458
Vastrentende waarden	732	13.399	-656	-234	13.241
Overige beleggingen	302		-304	-8	-10
Toegerekende kosten*			-150		-150
Totaal	1.049	47.414	-1.689	-234	46.540
	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Transactie-kosten	Totaal
2022					
Vastgoedbeleggingen	116	-166	-31	-43	-124
Aandelen	-558	-41.092	-572	15	-42.208
Vastrentende waarden	874	-126.986	-667	151	-126.628
Overige beleggingen	-44	467	-287	-180	-44
Toegerekende kosten*	-	-	-218		-218
Totaal	388	-167.777	-1.775	-57	-169.222

* Een deel van de pensioenuitvoeringskosten ad € 91 (2022: € 87) wordt toegerekend aan de vermogensbeheerkosten. Naast een deel aan overige beleggingskosten wordt een deel van de door Aegon in rekening gebrachte beheerfee ad € 329 (2022: €338) gecrediteerd aan het fonds.

11. Uitkeringen en winstaandeel uit hoofde van herverzekering

	2023	2022
Uitkeringen uit hoofde van herverzekering	23	25
Vergoede uitkeringen u.h.v. garantiecontract	8.151	7.032
Totaal	8.174	7.056

Onder de 'vergoede uitkeringen uit hoofde van garantiecontract' is een intrestresultaat van - € 117 (2022: - € 7.512) inbegrepen.

12. Overige baten

	2023	2022
Overig	8	2
Totaal	8	2

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

13. Pensioenuitkeringen

	2023	2022
Ouderdomspensioen	8.397	7.902
Partnerpensioen	2.075	1.956
Wezenpensioen	38	37
Afkopen	133	123
Totaal	10.643	10.018

De post afkopen betreft de afkoop van pensioenen die lager zijn dan € 594,89 (x € 1,00) (2022: € 520,35 (x € 1,00) per jaar (de afkoopgrens) overeenkomstig de Pensioenwet (artikel 66).

14. Pensioenuitvoeringskosten

	2023	2022
Bestuurskosten	430	363
Administratiekostenvergoeding	1.589	1.400
Controle en advies Actuaris	179	82
Kosten adviseurs	127	153
Contributies en bijdragen	97	66
Accountantskosten	107	136
Projectkosten	297	287
Overige kosten	21	18
Totaal	2.847	2.504

Honoraria accountant

	2023	2022
Controle van de jaarrekening	72	84
Andere controlewerkzaamheden	35	52
	107	136

2023

	Onafhankelijke accountant	Overig netwerk	Totaal
Controle van de jaarrekening	72	-	72
	72	-	72

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

2022

	Onafhankelijke accountant	Overig netwerk	Totaal
Controle van de jaarrekening	84	-	84
	84	-	84

De accountantskosten 2023 zijn opgenomen conform de opdrachtbrief van Ernst & Young Accountants LLP.

Deze werkzaamheden zijn zowel in 2023 als 2022 uitgevoerd door Ernst & Young Accountants LLP.

Overeenkomstig artikel 96 van de Pensioenwet wordt vermeld dat:

- het MPF in het boekjaar geen dwangsom is opgelegd;
- het MPF in het boekjaar 2023 geen aanwijzing als bedoeld in artikel 171 van de Pensioenwet is gegeven;
- in het boekjaar 2023 geen bewindvoerder als bedoeld in artikel 173 van de Pensioenwet is aangesteld.

Personeelsleden

Het fonds heeft zowel in 2023 als in 2022 geen personeel in dienst. De beheersactiviteiten worden op basis van een uitvoeringsovereenkomst verricht door personeel in dienst van Appel Pensioenuitvoering dan wel Aegon IM.

Beloning bestuurders

De beloning aan bestuurders bedraagt € 245 (2022: 239). De bestuursleden ontvangen een vaste vergoeding.

15. Mutatie technische voorziening pensioenverplichtingen

2023

	Eigen beheer	Herverzekerd	Totaal
Beginsaldo	311.316	172.908	484.224
Pensioenopbouw	23.050	1	23.051
Indexering en overige toeslagen	3.804	-	3.804
Rentetoevoeging	10.743	5.445	16.188
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-3.917	-7.083	-11.000
Wijziging marktrente	8.741	6.605	15.346
Wijziging actuariële grondslagen	2	-	2
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-164	-1.419	-1.583
Overige mutaties	203	-831	-628
Eindsaldo	353.778	175.626	529.404

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

2022

	Eigen beheer	Herverzekerd	Totaal
Beginsaldo	422.712	254.178	676.890
Pensioenopbouw	34.625	-	34.625
Indexering en overige toeslagen	10.278	-	10.278
Rentetoevoeging	-2.199	-1.211	-3.410
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-3.267	-7.195	-10.462
Wijziging marktrente	-155.792	-69.312	-225.104
Wijziging actuariële grondslagen	5.113	-3.125	1.988
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	626	-128	498
Overige mutaties	-780	-299	-1.079
Eindsaldo	311.316	172.908	484.224

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariel berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

Toeslagen

Op grond van de financiële positie van het fonds heeft het bestuur besloten een toeslag van 0,74% te verlenen per 1 januari 2024. Als gevolg hiervan is de voorziening met 3.800 toegenomen.

Rente

De voorziening pensioenverplichtingen is in het boekjaar opgerent met 3,264% (2022:- 0,486%), zijnde € 16.188 (2022: - € 3.410). Het rentepercentage is afgeleid van de éénjaars rente uit de rentetermijnstructuur per begin van het boekjaar zoals gepubliceerd door DNB.

Pensioenuitkeringen en afkopen

In de voorziening pensioenverplichtingen zijn de actuariel verwachte uitkeringen opgenomen gedurende het boekjaar. Onder deze post is de verwachte vrijval uit de voorziening pensioenverplichtingen uit hoofde van het doen van uitkeringen verantwoord.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte uitvoeringskosten in de verslagperiode.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de actuele waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

Wijziging actuariële grondslagen

De actuariële grondslagen en/of methoden worden periodiek beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid.

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen voor zowel de gehele bevolking als specifiek voor de populatie van het fonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het fonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen

2023	Eigen beheer	Herverzekerd	Totaal
Resultaat op kanssystemen:			
Resultaat op sterfte	-22	623	601
Resultaat op arbeidsongeschiktheid	-4	-	-4
Resultaat op mutaties	-179	203	24
Resultaat op overige technische grondslagen	24	5	29
	-181	831	650

2022	Eigen beheer	Herverzekerd	Totaal
Resultaat op kanssystemen			
Resultaat op sterfte	432	247	679
Resultaat op arbeidsongeschiktheid	508	-1	507
Resultaat op mutaties	-137	61	-76
Resultaat op overige technische grondslagen	-5.101	5.111	10
	-4.298	5.418	1.120

Mutatie technische voorziening excassokosten

	2023	2022
Rente	-	-30
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-	-175
Wijziging marktrente	-	-1.691
Wijziging overige actuariële uitgangspunten	-	-4.293
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-	-3
Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen	-	-7
	-	-6.199

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

16. Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen

	2023	2022
Mutatie technische voorziening herverzekeraar	-2.719	81.270
Mutatie herverzekering ZwitsersLeven	17	66
	-2.701	81.336

17. Mutatie overige voorzieningen

	2023	2022
Spaarfonds Gemoedsbezwaarden	7	-6
Voorziening toekomstige administratiekosten slapers VUT Graan	-72	-72
	-65	-78

18. Saldo overdracht van rechten

	2023	2022
Inkomende waardeoverdrachten kasstroom	-1.730	-1.783
Toevoeging voorziening pensioenverplichtingen	1.930	1.784
Actuarieel resultaat inkomende waardeoverdrachten	200	2
Uitgaande waardeoverdrachten ind. kasstroom	3.027	1.274
Onttrekking voorziening pensioenverplichtingen	-2.051	-1.155
Actuarieel resultaat uitgaande waardeoverdrachten	976	119
Totaal	1.176	121

	2023	2022
Toevoeging voorziening pensioenverplichtingen	1.930	1.784
Onttrekking voorziening pensioenverplichtingen	-2.051	-1.155
Saldo waardeoverdrachten	-121	629

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

	2023	2022
Inkomende waardeoverdrachten kasstroom	-1.730	-1.783
Uitgaande waardeoverdrachten ind. kasstroom	3.027	1.274
Saldo waardeoverdrachten	1.297	-508

19. Herverzekeringen

	2023	2022
Premies herverzekering overlijdensrisico	73	74
	73	74

20. Overige lasten

	2023	2022
Overige lasten	-	2
Totaal		2

Belastingen

De activiteiten van het fonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

Bestemming saldo van baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds. Het voorstel resultaatbestemming 2023 is opgenomen in de paragraaf van de staat van baten en lasten in de jaarrekening.

Vaststelling van de jaarrekening door het bestuur

Het bestuur van MPF heeft de jaarrekening 2023 vastgesteld op 24 juni 2024.

Rijswijk, 24 juni 2024

Het Bestuur

De heer R. Hagendijk, werkgeversvoorzitter

De heer R. Barnhoorn, werknemersvoorzitter

OVERIGE GEGEVENS

Opdracht

Door Stichting Molenaarspensioenfonds te Amsterdam is aan Triple A – Risk Finance Certification B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2023.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Molenaarspensioenfonds, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 6.200.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 310.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Op grond van overgangsrecht gelden genoemde artikelen, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Hierbij merk ik op dat op grond van overgangsrecht de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet gelden, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Molenaarspensioenfonds is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Amsterdam, 24 juni 2024

drs. Gerry Koning AAG FRM
verbonden aan Triple A – Risk Finance Certification B.V

VERANTWOORDING CODE PENSIOENFONDSEN

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur en de raad van toezicht van Stichting Molenaarspensioenfonds

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening voor het boekjaar geëindigd op 31 december 2023 van Stichting Molenaarspensioenfonds te Amsterdam gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Molenaarspensioenfonds per 31 december 2023 en van het resultaat over 2023 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2023;
- de staat van baten en lasten over 2023;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie *Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening*.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Molenaarspensioenfonds (hierna ook wel het pensioenfonds) zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Ons inzicht in het pensioenfonds

Stichting Molenaarspensioenfonds voert als bedrijfstakpensioenfonds de pensioenregeling uit voor werknemers in de graanbewerkende en -verwerkende industrie. Vermogensbeheer en pensioenbeheer zijn uitbesteed aan gespecialiseerde dienstverleners, zijnde Aegon Asset Management en Appel Pensioenuitvoering. Wij hebben bijzondere aandacht in onze controle besteed aan deze onderwerpen op basis van de activiteiten van het pensioenfonds en onze risicoanalyse.

Wij hebben de materialiteit bepaald en de risico's geïdentificeerd en ingeschat dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten, om in reactie op deze risico's de controlewerkzaamheden te bepalen ter verkrijging van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Materialiteit	€ 6,2 miljoen (2022: € 5,5 miljoen)
Toegepaste benchmark	1% van het pensioenvermogen per 31 december 2023, zijnde het totaal van de technische voorzieningen en het stichtingskapitaal en reserves (2022: 1% van het pensioenvermogen).
Nadere toelichting	Wij hebben voor deze grondslag gekozen omdat dit het vermogen betreft dat de basis vormt voor de berekening van de (beleids)dekkingsgraad. Voor het bepalen van het percentage hebben wij gelet op de financiële positie van het pensioenfonds en de mate waarin de beleidsdekkingsgraad zich rondom een kritieke grens bevindt. Gelet op het reserveoverschot hebben wij de materialiteit gesteld op 1,0% van het pensioenvermogen. De wijze waarop wij de materialiteit hebben bepaald, is niet gewijzigd ten opzichte van voorgaand boekjaar.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de raad van toezicht en het bestuur overeengekomen dat wij aan de raad van toezicht en het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 310.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Onze focus op fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving

Onze verantwoordelijkheid

Hoewel wij niet verantwoordelijk zijn voor het voorkomen van fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving en van ons niet verwacht kan worden dat wij het niet-naleven van alle wet- en regelgeving ontdekken, is het onze verantwoordelijkheid om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.

Onze controleaanpak met betrekking tot frauderisico's

Wij hebben de risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in het pensioenfonds en diens omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de raad van toezicht het toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan. Wij verwijzen naar de risicoparagraaf van het jaarverslag, waarin het bestuur zijn (fraude)risicoanalyse heeft opgenomen.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd alsook bijvoorbeeld de gedragscode, klokkenluidersregeling en de incidentenregistratie. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van frauderisico's, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie.

Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormen voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Wij houden rekening met het risico dat het bestuur interne beheersmaatregelen kan doorbreken, aangezien dit risico in alle organisaties aanwezig is. Vanwege dit risico hebben wij onder meer schattingen beoordeeld op tendenties die mogelijk een risico vormen op een afwijking van materieel belang, met name gericht op belangrijke gebieden die oordeelsvorming vereisen en significante schattingsposten, zoals toegelicht bij de grondslagen voor waardering van activa en passiva en in de toelichting op de balans onder (6), waaronder de subjectieve elementen in de waardering van de technische voorzieningen. Wij verwijzen in dit kader verder naar het kernpunt 'Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorzieningen'.

Ook hebben wij data analyse gebruikt om journaalposten met een verhoogd risico te signaleren en te toetsen en de zakelijke beweegredenen (of het ontbreken daarvan) beoordeeld van bijzondere transacties, waaronder die met verbonden partijen.

Wij hebben geen frauderisico geïdentificeerd ten aanzien van de opbrengstenverantwoording.

Wij hebben kennisgenomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van het bestuur, sleutelfunctionarissen (waaronder sleutelfunctiehouders, de compliance officer, medewerkers van het bestuursbureau en de uitvoeringsorganisatie(s)) en de raad van toezicht.

Uit onze evaluatie van het risico op mogelijke doorbreking van interne beheersmaatregelen of andere ongeoorloofde vormen van beïnvloeding van het proces van financiële verslaggeving, ontvangen inlichtingen en andere beschikbare informatie volgen geen specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude met een mogelijk materieel belang voor het beeld van de jaarrekening.

Onze controleaanpak met betrekking tot het risico van niet voldoen aan wet- en regelgeving

Wij hebben passende controlewerkzaamheden verricht inzake de naleving van de bepalingen van de relevante wet- en regelgeving die van directe invloed zijn op de verantwoorde bedragen en toelichtingen in de jaarrekening. Daarnaast hebben wij de omstandigheden ingeschat met betrekking tot het risico van niet-naleven van wet- en regelgeving waarvan redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze van materiële invloed kunnen zijn op de jaarrekening. In lijn met NBA-handreiking 1144 *Specifieke verplichtingen vanuit de toezichtwet- en regelgeving voor de interne auditor en de externe accountant bij pensioenfondsen*, is onze inschatting gebaseerd op onze ervaring in de sector, afstemming met het bestuur, het lezen van notulen, het kennisnemen van rapporten van de compliance officer en het uitvoeren van gegevensgerichte werkzaamheden gericht op transactiestromen, jaarrekeningposten en toelichtingen.

We hebben verder kennisgenomen van correspondentie met toezichthouders en zijn alert gebleven op indicaties voor een (mogelijke) niet-naleving gedurende de controle. Ten slotte hebben we schriftelijk de bevestiging ontvangen dat alle bekende gebeurtenissen van niet-naleving van wet- en regelgeving met ons zijn gedeeld.

Onze controleaanpak met betrekking tot de continuïteitsveronderstelling

Zoals toegelicht bij de algemene toelichting van de grondslagen, is de jaarrekening opgemaakt op basis van de continuïteitsveronderstelling.

Bij het opmaken van de jaarrekening heeft het bestuur een specifieke beoordeling gemaakt van de mogelijkheid van het pensioenfonds om zijn continuïteit te handhaven en de activiteiten voort te zetten voor de voorzienbare toekomst.

Wij hebben de specifieke beoordeling met het bestuur besproken en professioneel-kritisch geëvalueerd. Wij hebben overwogen of de specifieke beoordeling van het bestuur op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, alle relevante gebeurtenissen en omstandigheden bevat waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds zijn activiteiten in continuïteit kan voortzetten en in hoeverre het pensioenfonds voldoet aan de vereisten rondom solvabiliteit en liquiditeit. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen.

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen materiële onzekerheden ten aanzien van de continuïteit geïdentificeerd. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een pensioenfonds zijn continuïteit niet langer kan handhaven.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de raad van toezicht en het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

In vergelijking met voorgaand jaar, hebben wij geen relevante wijzigingen aangebracht in de kernpunten van onze controle.

Ontwikkeling en toelichting van de (beleids)dekkingsgraad

Risico	De solvabiliteit van een pensioenfonds wordt gemeten aan de hand van de dekkingsgraad. De dekkingsgraad brengt de verhouding tussen de (netto) activa en pensioenverplichtingen tot uitdrukking en is daarmee een graadmeter voor de financiële positie van een pensioenfonds. De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad van de twaalf maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling. Het pensioenfonds is wettelijk verplicht om de beleidsdekkingsgraad te hanteren als basis voor bepaalde beleidsbeslissingen, bijvoorbeeld inzake indexatie en kortingen. Daarnaast is de beleidsdekkingsgraad onder meer van belang om te bepalen of het pensioenfonds voldoende buffers heeft. De dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad zijn toegelicht in toelichting (5) Stichtingskapitaal en reserves van de jaarrekening. Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de (beleids)dekkingsgraad niet juist wordt vastgesteld.
Onze controleaanpak	Door controle van de balans onderzoeken wij de samenstellende delen van de dekkingsgraad. De balans en daarmee de dekkingsgraad per 31 december 2023 hebben wij mede met gebruikmaking van de werkzaamheden van de certificerend actuaris gecontroleerd. Wij hebben de ontwikkelingen in de financiële positie van het pensioenfonds beoordeeld op basis van het actuariael rapport van de certificerend actuaris en onze controle van de jaarcijfers.

	Vanwege de gevoeligheid van schattingselementen hebben wij specifiek aandacht besteed aan de waardering van de (illiquide) beleggingen en de waardering van de technische voorzieningen. De werkzaamheden die wij in dit kader hebben uitgevoerd zijn in de kernpunten hierna beschreven. Wij controleren geen andere maandelijkse dekkingsgraden dan de dekkingsgraad ultimo boekjaar. Ten aanzien van andere maandelijkse dekkingsgraden hebben wij de navolgende toetsingswerkzaamheden verricht, die minder zekerheid geven dan een controle van twaalf maands-dekkingsgraden: • Wij hebben de opzet van het totstandkomingsproces van de berekening van de maandelijkse dekkingsgraad onderzocht alsmede de juiste maandtoerekening van zogenaamde key items vastgesteld. Dit jaar betrof een key item: de toegezegde indexatie. • Daarnaast heeft de certificerend actuaire een plausibiliteitstoets uitgevoerd op de ontwikkeling van de technische voorzieningen zoals gehanteerd in de bepaling van de dekkingsgraad gedurende het jaar in relatie tot de ontwikkelingen in de belangrijkste factoren, zoals de rentecurve. Wij hebben kennisgenomen van de uitkomst van deze werkzaamheden van de certificerend actuaire. Tevens hebben wij de toelichtingen met betrekking tot de (beleids)dekkingsgraad geëvalueerd.
Belangrijke observaties	Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd in de vaststelling van de dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2023 en de gerelateerde toelichting in de jaarrekening.

Waardering en toelichting van beleggingen voor risico pensioenfondsen zonder genoteerde marktprijzen

Risico	De beleggingen voor risico pensioenfondsen zijn een significante post op de balans van het pensioenfonds. Alle beleggingen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. Beleggen voor risico van het pensioenfonds vindt plaats middels participaties in beleggingsfondsen. Deze beleggingen worden gewaardeerd op basis van een andere geschikte methode, zijnde de intrinsieke waarde per participatie. De posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen kennen inherente waarderingsonzekerheid doordat de waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de fondsmanagers. In onze risico-inschatting houden wij rekening met het feit dat de onderliggende beleggingen van de aandelen- en obligatiefondsen veelal genoteerde marktprijzen als basis van waardering kennen, hetgeen de schattingonzekerheid verlaagt. Het pensioenfonds heeft de waarderingsgrondslagen voor de beleggingen voor risico pensioenfondsen beschreven bij de grondslagen voor waardering van activa en passiva en een nadere toelichting opgenomen in de toelichting op de balans onder (1) Beleggingen voor risico pensioenfondsen. Uit deze toelichting blijkt dat per 31 december 2023 € 435 miljoen is belegd in (niet)-beursgenoteerde fondsen. Dit betreft 98% van de totale beleggingen voor risico pensioenfondsen. Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen niet juist gewaardeerd zijn en dat de toelichting niet voldoet aan relevante verslaggevingsvereisten.
--------	--

Onze controleaanpak	Bij de controle van de beleggingen hebben wij gebruikgemaakt van de werkzaamheden van een andere accountant. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel, hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de beleggingen voor risico pensioenfondsen, rekening houdend met omvang en risicoprofiel van de beleggingen voor risico pensioenfondsen, en deze vastgelegd in instructies. Daarnaast hebben wij een kwaliteitsreview uitgevoerd met betrekking tot de uitgevoerde werkzaamheden en de uitkomsten daarvan. Door deze werkzaamheden, gecombineerd met de hierna beschreven werkzaamheden, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de beleggingen voor risico pensioenfondsen verkregen om een oordeel te geven over de jaarrekening. Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen en -methode geëvalueerd en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de beleggingen voor risico pensioenfondsen per 31 december 2023. Onze controlewerkzaamheden ten aanzien van de participaties in beleggingsfondsen waarvoor een actieve markt bestaat, bestonden onder andere uit het afstemmen van de waardering met minimaal één (onafhankelijke) prijsbron. Voor beleggingsfondsen is er sprake van een actieve markt als de intrinsieke waarde dagelijks wordt gepubliceerd en deze intrinsieke waarde de basis is voor dagelijkse toe- en uittreding tot het beleggingsfonds door beleggers. Voor participaties in andere beleggingsfondsen, inclusief de beleggingsfondsen waarvoor wij niet zelfstandig kunnen vaststellen dat er sprake is van een actieve markt, hebben wij de waardering geverifieerd met gecontroleerde jaarrekeningen of een andere gecontroleerde opgave 2023 van deze beleggingsfondsen. Verder hebben wij vastgesteld of de gekozen waarderingsgrondslagen en de belangrijkste uitgangspunten daarbij aansluiten op de grondslagen van het pensioenfonds. Tevens hebben wij de toelichtingen met betrekking tot de beleggingen voor risico pensioenfondsen geëvalueerd.
Belangrijke observaties	Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering van de beleggingen voor risico pensioenfondsen zonder genoteerde marktprijzen per 31 december 2023 en de gerelateerde toelichting in de jaarrekening.

Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorzieningen

Risico	De technische voorzieningen waaronder de voorziening pensioenverplichtingen betreffen een significante post in de balans van het pensioenfonds. De technische voorzieningen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaaarde. De waardering is gevoelig voor de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en schattingselementen. Hier ligt een aantal belangrijke conventies aan ten grondslag namelijk dat voor de waardering uitgegaan wordt van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur alsmede de meest recente informatie (tafels) omtrent de levensverwachting, zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG). In aanvulling op de tafels wordt gecorrigeerd voor de ingeschatte ervaringssterfte bij het pensioenfonds, waarbij gebruik is gemaakt van de externe CBS-data 'Sterfte naar leeftijd, bedrijfssector en jaarbedrag uit loon, winst en pensioen, periode 2006-2017. Deze veronderstellingen hebben tezamen met de hoogte van de kostenopslag, waaraan eveneens schattingen ten grondslag liggen, bijzondere aandacht gehad in onze controle. Wij hebben aan de subjectieve elementen ervaringssterfte en kostenopslag van de bepaling van de technische voorziening een frauderisico gekoppeld en de waardering en de toelichting daarop als kernpunt van onze controle aangemerkt.
---------------	--

	Het pensioenfonds heeft de waarderingsgrondslagen voor de voorziening pensioenverplichtingen beschreven in hoofdstuk Toelichting op de grondslagen en een nadere toelichting opgenomen in toelichting op de balans onder 6. Technische voorzieningen voor risico fonds van de jaarrekening. Uit deze toelichting blijkt dat een (schattings)wijziging heeft plaatsgevonden door aanpassing van de UFR methodiek. Volgens deze toelichting is de voorziening pensioenverplichtingen hierdoor € 2,1 miljoen lager uitgekomen. Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de technische voorzieningen niet toereikend gewaardeerd en toegelicht zijn.
Onze controleaanpak	Bij de controle van de technische voorzieningen hebben wij gebruikgemaakt van de werkzaamheden van de certificerend actuaire van het pensioenfonds. De certificerend actuaire onderzoekt onder meer de toereikendheid van de technische voorzieningen en de naleving van een aantal specifieke wettelijke bepalingen. De certificerend actuaire heeft daarbij gebruikgemaakt van de door ons in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens, waaronder de pensioenaanspraken van deelnemers. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel over de jaarrekening als geheel hebben wij met de certificerend actuaire onze planning, werkzaamheden, verwachtingen en uitkomsten afgestemd voor de controle van boekjaar 2023. Hierbij hebben wij specifiek aandacht gevraagd voor de toets van de ervaringssterfte op basis van de toegepaste prognosetabels, de toereikendheid van de kostenopslag alsmede de toepassing van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen geëvalueerd en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen per 31 december 2023: • Daartoe hebben wij ons een beeld gevormd van de redelijkheid van de aannames en schattingen van het bestuur met betrekking tot de gekozen actuariële grondslagen, alsmede de uitkomsten van het actuariële grondslagenonderzoek en de gehanteerde waarderingsgrondslagen besproken met de certificerend actuaire. • Hierbij hebben wij met inachtneming van het oordeel van de certificerend actuaire gelet op de besluitvorming van het bestuur, de recentheid van beschikbaar grondslagenonderzoek, de toetsing op de onderbouwing van de daarin opgenomen veronderstellingen, de uitkomsten van beschikbare tussentijdse evaluaties, de uitkomsten van de actuariële analyse over meerdere jaren en de aanwezigheid van een consistente gedragslijn. • Daarnaast hebben wij controlewerkzaamheden uitgevoerd om de gehanteerde basisgegevens te toetsen, waaronder het evalueren van de juiste werking van de interne beheersmaatregelen bij de pensioenuitvoeringsorganisatie, het verrichten van aansluitwerkzaamheden met de pensioenadministratie voor wat betreft de aantallen en de aanspraken en het beoordelen van het verloop en de uitkomsten van de actuariële analyse. Tevens hebben wij de toelichtingen ten aanzien van de technische voorzieningen geëvalueerd.
Belangrijke observaties	Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering per 31 december 2023 of de toelichting van de technische voorzieningen.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden voor de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of het pensioenfonds in staat is om zijn werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om het pensioenfonds te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds zijn activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Het besluit van het bestuur tot vaststelling van de jaarrekening is onderworpen aan de goedkeuring van de raad van toezicht.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. De sectie 'Informatie ter ondersteuning van ons oordeel' hierboven, bevat een informatieve samenvatting van onze verantwoordelijkheden en de uitgevoerde werkzaamheden als basis voor ons oordeel.

Onze controle bestond verder onder andere uit:

- het in reactie op de ingeschatte risico's uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het pensioenfonds;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Communicatie

Wij communiceren met de raad van toezicht en het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de raad van toezicht en het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Den Haag, 24 juni 2024

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. J. Slager RA

ACCOUNTANTSVERKLARING

VERANTWOORDING CODE PENSIOENFONDSEN

Verantwoording Code Pensioenfondsen, februari 2024

Nr.	Norm	Aan voldaan?	Opmerkingen
I	Thema: vertrouwen waarmaken		
1	Het bestuur voert de regeling naar beste vermogen uit, in een evenwichtige afweging van belangen, en heeft hiervoor de eindverantwoordelijkheid.	Ja	Het bestuur maakt in de besluitvorming gebruik van beslisdocumenten. Evenwichtige afweging van belangen is daarin opgenomen. In de fondsdocumenten is opgenomen dat het bestuur de eindverantwoordelijkheid heeft.
2	Het bestuur is verantwoordelijk en zorgt voor de uitvoering van de pensioenregeling. Het heeft een visie op die uitvoering, stelt eisen waaraan deze moet voldoen en bepaalt welk kostenniveau aanvaardbaar is.	Ja	Het bestuur en sociale partners in de sector hebben afspraken gemaakt over de uitvoering in de opdrachtaanvaarding. Daarnaast heeft het fonds de eisen met betrekking tot de uitvoering vastgelegd in het uitbestedingsbeleid.
3	Het bestuur stelt een missie, visie en strategie op. Ook zorgt het voor een heldere en gedocumenteerde beleids- en verantwoordingscyclus. Daarnaast toetst het bestuur periodiek de effectiviteit van zijn beleid en stuurt zo nodig bij.	Ja	Het bestuur heeft de missie, visie en strategie vastgelegd in de Abtn van het fonds.
4	Bij alle besluiten legt het bestuur duidelijk vast op grond van welke overwegingen het besluit is genomen.	Ja	Bestuursbesluiten worden vastgelegd door middel van beslisdocumenten waarin aandacht wordt besteed aan de gehanteerde overwegingen. De onderbouwing van bestuursbesluiten worden daarnaast vastgelegd in notulen, en/of memo's en/of andere fondsdocumentatie.
5	Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de	Ja	In het jaarverslag legt het bestuur verantwoording af over het gevoerde beleid, de gerealiseerde uitkomsten en gemaakte beleidskeuzes in het afgelopen jaar. Indien nodig vindt de noodzakelijke communicatie plaats naar belanghebbenden.

VERANTWOORDING CODE PENSIOENFONDSEN

	groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.		
6	Het bestuur houdt rekening met de verplichtingen die het fonds is aangegaan en draagt daarbij zorg voor optimaal rendement binnen een aanvaardbaar risico.	Ja	De verplichtingen van het fonds zijn het uitgangspunt bij het vaststellen van het strategisch beleggingsbeleid.
7	Het bestuur zorgt ervoor dat er onder belanghebbenden draagvlak bestaat voor de keuzes over verantwoord beleggen.	Ja	Het risicoprofiel van het beleggingsbeleid is afgeleid van de risicohouding van de belanghebbenden.
8	Het bestuur bevordert en borgt een cultuur waarin risicobewustzijn vanzelfsprekend is. Ook zorgt het ervoor dat het integrale risico management adequaat georganiseerd is.	Ja	Het bestuur beziet bij elk besluit de risico's vanuit een integraal perspectief. Dit is opgenomen in het gehanteerde beslisdocument.
9	Het bestuur zorgt voor een noodprocedure om in spoedeisende situaties te kunnen handelen.	Ja	Het MPF beschikt over een (financieel) crisisplan.
II	Thema: verantwoordelijkheid nemen		
10	Het bestuur zorgt voor een heldere en expliciete taak- en rolverdeling tussen bestuur en uitvoering. Hierbij horen passende sturings- en controlemechanismen.	Ja	De rolverdeling en verantwoordelijkheden liggen vast in de governance van het fonds. Het fonds hanteert het Three Lines Model als basisprincipe waarop de rolverdeling tussen actoren is georganiseerd. De taakverdeling ligt daarnaast vast in statuten, bestuursreglement en geschiktheidsplan. De uitvoering van afspraken wordt gemonitord in diverse rapportages zoals de SLA's, de rapportages met betrekking tot de financiële positie en performance en de risico management rapportages.

VERANTWOORDING CODE PENSIOENFONDSEN

11	Bij uitbesteding van taken neemt het bestuur in de overeenkomst met de dienstverlener adequate maatregelen op voor als de dienstverlener of een door hem ingeschakelde derde onvoldoende presteert, de overeenkomst niet naleeft, schade veroorzaakt door handelen of nalaten.	Ja	De afspraken met betrekking tot de uitbesteding liggen vast en worden gemonitord. Indien onvoldoende wordt gepresteerd in de uitvoering wordt actie ondernomen. Wanneer dit nodig is worden incidenten gemeld aan de toezichthoudende organen.
12	Het bestuur zorgt dat het zicht heeft op de keten van uitbesteding.	Ja	Middels vastlegging en door monitoring van afspraken met betrekking tot (onder-)uitbesteding
13	Het bestuur zorgt ervoor dat het beloningsbeleid van partijen aan wie taken worden uitbesteed, niet aanmoedigt om meer risico's te nemen dan voor het fonds aanvaardbaar is. Om dit te bereiken maakt het bestuur dit onderdeel van de contractafspraken bij het sluiten of verlengen van de uitbestedings-overeenkomst of - indien van toepassing - via zijn aandeelhouderspositie	Ja	Middels vastlegging en door monitoring dat beleid van (onder-) uitbestedingspartijen in lijn is met het beleid van het fonds.
14	Het bestuur evalueert jaarlijks de kwaliteit van de uitvoering en de gemaakte kosten kritisch en spreekt een dienstverlener aan als deze de afspraken niet of onvoldoende nakomt.	Ja	Ieder jaar worden conform het uitbestedingsbeleid de uitbestedingspartijen geëvalueerd volgens vooraf vastgestelde evaluatiecriteria (dit wordt formeel vastgelegd).
III	Thema: integer handelen		
15	Het bestuur legt de gewenste cultuur vast en stelt een interne gedragscode op.	Ja	Het bestuur heeft een gedragscode vastgesteld. Deze is in januari 2024 voor het laatst geactualiseerd.
16	De leden van het bestuur, het VO of het BO, het intern toezicht en andere medebeleidsbepalers ondertekenen de interne gedragscode van het fonds en een jaarlijkse nalevingsverklaring, en zij gedragen zich daarnaar.	Ja	Dit is een vast onderdeel van de procedure inzake de gedragscode en wordt uitgevoerd door de compliance officer, die hierover rapporteert. bestuur, VO, het intern toezicht en andere medebeleidsbepalers ondertekenen jaarlijks de naleving van de gedragscode.

VERANTWOORDING CODE PENSIOENFONDSEN

17	Alle nevenfuncties worden gemeld aan de compliance officer.	Ja	Dit is een vast onderdeel van de procedure inzake de gedragscode en wordt uitgevoerd door de compliance officer, die hierover rapporteert.
18	Tegenstrijdige belangen of reputatierisico's worden gemeld. De leden van het bestuur, het VO of het BO, het intern toezicht en andere medebeleidsbepalers vermijden elke vorm en elke schijn van persoonlijke bevoordeling of belangenverstrengeling. Zij laten zich op hun functioneren toetsen.	Ja	Dit is een vast onderdeel van de procedure inzake de gedragscode en wordt uitgevoerd door de compliance officer, die hierover rapporteert.
19	Het lidmaatschap van een orgaan is niet verenigbaar met dat van een ander orgaan binnen het fonds of van de visitatiecommissie.	Ja	Dit is uitgesloten via de statuten.
20	Het bestuur zorgt dat onregelmatigheden kunnen worden gemeld en dat betrokkenen weten hoe en bij wie.	Ja	Het MPF beschikt over een klokkenluiders- en incidentenregeling.
21	De organisatie kent een klokkenluidersregeling en bevordert dat ook externe dienstverleners een klokkenluidersregeling hebben. De organisatie zorgt ervoor dat men weet hoe en bij wie kan worden gemeld.	Ja	Uitbestedingsrelaties dienen een klokkenluiders- c.q. incidentenregeling te hebben Deze eis is opgenomen in het uitbestedingsbeleid van het MPF.
22	Het bestuur kent de relevante wet- en regelgeving en interne regels, weet hoe het fonds daar invulling aan geeft en bewaakt de naleving (compliance).	Ja	Het bestuur monitort de veranderingen in wet- en regelgeving. In het geschiktheidsplan worden eisen gesteld aan alle bestuursleden. Bij de aanvang van een bestuursfunctie wordt verwacht dat een bestuurslid op de hoogte is van alle relevante-wet en regelgeving. Het bestuur wordt daarnaast ondersteund door externe partijen die eveneens op de hoogte zijn van relevante wet- en regelgeving en wijziging daarvan.

VERANTWOORDING CODE PENSIOENFONDSEN

IV	Thema: kwaliteit nastreven		
23	Het bestuur is collectief verantwoordelijk voor zijn functioneren. De voorzitter is eerste aanspreekpunt; hij/zij is als eerste verantwoordelijk voor zorgvuldige besluitvorming en procedures.	Ja	De rolverdeling binnen het bestuur en commissies en de verantwoordelijkheden en taakverdeling zijn vastgelegd in het functieprofiel, het geschiktheidsplan en de reglementen van het bestuur en de commissies. De voorzitter is het eerste aanspreekpunt.
24	Het bestuur waarborgt dat de leden onafhankelijk en kritisch kunnen opereren.	Ja	Het fonds heeft een paritair bestuursmodel waar de belanghebbenden op een zo evenwichtig mogelijke wijze vertegenwoordigd zijn. Bij besluitvorming worden belangen evenwichtig afgewogen. Een evaluatie van het bestuur vindt jaarlijks plaats.
25	Ieder bestuurslid heeft stemrecht.	Ja	Dit ligt vast in de statuten.
26	Het bestuur zorgt voor permanente educatie van zijn leden.	Ja	Elk bestuurslid heeft de beschikking over een jaarlijks opleidingsbudget. Het bestuur heeft een ontwikkelplan opgesteld dat periodiek geactualiseerd wordt, laatstelijk in januari 2024. In dit plan worden zowel de wensen vanuit de individuele bestuursleden als vanuit het totale bestuur opgenomen en gemanaged.
27	Het bestuur staat open voor kritiek en leert van fouten.	Ja	Het bestuur staat open voor kritiek van o.a. de toezichthouder, maar ook andere belanghebbenden. Elk jaar worden aanbevelingen voor verbetering gedaan door onder andere het VO en de raad van toezicht. Deze worden opgevolgd of goed gemotiveerd niet opgevolgd. Over het algemeen volgt het bestuur de aanbevelingen op.

VERANTWOORDING CODE PENSIOENFONDSEN

28	Het eigen functioneren is voor het bestuur en voor het intern toezicht een continu aandachtspunt. Het bestuur en het intern toezicht evalueren in elk geval jaarlijks het eigen functioneren van het orgaan als geheel en van de individuele leden. Hierbij betrekken het bestuur en het intern toezicht één keer in de drie jaar een onafhankelijke derde partij.	Ja	Het bestuur heeft in 2022 een zelfevaluatie gedaan onder leiding van een onafhankelijke derde partij. Begin 2024 heeft het intern toezicht een zelfevaluatie gehouden over 2023 onder leiding van een onafhankelijke derde partij.
29	Het eigen functioneren is voor het BO een continu aandachtspunt. Het BO evalueert in elk geval jaarlijks het functioneren van het eigen orgaan als geheel en van de individuele leden. Hierbij betreft het BO één keer in de drie jaar een onafhankelijk derde partij.	-	Niet van toepassing.
30	Het eigen functioneren is voor het VO een continu aandachtspunt. Het VO evalueert met enige regelmaat het functioneren van het eigen orgaan.	-	Het verantwoordingsorgaan heeft in 2022 zijn functioneren geëvalueerd.
V	Thema: zorgvuldig benoemen		
31	De samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.	Ja	Hierover heeft het bestuur van het MPF gerapporteerd in het jaarverslag 2023. Bij benoemingen geldt diversiteit als criterium.
32	Het bestuur zorgt voor geschiktheid, complementariteit en continuïteit binnen het bestuur. Daarbij houdt het rekening met opleiding, achtergrond, persoonlijkheid, geslacht en leeftijd. Het bestuur toetst de geschiktheid van bestuursleden bij het aantreden en gedurende het bestuurslidmaatschap.	Ja	Dit is vastgelegd in functieprofiel, geschiktheidsplan en-matrix en het bestuursreglement. Jaarlijks vindt een evaluatie van het bestuur plaats. Zowel bij aantreden als bij tussentijdse evaluaties wordt hierop getoetst.

VERANTWOORDING CODE PENSIOENFONDSEN

33	In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er ten minste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.	Gedeeltelijk	Hierover heeft het bestuur van het MPF gerapporteerd in het jaarverslag 2023. In het bestuur zit tenminste één man en één vrouw. Bestuursleden worden voorgedragen door sociale partners. Bij elke vacature verzoekt het bestuur met klem de voordragende partij een kandidaat voor te dragen die aan de diversiteitscriteria voldoet. Dit is een belangrijk onderdeel van het stappenplan om diversiteit in het bestuur van het MPF te vergroten.
34	De zittingsduur van een lid van het bestuur, het VO, het BO en raad van toezicht is maximaal vier jaar. Een bestuurslid en een lid van het BO kunnen maximaal twee keer worden herbenoemd, een lid van de raad van toezicht maximaal één keer. Leden van een visitatiecommissie zijn maximaal acht jaar betrokken bij hetzelfde fonds.	Ja	Leden van het bestuur, VO en raad van toezicht worden in principe benoemd voor een periode van vier jaar en zijn tweemaal herbenoembaar. Op basis van de statuten kan het bestuur, met redenen omkleed, afwijken van het aantal herkiesbare termijnen.
35	Het bestuur, het BO en het intern toezicht houden bij het opstellen van de profielschets rekening met het diversiteitsbeleid. Het VO houdt hier rekening mee bij het opstellen van de competentievisie.	Ja	Maakt onderdeel uit van de door het bestuur opgestelde functieprofielen.
36	Het bestuur, het VO of het BO en de raad van toezicht leggen bij de vacature de eisen voor de vacante functie vast. Hierbij wordt rekening gehouden met de in de normen 31, 32 en 33 opgenomen eisen.	Ja	Maakt onderdeel uit van de door het bestuur opgestelde functieprofielen.
37	Bij de vervulling van een vacature wordt actief gezocht (en/of actief opgeroepen om te zoeken) naar kandidaten die passen in de diversiteitsdoelstellingen. Het bestuur neemt hierover tijdig contact op met degenen die	Ja	Bij vacatures wordt het criterium diversiteit opgenomen in het functieprofiel.

VERANTWOORDING CODE PENSIOENFONDSEN

	betrokken zijn bij het voordragen of de verkiezing van kandidaten.		
38	Het bestuur en het BO toetsen voorgedragen kandidaten mede aan de hand van de diversiteitsdoelstellingen.	Ja	Maakt onderdeel uit van de door het bestuur opgestelde functieprofielen. Het bestuur kijkt niet alleen of de kandidaat past in de diversiteitsdoelstellingen maar ook naar de wijze waarop de kandidaat het bestuur complementeert.
39	Een bestuurslid wordt benoemd en ontslagen door het bestuur, na het horen van de raad van toezicht over de procedure. Een lid van de raad van toezicht of visitatiecommissie wordt benoemd door het bestuur na bindende voordracht van het verantwoordingsorgaan en wordt ontslagen door het bestuur na bindend advies van het verantwoordingsorgaan. Een lid van het verantwoordingsorgaan wordt benoemd door het bestuur en ontslagen door het verantwoordingsorgaan zelf. In uitzonderlijke situaties kan het bestuur in overleg met het intern toezicht een lid ontslaan.	Ja	Dit is vastgelegd in statuten en reglementen. Een bestuurslid wordt benoemd door het bestuur na het horen van de raad van toezicht over de procedure. Een lid van het bestuur wordt ontslagen door het bestuur na het horen van de raad van toezicht over de procedure. Een lid van de raad van toezicht wordt benoemd door het bestuur na bindende voordracht van het VO. Het bestuur ontslaat een lid van de raad van toezicht na bindend advies van het VO en het horen van het betreffende lid en de raad van toezicht. Een lid van het VO wordt benoemd door het bestuur na goedkeuring van de raad van toezicht. Het VO ontslaat een lid van het VO na het horen van het betreffende lid en de raad van toezicht. In uitzonderlijke gevallen kan het bestuur, na goedkeuring van de raad van toezicht, een lid van het VO ontslaan.
40	Het bestuur zorgt dat de statuten een schorsingsprocedure kennen.	Ja	Een schorsingsprocedure is vastgelegd in de statuten.
VI	Thema: gepast belonen		
41	Het pensioenfonds voert een beheerst en duurzaam beloningsbeleid. Dit beleid is in overeenstemming met de doelstellingen van het pensioenfonds. Ook is het beleid passend gelet	Ja	Dit is vastgelegd in het functieprofiel en het beloningsbeleid. Het beloningsbeleid is in overeenstemming met de doelstellingen en het overige beleid van het fonds.

VERANTWOORDING CODE PENSIOENFONDSEN

	op de bedrijfstak, onderneming of beroepsgroep waarvoor het fonds de pensioenregeling uitvoert.		
42	De beloningen staan in redelijke verhouding tot verantwoordelijkheid, functie-eisen en tijdsbeslag.	Ja	De verantwoordelijkheid, functie-eisen en tijdsbeslag zijn vastgesteld door het bestuur en liggen vast in de functieprofielen. Het beloningsbeleid is opgesteld in overeenstemming hiermee.
43	Het bestuur is terughoudend als het gaat om prestatie-gerelateerde beloningen. Prestatiegerelateerde beloningen zijn niet hoger dan 20 procent van de vaste beloning. Ze zijn niet gerelateerd aan de financiële resultaten van het fonds.	Ja	Het bestuur ontvangt geen prestatie-gerelateerde beloningen.
44	Het bestuur voorkomt dat door een te hoge beloning van de leden van het intern toezicht, een financieel belang een kritische opstelling in de weg staat.	Ja	Dit wordt ondervangen in het beloningsbeleid.
45	Bij tussentijds ontslag van een bestuurslid zonder arbeidsovereenkomst of van een lid van het intern toezicht verstrekt het bestuur geen transitie- of ontslagvergoeding. Bij ontslag van een (andere) medebeleidsbepaler moet een eventuele transitie- of ontslagvergoeding passend zijn gelet op de functie en de ontslagreden.	Ja	Dit is vastgelegd in het beloningsbeleid. Tevens ligt dit vast in de betreffende overeenkomsten.
VII	Thema: toezicht houden en inspraak waarborgen		
46	Intern toezicht draagt bij aan effectief en slagvaardig functioneren van het pensioenfonds en aan beheerste en integere bedrijfsvoering.	Ja	Dit is vastgelegd in het functieprofiel, geschiktheidsplan- en matrix, en het bestuursmodel. De raad van toezicht stelt tevens elk jaar een rapportage op die wordt gedeeld met het bestuur.

VERANTWOORDING CODE PENSIOENFONDSEN

47	Het intern toezicht betreft deze Code bij de uitoefening van zijn taak.	Ja	De raad van toezicht rapporteert jaarlijks aan de hand van de acht thema's in het jaarverslag over naleving en toepassing van deze Code.
48	Leden van het intern toezicht zijn betrokken bij het pensioenfonds en moeten zich zodanig onafhankelijk opstellen dat belangentegenstellingen worden voorkomen. Ze hebben daarbij het vermogen en de durf om zich kritisch op te stellen richting het bestuur.	Ja	Dit is vastgelegd in het functieprofiel, geschiktheidsplan- en matrix, en het bestuursmodel. De raad van toezicht stelt tevens elk jaar een rapportage op die wordt gedeeld met het bestuur.
49	De raad van toezicht stelt zich op als gesprekspartner van het bestuur.	Ja	Dit is vastgelegd in het functieprofiel, geschiktheidsplan- en matrix, en het bestuursmodel.
50	Het bestuur weegt de aanbevelingen van raad van toezicht of visitatiecommissie zorgvuldig en motiveert afwijkingen.	Ja	Het bestuur beraadt zich zorgvuldig over de wijze van opvolging van de aanbevelingen van de raad van toezicht en koppelt de wijze van opvolging terug aan de raad van toezicht.
51	Het BO voert zijn taak uit als 'goed huisvader' (m/v) voor alle belanghebbenden.	-	Niet van toepassing
52	Het BO zorgt dat de leden onafhankelijk en kritisch kunnen functioneren.	-	Niet van toepassing
53	Het BO bewaakt of het bestuur de uitvoeringsovereenkomst of het uitvoeringsreglement en het pensioenreglement juist uitvoert. Ook bewaakt het BO of het bestuur de belangen van de verschillende groepen belanghebbenden evenwichtig afweegt.	-	Niet van toepassing
54	Het BO onderneemt actie als het van oordeel is dat het bestuur niet naar behoren functioneert.	-	Niet van toepassing
55	Het bestuur gaat een dialoog aan met het VO dan wel het BO bij het afleggen van verantwoording.	Ja	Het bestuur vergadert tweemaal per jaar gezamenlijk met het VO.

VERANTWOORDING CODE PENSIOENFONDSEN

56	Het bestuur draagt de accountant of actuaris die controle uitvoert in beginsel geen andere werkzaamheden op dan controle. Geeft het bestuur wel een andere opdracht, dan vraagt dit zorgvuldige afweging en een afzonderlijke opdrachtformulering.	Ja	Dit ligt vast in de opdracht. In het beleid van het pensioenfonds wordt onafhankelijkheid van en tussen de adviserende actuaris, de certificerende actuaris en de accountant geborgd. Ook is de mogelijkheid opgenomen om de actuaris werkzaamheden te laten vervullen ten behoeve van de sleutelfunctie actuarieel.
57	Het bestuur beoordeelt vierjaarlijks het functioneren van de accountant en de actuaris en stelt het intern toezicht en VO of BO van de uitkomst op de hoogte.	Ja	Het functioneren van de accountant/actuaris vindt periodiek plaats. In 2022, 2023 heeft een evaluatie plaatsgevonden.
VIII	Thema: transparantie bevorderen		
58	Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie.	Ja	Hierover heeft het bestuur van het MPF gerapporteerd in het jaarverslag 2023. Missie, visie en strategie staan ook in de Abtn, die in te zien is op de website van het pensioenfonds.
59	Het bestuur geeft inzicht in het beleid, de besluitvormingsprocedures, de besluiten en de realisatie van het beleid.	Ja	De fondsdocumenten (waaronder statuten, Abtn beloningsbeleid etc.) worden op de website van het fonds gepubliceerd. Tevens vindt communicatie plaats via de website. Het bestuur rapporteert hier ook over in het jaarverslag.
60	Het bestuur vervult zijn taak op een transparante (open en toegankelijke) manier. Dat zorgt ervoor dat belanghebbenden inzicht kunnen krijgen in de informatie, overwegingen en argumenten die ten grondslag liggen aan besluiten en handelingen.	Ja	De fondsdocumenten (waaronder statuten, Abtn beloningsbeleid etc.) worden op de website van het fonds gepubliceerd. Ook vindt communicatie plaats via de website. Tevens vindt verantwoording plaats in het bestuursverslag.
61	Het bestuur legt gemotiveerd vast voor welke wijze van uitvoering is gekozen. Deze informatie is beschikbaar voor belanghebbenden.	Ja	De fondsdocumenten (waaronder statuten, Abtn beloningsbeleid etc.) worden op de website van het fonds gepubliceerd. Ook vindt communicatie plaats via de website. Tevens vindt verantwoording plaats in het bestuursverslag.

VERANTWOORDING CODE PENSIOENFONDSEN

62	Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.	Ja	Hierover heeft het bestuur van het MPF gerapporteerd in het jaarverslag 2023.
63	Het bestuur stelt beleid vast rond transparantie en communicatie. Het bestuur evalueert dit beleid periodiek en in ieder geval eens per drie jaar.	Ja	Dit ligt vast in het communicatiebeleid- en plan. Het communicatieplan wordt jaarlijks vastgesteld.
64	Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals bedoeld in de normen 15 en 16) en deze Code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.	Ja	Hierover heeft het bestuur van het MPF gerapporteerd in het jaarverslag 2023.
65	Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.	Ja	Hierover heeft het bestuur van het MPF gerapporteerd in het jaarverslag 2023. Het fonds heeft een klachtenregeling die is gepubliceerd op de website en voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over eventuele klachten en geschillen, de afhandeling daarvan en het gevolg dat daaraan wordt gegeven.